

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

I N F O R M A C I J A
O BANKOVNOM SUSTAVU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
31. 12. 2015.

Sarajevo, ožujak 2016.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankovnom sustavu Federacije BiH (stanje 31. 12. 2015. po konačnim nerevidiranim podacima) na temelju izvješća banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site financijske analize).

I. U V O D **1**

II. NADZOR BANKARSKOG SUSTAVA **7**

- 1. AGENCIJA ZA BANKARSTVO** **7**
- 2. BANKARSKA SUPERVIZIJA** **8**
- 3. BORBA PROTIV PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA** **11**

III. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH **13**

- 1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA**
  - 1.1. Status, broj i poslovna mreža** **13**
  - 1.2. Struktura vlasništva** **14**
  - 1.3. Kadrovi** **17**

- 2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA**
  - 2.1. Bilanca stanja** **19**
    - 2.1.1. Obveze **24**
    - 2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost **28**
    - 2.1.3. Aktiva i kvaliteta aktive **33**
  - 2.2. Profitabilnost** **44**
  - 2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope** **49**
  - 2.4. Likvidnost** **53**
  - 2.5. Devizni rizik** **61**

IV. ZAKLJUČCI I PREPORUKE **64**

P R I L O Z I **67**

I. UVOD

Poslovanje bankarskog sektora se i u 2015. godini odvijalo u nepovoljnom okruženju i u uvjetima stagnacije gospodarskog razvoja kao posljedice globalne financijske i dužničke krize, recesije i odsustva gospodarskog rasta u zemljama EU zone, a također i zemljama okruženja. Nedovoljan ekonomski rast, teško stanje u realnom sektoru i brojni unutrašnji problemi uzrokovani političkim stanjem u zemlji, odsustvo značajnih reformi, ograničeni pristup novim stabilnim izvorima financiranja, negativno su se odrazili na stanje i perspektive bankarskog sektora. I pored svih negativnih utjecaja, u 2015. godini zabilježeni su i pozitivni trendovi koji se ogledaju u rastu bilančne sume, kredita, depozita a posebno štednje stanovništva, kao i poboljšanje profitabilnosti ukupnog bankarskog sektora. Na temelju svega može se zaključiti kako je bankarski sektor i dalje ostao stabilan, adekvatno kapitaliziran, a likvidnost je i dalje zadovoljavajuća.

Na dan 31. 12. 2015. u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 17 banaka, kao i na kraju 2014. godine. U 2015. godini nastavljen je trend pada broja zaposlenih u bankama u F BiH. Broj zaposlenih sa 31. 12. 2015. iznosi 6.683, što je manje za 277 zaposlenika ili 4 % u odnosu na kraj 2014. godine.

U 2015. godini nastavljen je (treću godinu zaredom) pozitivan trend rasta bilančne sume, a za očekivati je da će se isti trend nastaviti i u narednom razdoblju. Bilančna suma bankarskog sektora sa 31. 12. 2015. iznosi 17,2 milijarde KM i za jednu milijardu KM ili 6,5% je veća nego na kraju 2014. godine. Rast bilančne sume na strani izvora (pasive) prvenstveno je rezultat rasta depozita i ukupnog kapitala, dok je i u 2015. godini nastavljen trend smanjenja kreditnih obveza. Struktura aktive imala je manje promjene vezane za ključne imovinske stavke: smanjenja udjela kredita sa 69,2% na 67,5%, povećanje udjela vrijednosnih papira za trgovanje sa 3,6% na 5,1%, dok je udjel novčanih sredstava od 28,3% ostao na skoro istoj razini kao i na kraju 2014. godine.

Kreditni, kao najveća stavka aktive banaka, u 2015. godini zabilježili su rast od 3,9% ili 440 milijuna KM i na kraju godine iznose 11,6 milijardi KM. Krediti stanovništvu iznose 5,7 milijardi KM i zabilježili su rast od 5% ili 257 milijuna KM i dostigli udjel od 49,1% u ukupnim kreditima. Krediti pravnim osobama iznose 5,9 milijardi KM, zabilježili su rast od 3,2% ili 183 milijuna KM i kraju 2015. godine, imaju udjel od 50,9% u ukupnim kreditima.

Pokazatelji kvalitete kredita su i u 2015. godini kao i u prethodnoj godini poboljšani, što se posebno odrazilo na sektor pravnih osoba. Nešto veći rast kreditnog portfelja, smanjenje priljeva novih nekvalitetnih kredita, kao i trajni otpisi, imali su pozitivan efekt na koeficijent udjela nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima, koji je sa 14,1% koliko je iznosio na kraju 2014. godine, smanjen na 12,9% koliko iznosi sa 31. 12. 2015. Udjel nekvalitetnih kredita odobrenih pravnim osobama u odnosu na ukupne kredite pravnim osobama i dalje je zabrinjavajuće visok i iznosi 16,7%, a udjel nekvalitetnih kredita stanovništva u odnosu na ukupne kredite plasirane stanovništvu iznosi 9%. Navedeno je rezultat stanja u realnom sektoru i djelovanja ekonomske krize na gospodarstvo i ukupnu ekonomiju BiH, zbog čega kreditni portfelj pravnih osoba ima znatno lošiju kvalitetu od sektora stanovništva.

Novčana sredstava iznose 4,86 milijardi KM ili 28,3% od bilančne sume banaka u F BiH i zabilježila su rast od 6,5% ili 297 milijuna KM u odnosu na kraj 2014. godine.

Ulaganja u vrijednosne papire su stavka aktive koja je u 2015. godini zabilježila visoki rast od 31,1% ili 249 milijuna KM i sa 31.12.2015. iznose 1,05 milijardi KM, s udjelom od 6,1% u aktivi bankarskog sektora u F BiH.

U strukturi izvora financiranja banaka depoziti u iznosu od 13,1 milijardu KM i s udjelom od 76,2% i

dalje su najznačajniji izvor financiranja banaka u F BiH, a u 2015. godini porasli su za 8% ili 968 milijuna KM. Štedni depoziti, kao najznačajniji i najveći segment depozitnog i financijskog potencijala banaka, zadržali su pozitivan trend rasta i na kraju 2015. godine iznosili su 7,2 milijarde KM, što je za 8% ili 543 milijuna KM više nego na kraju 2014. godine. Štedni depoziti, u odnosu na kraj 2008. godine kada su iznosili četiri milijarde KM, u proteklom razdoblju povećani su za 79,3% ili 3,2 milijarde KM.

Kreditne obveze banaka sa 31. 12. 2015. iznosile su 904 milijuna KM ili 5,3% od ukupnih izvora financiranja i manje su odnosu na kraj 2014. godine za 122 milijuna KM ili 11,9%. U posljednjih sedam godina, zbog utjecaja financijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inozemstvu, a plaćanjem dospjelih obveza ovi izvori su smanjeni za 58% ili 1,3 milijarde KM (na kraju 2008. godine iznosili su 2,2 milijarde KM). U istom razdoblju izvori financiranja banaka u F BiH (uzeti krediti, depoziti i subordinirani dugovi) od strane svojih grupacija (banaka majki i ostalih članica grupacije i/ili drugih dioničara), smanjeni su za 67% ili 2,3 milijarde KM i sa 31. 12. 2015. iznose 1,1 milijardu KM ili 6,6% pasive. Evidentno je da je financijska podrška matičnih grupacija značajno reducirana, tako da će se kreditni rast i u narednom razdoblju u F BiH više bazirati na rastu domaćih izvora financiranja.

Ukupni kapital banaka sa 31. 12. 2015. iznosi 2,6 milijardi KM, što je za 7,5% ili 182 milijuna KM više nego na kraju 2014. godine. Najveći pozitivan utjecaj na kapital imalo je povećanje po osnovi ostvarene dobiti, te dokapitalizacije kod šest banaka. Regulatorni kapital iznosi 2,2 milijarde KM i neznatno je povećan (za pet milijuna KM) u odnosu na kraj 2014. godine, uz manje promjene u njegovoj strukturi. Na promjenu u strukturi kapitala utjecala je i primjena odredbi nove Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti.

Stopa adekvatnosti kapitala bankovnog sustava, kao jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala banaka, sa 31. 12. 2015. iznosi 15,3%, što je za 0,7% postotnih bodova manje u odnosu na kraj 2014. godine, ali je i dalje znatno viša od zakonskog minimuma (12%), što predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

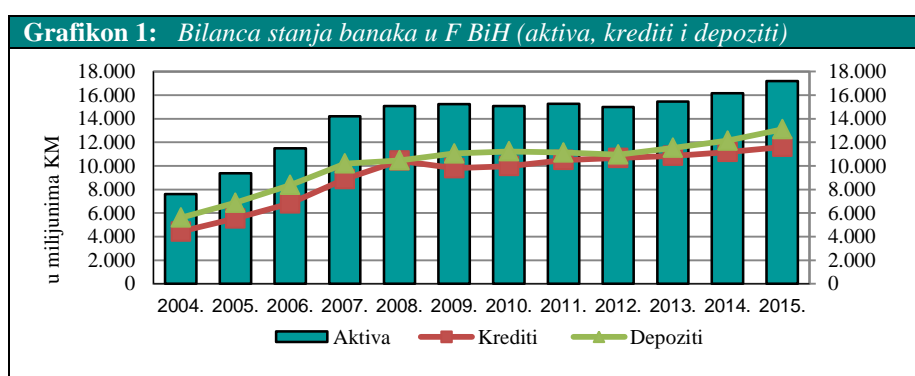
Prema nerevidiranim podacima iz računa dobiti i gubitka za 2015. godinu, banke u Federaciji BiH ostvarile su najbolji financijski rezultat od 1996. godine, dobit u iznosu od 149 milijuna KM. Pozitivan financijski rezultat ostvaren je kod 14 banaka u ukupnom iznosu od 220 milijuna KM, dok su tri banke iskazale gubitak u iznosu od 71 milijun KM.

• **Rast i razvoj bankarskog sektora i struktura prema vlasništvu:** U sljedećoj tablici daje se pregled promjena u broju i vlasničkoj strukturi banaka u posljednjih pet godina.

Tablica 1: Pregled promjena u broju i vlasničkoj strukturi banaka			
	Državne banke	Privatne banke	UKUPNO
31.12.2010.	1	18	19
U 2011. godini nije bilo promjena			
31.12.2011.	1	18	19
Promjene u 2012. godini			
-oduzete dozvole		-1	-1
31.12.2012.	1	17	18
Promjene u 2013. godini			
-oduzete dozvole		-1	-1
31.12.2013.	1	16	17
U 2014. godini nije bilo promjena			
31.12.2014.	1	16	17
U 2015. godini nije bilo promjena			
31.12.2015.	1	16	17

Bilanca stanja

Već nekoliko godina, pod utjecajem ekonomske i financijske krize i njenih posljedica, bankarski sektor karakterizira stagnacija, s neznatnim promjenama u ključnim bankarskim kategorijama: bilančnoj sumi, depozitima, novčanim sredstvima, kreditima i ukupnom kapitalu. Nakon 2012. godine prisutni su blagi pozitivni trendovi, odnosno rast bilančne sume, kao rezultat rasta depozita i kapitala, što se pozitivno odrazilo na razinu kreditnih plasmana i novčanih sredstva. Kreditni izvori, najvećim dijelom kreditne linije financirane od stranih kreditnih institucija, su u kontinuiranom padu, kao rezultat razduživanja, odnosno plaćanja dospjelih obveza i slabog dotoka novih investicija iz inozemstva. U segmentu kreditiranja u 2015. godini nastavljen je pozitivan trend blagog rasta iz prethodne četiri godine. U razdoblju 2009.-2013. godina, bilančna suma se kretala između 15 milijardi KM i 15,5 milijardi KM, odnosno oscilirala je unutar +/-470 milijuna KM (najniža razina od 15 milijardi KM bila je na kraju 2012. godine), a stope unutar +/- dva postotna boda. U 2014. godini ostvarena je nešto veća stopa rasta (4,6%), što je nastavljeno i u 2015. godini sa stopom od 6,5% ili jednu milijardu KM i na kraju 2015. godine aktiva bankarskog sektora iznosila je 17,2 milijarde KM.

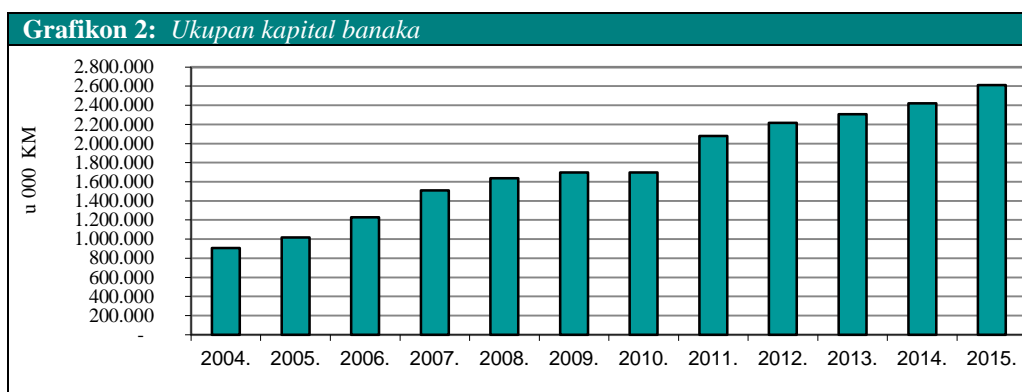
Osnovni generator rasta bilančne sume u 2015. godini je rast depozita od 8% ili 968 milijuna KM, te ukupnog kapitala za 7,5% ili 182 milijuna KM. U 2015. godini nastavljen je trend smanjenja kreditnih obveza, sa stopom od 11,9% ili 122 milijuna KM. Na kraju 2015. godine depoziti su iznosili 13,1 milijardu KM, ukupan kapital 2,6 milijardi KM, a kreditne obveze 0,9 milijardi KM.

U aktivi banaka, s udjelom od 67,5%, najznačajnija stavka su kreditni plasmani koji su u 2015. godini povećani za 3,9% ili 440 milijuna KM i iznose 11,6 milijardi KM. Najveće promjene se odnose na dva sektora: stanovništvo i vladine institucije. Krediti stanovništvu imali su rast od 5% ili 257 milijuna KM (u 2014. godini također 5% ili 253 milijuna KM), iznosili su 5,7 milijardi KM, što je udjel od 49,1% u ukupnim kreditima. Najveću stopu rasta imali su krediti odobreni vladinim institucijama, koji su, kao i prethodne godine, ostvarili značajan rast od 32% ili 60 milijuna KM (u 2014. godini 34% ili 48 milijuna KM), ali ovaj sektor s iznosom kredita od 251 milijun KM na kraju 2015. godine ima i dalje nizak udjel od svega 2,2%. Privatna poduzeća, pored stanovništva, s udjelom od 45,9%, su drugi dominantan sektor, s napomenom da je, nakon stagnacije u 2014. godini, u 2015. godini ostvaren neznatan rast od 2% ili 112 milijuna KM, i sa 31. 12. 2015. kreditni portfelj plasiran ovom sektoru iznosio je 5,3 milijarde KM.

Novčana sredstava imala su rast od 6,5% ili 297 milijuna KM, iznosila su 4,9 milijardi KM, što je skoro isti udjel (28,3%) u aktivi kao i na kraju 2014. godine.

Depoziti, s udjelom od 76,2% u ukupnoj pasivi sektora i iznosom od 13,1 milijardu KM i dalje su najznačajniji izvor za financiranje banaka u FBiH, a depoziti stanovništva s udjelom od 57% i iznosom od 7,5 milijardi KM su najveći sektorski depozitni izvor.

Ukupan kapital banaka iznosio je 2,6 milijardi KM (dionički 1,2 milijarde KM) i veći je za 7,5% ili 182 milijuna KM, najvećim dijelom iz osnove ostvarene dobiti tekućeg razdoblja, te dokapitalizacije kod šest banaka.

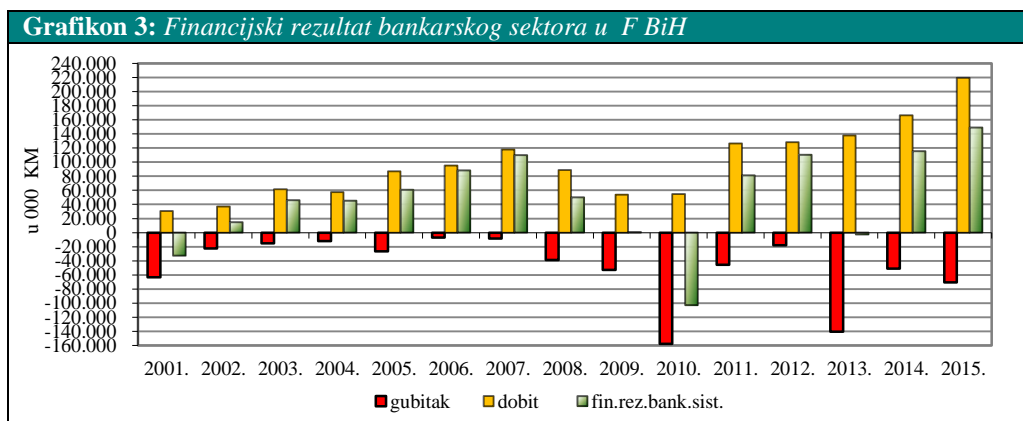
Račun dobiti i gubitka

Nakon 2001. godine, kada je na razini sustava ostvaren gubitak u iznosu od 33 milijuna KM, započeo je pozitivan trend uspješnog poslovanja, koji je zbog širenja globalne ekonomske i financijske krize u 2008. godini zaustavljen, tako da je došlo do značajnog pada profitabilnosti ukupnog bankovnog sustava u Federaciji BiH. U 2010. godini, kao posljedica negativnog utjecaja krize, pad profitabilnosti je bio najizraženiji. Međutim, u 2011. i 2012. godini zabilježena su pozitivna kretanja u segmentu profitabilnosti, u 2013. godini trend je suprotnog smjera i na razini sustava ostvaren je neznatan gubitak, da bi u 2014. godini i 2015. godini bankarski sektor ostvario najbolje financijske rezultate od 1996. godine. Svakako treba istaknuti kako je financijski rezultat ukupnog sustava zadnjih nekoliko godina pod ključnim pozitivnim utjecajem dvije najveće banke u sustavu, a negativnim jedne velike banke.

Prema podacima iz računa dobiti i gubitka za 2015. godinu, banke u Federaciji BiH ostvarile su financijski rezultat-dobit u iznosu od 149 milijuna KM.

Pozitivan financijski rezultat od 220 milijuna KM ostvarilo je 14 banaka i isti je veći za 32% ili 53 milijuna KM u odnosu na 2014. godinu (14 banaka, 166 milijuna KM). Istodobno, gubitak u poslovanju u iznosu od 71 milijun KM iskazan je kod tri banke, što je više za 39% ili 20 milijuna KM nego prethodne godine, a najvećim je dijelom rezultat visokog iznosa gubitka kod jedne velike banke.

Razlog značajnog rasta financijskog rezultata ukupnog sektora u 2015. godini prvenstveno je utjecaj veće dobiti kod banaka koje su pozitivno poslovale i u prošloj godini (efekt 55 milijuna KM), te pozitivno poslovanje jedne banke koja je prethodne godine imala gubitak (efekt 27 milijuna KM). Iako je većina banaka ostvarila bolji financijski rezultat-dobit nego prethodne godine, a pozitivan trend poboljšanja pokazatelja kvalitete aktive na razini ukupnog sektora nastavljen i u 2015. godini, prisutna je i dalje sumnja da su ispravke vrijednosti kod nekih banaka podcijenjene, a financijski rezultat precijenjen.

Ukupan prihod u 2015. godini iznosio je 917 milijuna KM i za 5% ili 45 milijuna KM je veći nego u 2014. godini, neto kamatni prihod iznosio je 569 milijuna KM, s rastom od 4% ili 23 milijuna KM i istim udjelom u strukturi ukupnog prihoda od 62%. Operativni prihodi, kao druga komponenta ukupnog prihoda, imali su rast od 7% ili 22 milijuna KM, iznosili su 348 milijuna KM, što je skoro isti udjel od 37,9% kao i na kraju 2014. godine. Na strani rashoda, troškovi ispravke vrijednosti manji su za 13% ili 19 milijuna KM u odnosu na 2014. godinu i iznose 129 milijuna KM (14,1% ukupnog prihoda). Nekamatni rashodi neznatno su povećani (za 1% ili sedam milijuna KM), sa 31. 12. 2015. iznosili su 740 milijuna KM.

• **Vlasnička struktura:** U 2015. godini, kao i u 2014. godini, nije bilo promjena u vlasničkoj strukturi: jedna banka je u pretežno državnom vlasništvu, a od 16 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, šest banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu. Prema kriteriju zemlje porijekla vlasnika-dioničara, odnosno kriteriju izravno ili neizravno većinsko vlasništvo preko članica iz grupe, na kraju 2015. godine, i pored značajnog smanjenja od 8,5 postotnih bodova, najveći udjel i dalje imaju bankarske grupe i banke iz Austrije (44,1%), slijede talijanske banke (16,5%), turski (10,4%) i ruski kapital (7,8%), dok ostale zemlje imaju udjel manji od 7%.

U 2015. godini došlo je i do manjih promjena udjela državnog, stranog i privatnog domaćeg (rezidenata) kapitala u ukupnom dioničkom kapitalu, koji je sa 31. 12. 2015. iznosio 1,2 milijarde KM. Udjel državnog kapitala od 2,7% je povećan za 0,1 postotni bod. Strani kapital nominalno je smanjen za 60 milijuna KM, i iznosi jednu milijardu KM, a udjel je smanjen sa 84,2% na 83,9%. Privatni kapital (rezidenata) smanjen je za šest milijuna KM, iznosio je 157 milijuna KM, a njegov udjel u ukupnom dioničkom kapitalu povećan je sa 13,2% na 13,4%.

• **Koncentracije i konkurencija:** Što se tiče koncentracija i konkurencije na bankarskom tržištu Federacije BiH, u borbi za klijente i veći tržišni udio, banke su u godinama koje su prethodile krizi ulazile u akvizicije i integracijske procese kroz pripajanja/spajanja. Međutim, u zadnjih šest godina, dakle u razdoblju djelovanja ekonomske i financijske krize, nije bilo spajanja/pripajanja banaka, ali je broj banaka manji za tri zbog oduzimanja bankarske dozvole tim bankama, s napomenom da je na kraju 2015. godine, kao i prethodne dvije godine, u Federaciji BiH bilo 17 banaka. Ocjena financijskih stručnjaka je da će po završetku integracijskih procesa u sustavu ostati do 15 jakih banaka. Naime, šest do sedam velikih banaka u stranom vlasništvu kontrolirat će 90% tržišta, kojim već sada suvereno vladaju, dok će se manje banke profilirati kao banke lokalnog i/ili regionalnog karaktera.

U sustavu dominiraju dvije najveće banke s ukupnim udjelom od 47,2% (na kraju 2014. godine 47,6%), s aktivom od 4,4 milijarde KM i 3,7 milijardi KM. Slijede tri banke (aktiva između jedne i 1,6 milijardi KM) s udjelom od 22,3%. Četiri banke su s aktivom između 500 milijuna KM i jedne

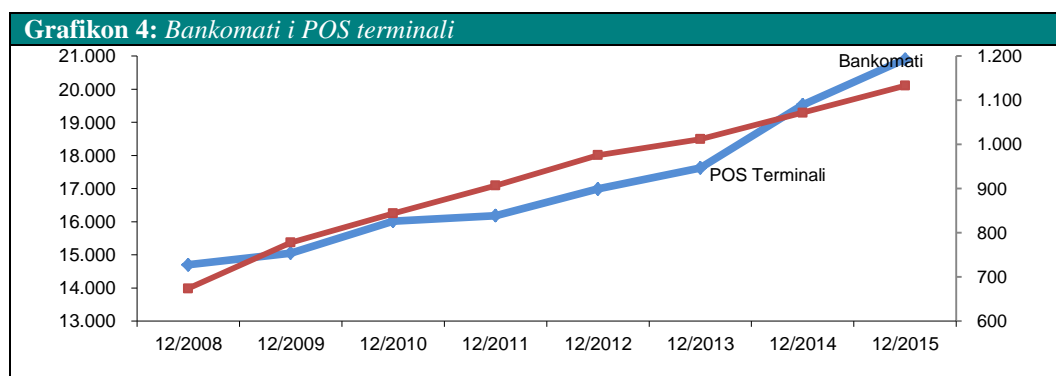
milijarde KM i udjelom od 18,6%. Najveći broj banaka (osam) je s aktivom manjom od 500 milijuna KM i s tržišnim udjelom od 11,9%, od kojih jedna banka ima aktivu manju od 100 milijuna KM i neznatni udjel od 0,5%.

Jedan od pokazatelja koncentracije u bankovnom sustavu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹ (dalje CR), koja pokazuje ukupan udjel pet najvećih institucija u sustavu u odabranim relevantnim kategorijama. CR5 kao pokazatelj tržišnog udjela (aktive) na kraju 2015. godine u bankovnom sustavu u Federaciji BiH iznosio je 69,5%, za kredite 70,3% i depozite 70,9% (2014. godine aktiva 69,2%, krediti i depoziti 70,6%), ali ipak je evidentna dominacija dvije najveće banke u sustavu koje „drže“ cca 45% tržišta (aktiva 47,2%, krediti 44,4% i depoziti 48,8%).

U tržišnoj „utakmici“ banke koriste različite instrumente, od politike kamatnih stopa, unapređenja organizacije, kadrovskog jačanja, jakog marketinškog nastupa, do širenja poslovne mreže, financijske podrške „majke“ ili članica iz grupacije.

Kartično poslovanje u većini banaka u Federaciji BiH je značajna poslovna aktivnost, prvenstveno kreditnog karaktera, a reflektira se kroz sve masovnije korištenje kreditnih i debitnih kartica i povećanje opsega bezgotovinskog plaćanja.

Tijekom 2015. godine instalirano je 61 novi bankomat, a na kraju godine njihov broj iznosio je 1.133. Broj POS terminala, u odnosu na prethodne godine povećan je za 1.373, tako da je na kraju 2015. godine njihov broj iznosio 20.903.

II. NADZOR BANKOVNOG SUSTAVA

1. AGENCIJA ZA BANKARSTVO

Agencija za bankarstvo FBiH (dalje: FBA) dala je puni doprinos reformi bankarskog sektora iako je, nerijetko, bilo prisutno nerazumijevanje za mjere koje je poduzimala. Kao neovisna i samostalna institucija za nadzor i licenciranje banaka, osnovana je u drugoj polovici 1996. godine i njen rad od početka je usmjeren na stvaranje jakog i stabilnog bankovnog sustava, tržišno orijentiranog i oslonjenog na međunarodne standarde poslovanja i supervizije (nadzora) banaka.

Zakonom o FBA utvrđeni su njeni osnovni zadaci koji se, u najkraćem, odnose na izdavanje dozvola za osnivanje i rad banaka, donošenje regulatornih podzakonskih akata, nadziranje rada banaka, mikrokreditnih organizacija i leasing društava i poduzimanje mjera sukladno Zakonu, što uključuje i

¹ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

uvođenje postupaka privremene uprave i likvidacije banaka, odnosno iniciranje postupaka stečaja nad bankama.

U proteklih 19 godina FBA je, prema ocjenama i domaćih i stranih dužnosnika, dostigla visoku razinu profesionalnosti, sa zaposlenicima koji posjeduju stručnost i znanja iz oblasti supervizije, stečena kroz brojne edukacije u zemlji i inozemstvu.

FBA je i u protekloj godini uspješno djelovala s ciljem da banke u Federaciji BiH što kvalitetnije upravljaju rizicima, naročito kreditnim rizikom, a banke to čine u visokoj mjeri poštujući propisane minimalne kriterije opreza, ali i vodeći računa o interesima svih „stakeholdera“, uključujući i svoje finansijsko „zdravlje“.

S osnovnim ciljem da zaštiti interese deponenata, FBA je u razdoblju od svog osnivanja do kraja 2015. godine uvela mjere (privremene uprave, likvidacije i pokretanje stečaja) u 27 banaka. Po nalogu Visokog predstavnika za BiH, privremena uprava je uvedena u jednu banku. Mjere privremene uprave vođene su u 25 banaka.

Od 27 banaka u kojima su poduzete mjere, postupak je okončan u 20 banaka, a na dan 31. 12. 2015. pod mjerama se nalazi sedam banaka.

Od 27 banaka u kojima su uvedene mjere:

- u 11 banaka je pokrenut stečajni postupak kod nadležnih sudova. Stečajni postupak okončan je u sedam banaka. U četiri banke stečajni postupak je u tijeku.
- u 9 banaka je pokrenut likvidacijski postupak. Likvidacijski postupak je okončan u šest banaka (u četiri banke isplaćene su sve obveze prema vjerovnicima i dioničarima, a dvije banke su prodane). U tri banke likvidacijski postupak je u tijeku;
- četiri banke su pripojene drugim bankama;
- tri banke su sanirane i nastavile s radom. Jedna banka je dokapitalizirana i privatizirana, druga je dokapitalizirana, a u trećoj je riješen status banke, izabrani su organi upravljanja i banka je nastavila s radom.

2. BANKARSKA SUPERVIZIJA

Polazeći od potreba globalne makroekonomske i finansijske stabilnosti, Komitet za superviziju banaka iz Bazela je 1997. godine donio dvadeset pet osnovnih načela za efikasnu superviziju banaka koji se moraju poštivati da bi supervizorski sustav u bankarstvu bio efikasan. Osnovna načela su „de facto“ minimalni standardi za dobru prudencijalnu regulativu i nadzor banaka i bankovnog sustava. Imajući u vidu značajne promjene koje su se desile na globalnim finansijskim tržištima i regulatornim okruženjima, kao i lekcijama naučenim iz krize od posljednje revizije iz listopada 2006. godine, Bazelski komitet je rujna 2012. godine ponovno revidirao osnovna načela. Ovom revizijom osnovna načela spojena su zajedno s osnovnim načelima metodologije (metodologije procjene) u jedan sveobuhvatan dokument. Broj osnovnih načela je povećan sa 25 na 29, reorganizirani su u dvije grupe: supervizorske ovlasti, odgovornosti i funkcije (Načela 1-13) i prudencijalna regulativa i zahtjevi (Načela 14-29), koji naglašavaju važnost dobrog korporativnog upravljanja, upravljanja rizicima kao i usklađenost s regulatornim standardima.

Načela su minimalni zahtjevi koje treba ispuniti i u mnogim slučajevima neophodno ih je dopuniti drugim mjerama kako bi se zadovoljili specifični uvjeti ili regulirali rizici u finansijskim sustavima pojedinih zemalja. Načela se odnose na preduvjete za efikasnu superviziju banaka, izdavanje dozvola, opreznosne propise i zahtjeve, supervizorske pristupe i metode za stalnu superviziju banaka, neophodne informacije, ovlasti supervizora, prekogranično bankarstvo, korporativno upravljanje, procese upravljanja rizicima, interne kontrole i revizije, kao i finansijsko izvještavanje i vanjsku

reviziju.

Općeprihvaćeni međunarodna načela, standardi i prakse za bankarsku superviziju koje FBA sve obuhvatnije i dosljednije primjenjuje, uz stalnu pojačanu pažnju prema aktualnim i lako prenosivim uzročnicima kriznih situacija, su bili glavna briga FBA za pripremu i aktiviranje raspoloživih obrambenih aktivnosti i mjera koje su rezultat vlastitih iskustava, ali i „naučenih lekcija“ u mnogo razvijenijim i snažnijim, krizom naročito pogođenim, bankovnim sustavima.

Tijekom 2014. godine, u BiH je proveden FSAP (Financial Sector Assessment Program - Program procjene financijskog sektora). U FSAP Misiji sudjelovali su eksperti MMF-a i SB-a. Osnovni cilj ove procjene bila je procjena financijske stabilnosti, identificiranje slabosti i razvoja ukupnog financijskog sektora, kvaliteta bankarske supervizije, razvoj pravnog okvira, standardi korporativnog upravljanja i dr. Na temelju Izvješća i preporuka FSAP misije u 2015. godini pripremljen je Akcijski plan s rokovima i nositeljima za realizaciju navedenih preporuka FSAP Misije.

Bankarska supervizija realizirala se kroz kontinuirani proces kontrola na licu mjesta (on site) i kontrola putem izvješća banaka (off site) i neposrednu komunikaciju s predstavnicima organa upravljanja i rukovođenja banaka, kako bi se sinkronizirale i koordinirale aktivnosti na stabilizaciji bankarskog sektora u Federaciji BiH. Kroz procese on-site i off-site kontrole uočavane su slabosti u bankarskom poslovanju i inicirane opsežne kontrole poslovanja ili ciljane on site kontrole, s fokusom na kvalitetu aktive, upravljanja kreditnim rizikom i utjecajem na kapital. Cilj kontrola je bio da se ocijeni sposobnost banaka da upravljaju ključnim rizicima u poslovanju i usklađenost njihovog poslovanja sa zakonom i propisima FBA. Pod posebnom pažnjom su bile banke prema kojima je FBA propisala posebne mjere, a ocjena postupanja po izrečenim mjerama se izvodila kroz postkontrolni off site proces i putem neposredne on site kontrole praćenja izvršenja naloženih mjera.

Svim kontroliranim bankama, nakon sačinjenih zapisnika, izdani su nalozi za izvršenje i otklanjanje uočenih nedostataka. Kontrolom je utvrđeno da su banke naloge FBA uredno i uglavnom na vrijeme izvršavale. Konkretno, stručan i profesionalan pristup od strane supervizije pri kontroli banaka ima za cilj daljnje unapređenje kvalitete poslovanja banaka, njihove profitabilnosti, solventnosti i sigurnosti u poslovanju, što je obostrani interes.

Aktivnosti vezano za adekvatnu primjenu MRS/MSFI u bankama su i u 2015. godini bile od značaja. Kao poseban segment on site kontrola nastavljeno je s kontrolama upravljanja rizicima koji proizlaze iz informacijskih sustava kao i eksternalizacije određenih aktivnosti banaka, na temelju regulative koja je stupila na snagu početkom 2012. godine. Također, u 2015. godini nastavljeno je i s ciljanim kontrolama iz segmenta zaštite korisnika financijskih usluga i poslovanja banaka s jamcima sukladno zakonima i podzakonskom regulativom koja je stupila na snagu u 2013. i 2014. godini.

U okviru off site nadzora banaka nastavljeno je s unapređenjem sustava praćenja banaka kroz razvoj i unapređenje dodatnih alata off site nadzora: „Sustav ranog upozorenja (SRU)“ i „Matrica rizika“, što dodatno poboljšava konzistentnost metodologije za planiranje nadzora i kontrolu banaka.

Tijekom 2015. godine, nastavljene su aktivnosti na izgradnji regulatornog okvira kroz izradu novog Zakona o bankama, kao i nacrtu podzakonskih akata (odluka FBA) u skladu s usvojenom Strategijom i godišnjim planom na izradi regulative, a u cilju implementacije Bazela II/III i EU direktiva.

FBA je s Centralnom bankom BiH i ABRS-om (Agencijom za bankarstvo Republike Srpske) u 2015. godini nastavila i intenzivirala rad na razvijanju sposobnosti za prikupljanje i analizu „Indikatora financijskog zdravlja“, kao jednog od preduvjeta za jačanje i veću efikasnost nadzora nad ukupnim financijskim, a ne samo bankarskim sektorom. Također je nastavljeno i s razvojem metodologije i primjenom stres testova za kreditni rizik i utjecaj na kapital, zasnovan na makroekonomskim pretpostavkama, kao i upoznavanje banaka s rezultatima izvršenih stres testova, kao i unapređenje Kriterija i utvrđivanje liste sistemskih važnih banaka.

S ABRs i Agencijom za osiguranje depozita BiH, nastavljena je suradnja u okviru redovne razmjene informacija i zajedničkog djelovanja, a s ABRs i u okviru izrade nove regulative. Realizirana je i kontinuirana razmjena informacija u okviru bankarske koordinacije i Stalnog odbora za financijsku stabilnost (SOFS-a).

S Udrugom banaka BiH ostvarena je suradnja kako po pitanju primjene postojećih regulatornih rješenja i prijedloga za njihovu izmjenu tako i u procesu donošenja novih regulatornih rješenja.

FBA je zajedno s predstavnicima Misije MMF, redovito kvartalno razmatrala i analizirala utjecaj posljedica svjetske ekonomske i dužničke krize na domaći bankarski i financijski sektor, kretanja u bankarskom sektoru, kapitaliziranost banaka u F BiH, rezultate stres-testova za bankovni sustav i za pojedinačne banke, aktualni regulatorni i bankarski zakonodavni okvir, ispunjenje preporuka iz ranijih Misija MMF, kao i planirane izmjene u regulatornom okviru.

U skladu sa zahtjevima Načela 13 (ranije Princip 25) s liste „Osnovnih načela za efikasnu superviziju banaka“, koje je izdao Bazelski komitet, do kraja 2015. godine FBA je, zajedno s CBBiH i ABRs, potpisala multilateralni sporazum sa supervizorima zemalja Jugoistočne Europe i to: Albanije, Grčke, Makedonije, Rumunjske, Bugarske, Srbije, Crne Gore i Cipra i Sporazume o uzajamnoj suradnji (MoU) s nadležnim supervizorskim organima Austrije, Slovenije, Hrvatske, Srbije, Crne Gore i Turske. MoU-om se pobliže definiraju: razmjena informacija, on-site kontrole, zahtjevi za informacijama i kontrolama, zaštita informacija, kontinuirana saradnja, te ostale odredbe.

U srpnju 2015. godini potpisan je MoU sa supervizorskim organima Austrije (FMA-regulatorom financijskih tržišta, Narodnom bankom Austrije i Ministarstvom financija Austrije) o međusobnoj suradnji u oblasti supervizije kreditnih institucija.

Za potrebe promoviranja efikasnog, efektivnog i konzistentnog funkcioniranja supervizorskih kolegija, EBA (European Banking Authority – Evropski bankarski autoritet) je preuzela zadatak da koordinira primjenu odredbi regulative o ekvivalentnosti režima povjerljivosti/profesionalne tajnosti zemalja koje nisu članice EU, a radi sudjelovanja relevantnih nadzornih organa u tim kolegijima. U skladu s tim, EBA je izvršila procjene režima povjerljivosti/profesionalne tajnosti koji su primjenjivi u raznim trećim zemljama. U grupi zemalja koji su od EBA dobili pozitivnu ocjenu o usklađenosti regulatornog okvira s Europskim direktivama u pogledu razmjene informacija i zaštite povjerljivosti informacija je i Bosna i Hercegovina.

Na temelju prethodne navedene ocjene usklađenosti i uspostavljanje suradnje sa EBA-om, listopada 2015. godine FBA je, zajedno s ABRs, Narodnom bankom Makedonije, Centralnom bankom Crne Gore, Narodnom bankom Srbije i Centralnom bankom Albanije, potpisala Sporazum o suradnji s Europskim bankarskim autoritetom (EBA), kojim zemlje potpisnice stječu status ravnopravnog sudjelovanja u razmjenama informacija s članicama Europske Unije (EU), kada je u pitanju poslovanje i supervizija bankovnih sustava.

Dogovor je postignut pod pokroviteljstvom Bečke inicijative, a u okviru sporazuma osigurano je da će EBA obavještavati nadležne supervizore o relevantnim promjenama regulative, te će na taj način olakšati njihovo učešće u supervizorskim kolegijima. EBA će također otvoriti redovite edukativne aktivnosti za potpisnike sporazuma, koji će slati obavijesti EBA-i sa svim informacijama vezanim za promjene u svojim bankovnim sustavima, koja će biti korištena za analizu potencijalnih rizika. S druge strane, nadležne institucije zemalja potpisnica će težiti da prilagode svoje zakone, nadzorne standarde i institucionalna pravila sukladno istim u EU, prema rasporedu prilagođenom uvjetima u svakoj zemlji pojedinačno, a zemlje potpisnice će imati mogućnost davanja sugestija na regulativu koja je u pripremi.

Uspostavom jedinstvenog supervizorskog mehanizma (SSM Single Supervisory Mechanism) u

EURO zoni izvršen je prijenos posebnih zadataka u superviziji kreditnih institucija s nacionalnih regulatora na Evropsku Centralnu Banku (ECB). Na temelju pozitivne ocjene usklađenosti dobijene od strane EBA-e i potpisanog Sporazuma sa EBA-om, Bosna i Hercegovina je svrstana u prvu grupu zemalja izvan EU, s kojim ECB planira potpisati zajedničke sporazume o suradnji u 2016. godini. Potpisivanjem Sporazuma s ECB-om, stvorili bi se pretpostavke za sveobuhvatnu razmjenu informacija i zajedničku superviziju bankarskih grupacija, čiji supsidijari posluju u F BiH, a nalaze se pod izravnom supervizijom ECB-a.

U 2015. godini FBA je ostvarila suradnju ne samo s regulatornim institucijama zemalja s kojima su već potpisani memorandumi o razumijevanju, nego i s ostalim supervizorskim institucijama zemalja bližeg i šireg okruženja. Realizirani su posebni oblici konkretne suradnje sa supervizorskom institucijama kroz regionalne i bilateralne sastanke i redovne razmjene informacija o pitanjima poslovanja i stanja roditeljskih banaka i njihovih „kćerki“, odnosno supsidijara, a u pojedinim slučajevima i kroz zajedničke on-site kontrole njihovi supsidijara u F BiH.

FBA je aktivno sudjelovala i radu BSCEE, kao i u radu Bečke Inicijative 2.0. Ostvarena je i značajna suradnja s međunarodnim finansijskim institucijama: MMF-om, SB-om, ECB-om i drugima, po pitanju informacija i analiza kretanja u bankovnom sustavu FBiH, kao i sudjelovanja u različitim projektima u cilju jačanja kapaciteta za efikasnu superviziju banaka.

Sukladno odluci Parlamenta Federacije BiH iz 2006. godine i kasnijeg „CARDS Programa“ koji su pripremili eksperti ECB i grupe europskih centralnih banaka, FBA je i u 2015. godini u svim prilikama pružala podršku ideji za objedinjavanje supervizije banaka na državnoj razini, jer je prepoznala da, uz mnogobrojne pragmatične razloge, bez ovakve uspostave nadzora nad glavnim segmentom finansijskog sustava, put u Evropsku uniju nije moguć. I europski eksperti su potvrdili da je: „bankarska supervizija zaista organizirana na državnoj razini u europskim zemljama, bilo pod pokroviteljstvom centralne banke ili izvan nje“ i da: „... članstvo u Evropsku uniju podrazumijeva uspostavu jedinstvenog bankarskog tržišta koje vodi jedinstvenoj superviziji“.

Sve agresivnija globalizacija i razvoj bankarske industrije, kao i dogradnja i evolucija supervizorskih načela, pravila i standarda, ali i aktualne bolne refleksije globalne finansijske i ekonomske krize koja je „očitala“ brojne lekcije svemu i svakom na koga su utjecale, pokazali su da, naročito, supervizori banaka moraju stalno biti u tijeku i kontinuirano razvijati svoja znanja, sposobnosti i instrumente za svoje što efikasnije djelovanje u obavljanju svoje misije. Iz svih takvih razloga, kao i iz razloga zapošljavanja novih, naročito mladih kadrova, FBA je i u 2015. godini vodila računa o tim potrebama i, samostalno i uz pomoć različitih međunarodnih za to visoko kvalificiranih i specijaliziranih institucija, provodila nužnu edukaciju svojih zaposlenih, koja se obavljala u zemlji i u inozemstvu, ali i pružala pomoć u specijalističkoj edukaciji drugih nadzornih organa i institucija u Federaciji BiH.

3. BORBA PROTIV PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA

Ocjena bankarskog sektora za 2015. godinu zasnovana je na ocjenama usklađenosti poslovanja sa standardima sprječavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti koje su utvrđene u kontrolama usklađenosti, analizi izvješća koje banke dostavljaju FBA, te na temelju informacija iz eksternih izvora.

Na temelju stanja banaka u prethodnom supervizorskom ciklusu, izvršenih kontrola usklađenosti poslovanja i izvješća koje banke dostavljaju FBA, može se zaključiti da ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost u pogledu upravljanja rizicima od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti. Kvantiteta rizika se zadržala u granicama umjerenog. Kvaliteta upravljanja rizicima koji se u poslovanju banaka mogu pojaviti kao posljedica pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti (rizik reputacije, operativni rizik, pravni rizik, rizici koncentracija u aktivi i depozitima) je

zadovoljavajuća i nastavlja s rastućim trendom. Shodno ovome, može se dati sljedeća ocjena: bankarski sektor F BiH je većim dijelom usklađen sa standardima sprječavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti.

Prihvatljivost klijenta

Banke su usvojile politike o prihvatljivosti klijenata i definirale koji i kakvi klijenti su prihvatljivi za uspostavu poslovnih odnosa. Na temelju ove politike ustrojile su posebne registre profila klijenta. Izvjestan problem u funkcioniranju ovih registara predstavlja ažuriranje podataka za klijente koje banke razvrstavaju u najrizičnije grupe. Međutim, veoma je značajno da su banke usvojile i da primjenjuju pristup klijentima koji se temelji na analizi rizika koji klijenti nose za banku, odnosno da su definirale koji i kakvi klijenti su prihvatljivi za banku. Ovakav pristup banaka je posebno značajan i predstavlja veoma jaku kvalitetu u upravljanju rizicima u situaciji kada država nije uradila procjenu rizika i kada država nema definiranu strategiju borbe protiv pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti.

Identifikacija klijenta

Banke su usvojile identifikaciju klijenta kao osnovni element standarda „upoznaj svog klijenta“. Politiku o identifikaciji klijenta banke primjenjuju kod uspostave poslovnih odnosa s klijentima. Međutim, još uvijek je prisutan problem ažuriranja dokumentacije kojom se verificira izvršena identifikacija kod već uspostavljenih poslovnih odnosa. Banke ne primjenjuju dosljedno mjere identifikacije u zavisnosti od utvrđenog rizika, tako da prevladavaju standardne mjere identifikacije, koje se provode za klijente srednje razine rizika, u odnosu na pojednostavljene i pojačane mjere, koje se provode za klijente niske i visoke razine rizika.

Stalno praćenje računa i transakcija

Ova politika se primjenjuje i sve je manje formalnog praćenja računa i transakcija klijenta. U cilju postizanja suštinskog praćenja računa i transakcija klijenata banke su, na temelju primjene načela «upoznaj svog klijenta», definirale limite transakcija po određenim vrstama računa i transakcija, izgradile su informacijske sustave koji omogućavaju primjenu uspostavljenih limita u praćenju računa i transakcija. Definirani limiti, sve više služe preventivnom praćenju računa i transakcija. Kao i slučaju identifikacije klijenata, Banke ne primjenjuju dosljedno mjere praćenja računa i transakcija, odnosno poslovnih aktivnosti klijenata, u zavisnosti od utvrđenog rizika. Također, prevladavaju standardne mjere praćenja, koje se provode za klijente srednje razine rizika, u odnosu na pojednostavljene i pojačane mjere, koje se provode za klijente niske i visoke razine rizika.

Upravljanje rizikom od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti

Izvjешćivanje

Elementi navedene politike su definirani u programima banaka. Definirane su linije izvješćivanja, kako eksterne, tako i interne. Na temelju izvješća koje banke dostavljaju FBA o gotovinskim, povezanim i sumnjivim transakcijama koje su izvjestile Financijsko obavještajnom odjelu Agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine (Obrazac SPNiFTA) te na temelju izvršenih provjera u direktnim nadzorima utvrđen su broj i vrijednost izvješćenih transakcija.

Shodno ovome, Banke su u 2015. godini izvjestile 254.132 transakcije, što je 0,3% ukupno obavljenih transakcija u bankovnom sustavu F BiH (78.150.569 obavljenih transakcija, po podacima banaka) u vrijednosti od 13.026.093 tisuća KM, što čini 9,7% ukupne vrijednosti obavljenih transakcija u bankovnom sustavu F BiH (134.164.785 tisuća KM, po podacima banaka). Broj izvješćenih transfera u 2015. godini je povećan za 2,2%, u odnosu na prethodnu godinu, a njihova

vrijednost je povećana za 3,8%.

U narednoj tablici daje se usporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih transfera, po načinu izvještavanja transfera (prije izvršenja, u propisanom roku i po proteku propisanog roka).

Vrijednost transfera u 000 KM

Tablica 2: Usporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih transfera							
R. br.	Opis (naziv transfera)	Transferi u 2014.		Transferi u 2015.		%	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1	2	3	4	5	6	7 (5/3)	8 (6/4)
1.	Ukupno prijavljeni transferi	248.536	12.550.795	254.132	13.026.093	102,2	103,8
2.	Transferi prijavljeni prije izvršenja	13	24.640	28	10.558	215,4	42,8
3.	Transferi prijavljeni u roku od 3 dana	248.346	12.515.291	253991	13.002.639	102,3	103,9
4.	Transferi prijavljeni poslije roka od 3 dana	177	10.864	113	12.896	63,8	118,7

U strukturi izviještenih transfera primjetno je znatno povećanje broja (215,4% izviještenih transfera prije njihovog izvršenja u odnosu na prethodnu godinu) pri čemu je vrijednost ovih transfera smanjena (42,8% u odnosu na prošlu godinu). Ovo upućuje na izvođenje zaključka da banke primjenjuju preventivne mjere na sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti koje su propisane za financijske institucije. Ovaj zaključak potvrđuje i broj transfera izviještenih po proteku roka od 3 dana (63,8% u odnosu na prethodnu godinu). Podatak da je vrijednost ovih transfera porasla za 18,7% u usporedbi s prethodnom godinom, ne dovodi u sumnju pouzdanost definiranog zaključka tako da je on reprezentativan i potvrđuje da je kvaliteta upravljanja rizikom od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti u trendu rasta. Broj transfera izviještenih u propisanom roku ostao je u okvirima povećanja broja ukupno izviještenih transfera (povećanje za 2,3%), kao i njihova vrijednost (povećanje za 3,9%) što je i u okvirima povećanja opsega (broja i vrijednosti) platnog prometa u F BiH.

Sumnjive transakcije: Banke su u izvješćima 145 transfera označile sumnjivim (290% u odnosu na prethodnu godinu). Vrijednost ovih transfera iznosi 26.124 tisuća KM, što je 82,8% u odnosu na prethodnu godinu. Svi transferi se odnose na sumnju na pranje novca. Nije bilo izviještenih transfera zbog sumnje na financiranje terorističkih aktivnosti.

U narednoj tablici daje se usporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih sumnjivih transfera, po načinu izvještavanja transfera (prije izvršenja, u propisanom roku i po proteku propisanog roka).

Vrijednost transfera u 000 KM

Tablica 3: Usporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih sumnjivih transfera							
R. br.	Sumnjivi transferi	Transferi u 2014.		Transferi u 2015.		%	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1	2	3	4	5	6	7 (5/3)	8 (6/4)
1.	Ukupno prijavljeni transferi	50	31.563	145	26.124	290,0	82,8
2.	Transferi prijavljeni prije izvršenja	13	24.640	28	10.558	192,3	36,3
3.	Transferi prijavljeni u roku od 3 dana	21	2.529	40	4.285	190,5	169,4
4.	Transferi prijavljeni poslije roka od 3 dana	16	4.394	77	11.281	480,0	256,7

Struktura izviještenih sumnjivih transfera, kao i struktura ukupno izviještenih transfera, potvrđuje ranije dane konstatacije o kvaliteti upravljanja rizikom od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti i nepostojanju razloga za supervizorsku zabrinutost. O preventivnom djelovanju banaka može se govoriti u 28 slučajeva u kojima su banke izvješća o sumnjivim transakcijama dostavila Financijsko obavještajnom odjelu prije njihovog izvršenja. O kvalitetnom monitoringu može se govoriti u 40 slučajeva u kojima su banke u razdoblju od tri dana uočile sumnjiva obilježja transakcija i dostavile izvješća o tome, dok se u ostalih 77 slučajeva radi o korektivnom djelovanju i to, najčešće, po nalogu FBA.

III. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BiH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 31. 12. 2015. u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 17 banaka. Broj banaka je isti kao i 31. 12. 2014. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 1. 7. 2008.

U 2015. godini nije bilo bitnijeg širenja mreže organizacijskih dijelova banaka, što je posljedica financijske krize i smanjenog opsega poslovnih aktivnosti banaka.

Banke su vršile reorganizaciju svoje mreže organizacijskih dijelova tako što su u većoj mjeri vršile promjene organizacijskog oblika, organizacijske pripadnosti ili adrese u sjedištu postojećih organizacijskih dijelova, ali i spajanje i ukidanje nekih organizacijskih dijelova, a sve u cilju racionalizacije poslovanja i smanjenja troškova poslovanja. Ovakvih promjena kod banaka iz Federacije BiH bilo je ukupno 89 (84 promjena na teritoriju Federacije BiH, 4 u Republici Srpskoj i 1 u Brčko Distriktu): osnovano je 8 novih organizacijskih dijelova, 16 organizacijskih dijelova je ukinuto, a kod 65 su bile promjene.

S navedenim promjenama, banke iz Federacije BiH su sa 31. 12. 2015. imale ukupno 557 organizacijskih dijelova, što je manje za 2,6% u odnosu na 31. 12. 2014.

Broj organizacijskih dijelova banaka iz Republike Srpske u Federaciji BiH (36) je promijenjen u odnosu na 31. 12. 2014., kada su bila 32 organizacijska dijela, što je povećanje od 12,5%.

Sa 31. 12. 2015. sedam banaka iz Federacije BiH imale su 50 organizacijskih dijelova u Republici Srpskoj, a devet banaka je imalo 12 organizacijskih dijelova u Brčko Distriktu. Četiri banke iz Republike Srpske imale su 36 organizacijskih dijelova u Federaciji BiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutarnjem platnom prometu 31. 12. 2015. imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 16 banaka.

1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama² sa 31. 12. 2015., ocijenjena na temelju raspoloživih informacija i uvida u samim bankama, je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 16 banaka
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu³ 1 banka.

Od 16 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, šest banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

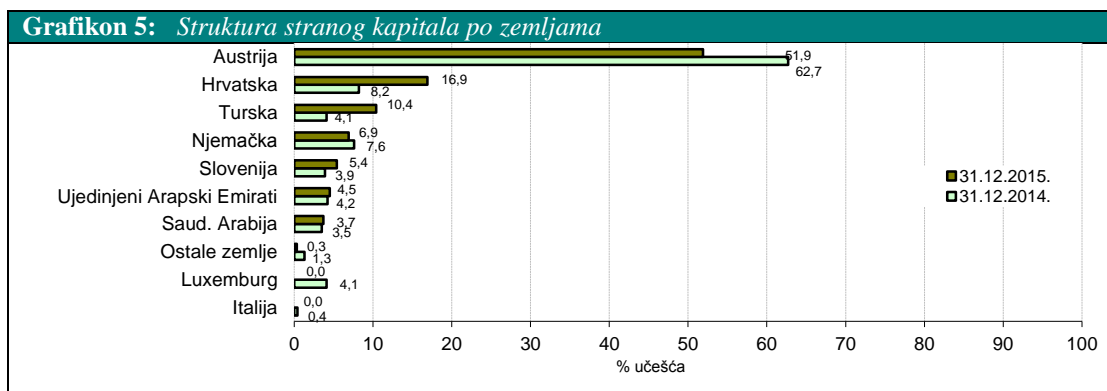
Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 31. 12. 2015. stanje je promijenjeno u odnosu na kraj 2014. godine, kao rezultat izvršenih dokapitalizacija i promjena u vlasničkoj strukturi u dvije grupacije (prijenos/stjecanje između članica grupacije, te pokriva akumuliranog gubitka): najveći udjel stranog kapitala od 51,9% i dalje imaju dioničari iz Austrije, iako je u 2015. godini zabilježen značajan pad od 10,8 postotnih bodova, slijedi udjel dioničara iz

² Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

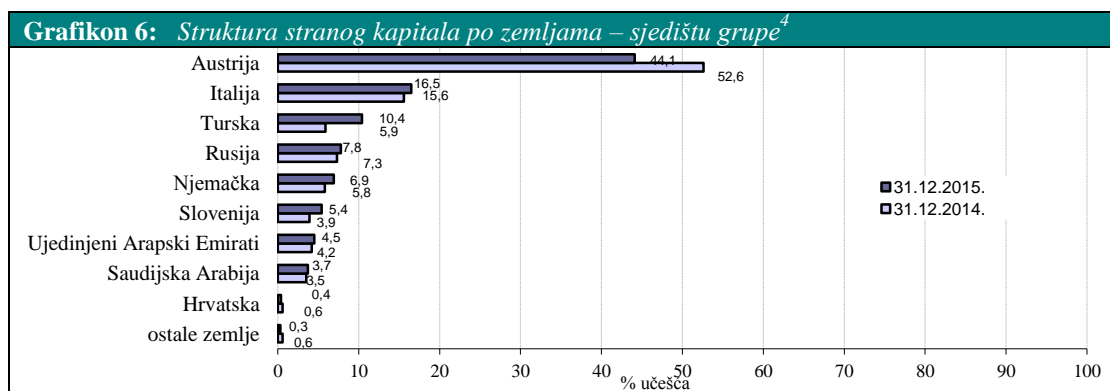
³ Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

Hrvatske od 16,9% (porast udjela za 8,7 postotnih bodova), te Turske od 10,4% (rast udjela od 6,3 postotna boda). Ostale zemlje imale su pojedinačni udjel manji od 7%.

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (izravno ili neizravno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju stanje je također promijenjeno u odnosu na kraj 2014. godine: udjel bankarskih grupa i banaka iz Austrije, nakon pada od 8,5 postotnih bodova, iznosi 44,1%, slijede talijanske banke s udjelom od 16,5%, udjel kapitala iz Turske iznosi 10,4%, te Rusije 7,8%. Ostale zemlje su imale pojedinačni udjel manji od 7%.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala.

-u 000 KM-

Tablica 4: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

BANKE	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		INDEKS	
1	2		3		4		5 (3/2)	6 (4/3)
Državne banke	51.618	2%	51.929	2%	52.319	2%	101	101
Privatne banke	2.256.327	98%	2.367.574	98%	2.549.228	98%	105	108
U K U P N O	2.307.945	100%	2.419.503	100%	2.601.547	100%	105	108

U 2015. godini ukupan kapital povećan je za 7,5% ili 182 milijun KM, što je neto efekt sljedećih najznačajnijih promjena: rasta po osnovi dobiti iz tekućeg poslovanja u iznosu od 149 milijuna KM i

⁴ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

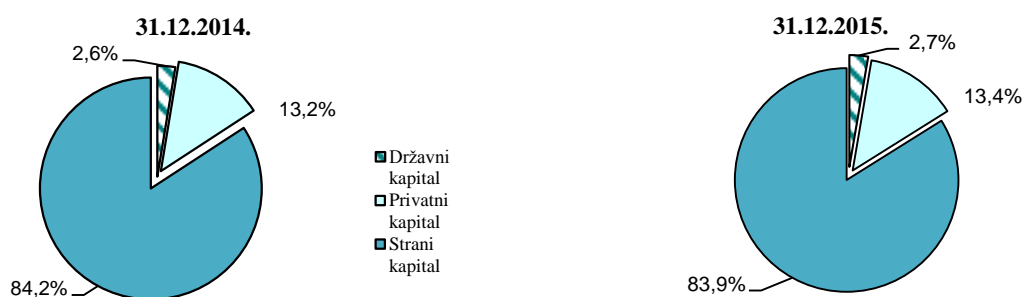
dokapitalizacije u šest banaka u iznosu od 110 milijuna KM, te smanjenja zbog prijenosa na obveze za isplatu dividende u iznosu od 70 milijuna KM.

Promatrano kroz udjel državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

Tablica 5: Struktura vlasništva prema udjeliu državnog, privatnog i stranog kapitala								
DIONIČKI KAPITAL	31.12.2013.		31.12.2014.		3.12.2015.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	32.364	2,7	32.364	2,6	31.647	2,7	100	98
Privatni kapital (rezidenti)	153.549	12,8	162.354	13,2	156.574	13,4	106	96
Strani kapital (nerezidenti)	1.017.822	84,5	1.038.832	84,2	979.271	83,9	102	94
U K U P N O	1.203.735	100,0	1.233.550	100,0	1.167.492	100,0	102	95

Grafikon 7: Struktura vlasništva (dionički kapital)

Dionički kapital banaka u F BiH na kraju 2015. godine je manji za 5,4% ili 66 milijuna KM u odnosu na 31. 12. 2014. Dionički kapital je povećan za 74 milijuna KM dokapitalizacijom u pet banaka, a smanjen za 140 milijuna KM zbog pokrića kumuliranih gubitaka na teret dioničkog kapitala u dvije banke.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala detaljnije pokazuje promjene i trendove u bankovnom sustavu F BiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 31. 12. 2015. iznosi 2,7% i veći je za 0,1 postotni bod u odnosu na 31. 12. 2014., promatrano u relativnim pokazateljima. U apsolutnim pokazateljima, udjel je manje za 0,7 milijuna KM zbog pokrića kumuliranih gubitaka na teret dioničkog kapitala u jednoj banci.

Udjel privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu iznosi 13,4% i veće je za 0,2 postotna boda u odnosu na 31. 12. 2014., promatrano u relativnim pokazateljima. U apsolutnim pokazateljima, udjel je manji za šest milijuna KM neto, povećanjem udjela rezidenata nakon trgovanja u iznosu od devet milijuna KM i dokapitalizacije u dvije banke u iznosu od osam milijuna KM, i smanjenjem za 23 milijuna KM zbog pokrića kumuliranih gubitaka na teret dioničkog kapitala u jednoj banci.

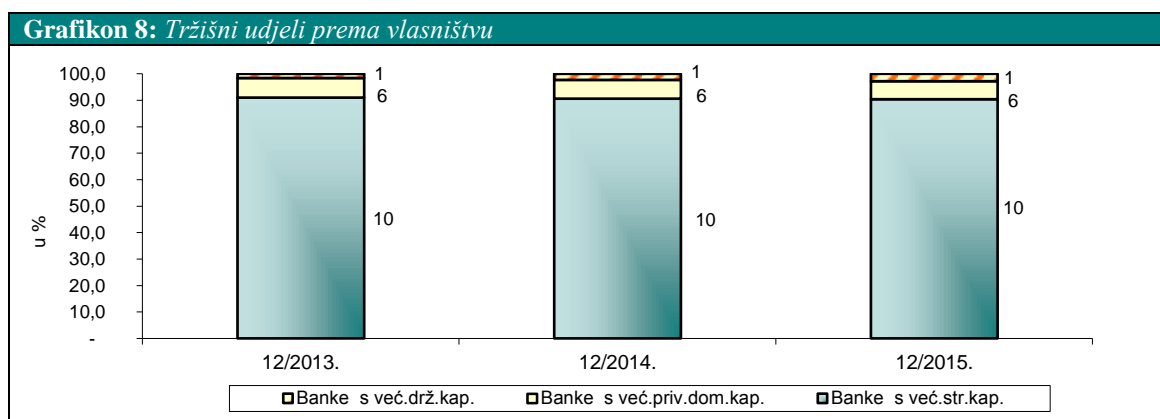
Udjel privatnog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu smanjen je za 0,3 postotna boda (sa 84,2% na 83,9%), promatrano u relativnim pokazateljima. U apsolutnim pokazateljima, udjel je smanjen za 60 milijuna KM neto, odnosno povećan je za 66 milijuna KM dokapitalizacijom u četiri banke, a smanjen za devet milijuna KM smanjenjem udjela nerezidenata nakon trgovanja s rezidentima, te za 116 milijuna KM zbog pokrića gubitaka na teret dioničkog kapitala u dvije banke.

Tržišni udjel banaka prema kriteriju vlasništva već duže razdoblje je skoro nepromijenjeno, odnosno s neznatnim promjenama. Sa 31. 12. 2015. udjel banaka u većinskom stranom vlasništvu iznosio je visokih 90,4%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 6,8%, a jedne banke s većinskim državnim kapitalom 2,8%.

- u % -

Tablica 6: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2013.			31.12.2014.			31.12.2015.		
	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	1	2,2	1,6	1	2,1	2,3	1	2,0	2,8
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	6	9,2	7,4	6	7,8	7,1	6	7,0	6,8
Banke s većinskim stranim kapitalom	10	88,6	91,0	10	90,1	90,6	10	91,0	90,4
U K U P N O	17	100,0	100,0	17	100,0	100,0	17	100,0	100,0

1.3. Kadrovi

U bankama u F BiH na dan 31. 12. 2015. broj zaposlenih iznosio je 6.683, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 3%, a u privatnim 97%.

Tablica 7: Zaposleni u bankama FBiH

BANKA	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		3/2	4/3
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	200	3%	202	3%	181	3%	101	90
Privatne banke	6.851	97%	6.758	97%	6.502	97%	99	96
U K U P N O	7.051	100%	6.960	100%	6.683	100%	99	96
Broj banaka	17		17		17		100	100

Tablica 8: Kvalifikacijska struktura zaposlenih

STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	3.673	52,1%	3.775	54,2%	3.757	56,2%	103	99
Viša stručna sprema	601	8,5%	587	8,5%	551	8,3%	98	94
Srednja stručna sprema	2.750	39,0%	2.571	36,9%	2.360	35,3%	93	92
Ostali	27	0,4%	27	0,4%	15	0,2%	100	55
U K U P N O	7.051	100,0%	6.960	100,0%	6.683	100,0%	99	96

Kao rezultat utjecaja dugogodišnje ekonomske krize, te mjera koje su banke poduzele u cilju racionalizacije poslovanja, posebno u segmentu poslovne mreže, ali i zbog reduciranja poslovnih, prije svega kreditnih aktivnosti, broj zaposlenih u bankarskom sektoru se kontinuirano smanjuje. U 2015. godini broj zaposlenih je smanjen za 277 ili 4%, a kumulativno u posljednjih pet godina za 705 ili 9,5%.

Pozitivna je činjenica da je trend poboljšanja kvalifikacijske strukture zaposlenih kroz povećanje udjela zaposlenih s visokom stručnom spremom nastavljen i u 2015. godini, najviše kao rezultat smanjenja broja zaposlenih sa srednjom stručnom spremom za 8% ili 211 radnika.

Jedan od pokazatelja koji utječe na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankarskog sustava je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sustava.

Tablica 9: Aktiva po zaposlenom									
BANKE	31.12.2013.			31.12.2014.			31.12.2015.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	200	241.605	1.208	202	379.330	1.878	181	476.866	2.635
Privatne	6.851	15.204.945	2.220	6.758	15.771.200	2.334	6.502	16.716.435	2.571
UKUPNO	7.051	15.446.550	2.191	6.960	16.150.530	2.320	6.683	17.193.301	2.573

Na kraju promatranog razdoblja, na razini bankovnog sustava na svakog zaposlenog je dolazilo 2,6 milijuna KM aktive (na kraju 2014. godine 2,3 milijuna KM).

Tablica 10: Aktiva po zaposlenom po grupama						
Aktiva (000 KM)	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.	
	Broj banaka		Broj banaka		Broj banaka	
do 1.000	1		1		0	
1.000 do 2.000	8		7		7	
2.000 do 3.000	7		7		8	
Preko 3.000	1		2		2	
UKUPNO	17		17		17	

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 1,1 milijun KM do 3,6 milijuna KM aktive po zaposlenom. Sedam banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sustavu prelazi iznos od 2,7 milijuna KM.

2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvješća obavlja se korištenjem izvješća propisanih od strane FBA i izvješća drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

- 1) Informacije o bilanci stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, s dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i izvanbilančnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
- 2) Informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na temelju izvješća propisanih od strane FBA,
- 3) Informacije o rezultatima poslovanja banaka (račun dobiti i gubitka po shemi FBA) i izvješća o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvješća, bazu podataka čine i informacije dobivene na temelju dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize

poslovanja banaka, zatim izvješća o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađena od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankovnog sustava u cjelini.

Sukladno odredbama Zakona o početnoj bilanci stanja banaka, banke s većinskim državnim kapitalom obvezne su izvješćivati FBA na bazi „pune“ bilance stanja raščlanjenog na: pasivnu, neutralnu i aktivnu podbilancu. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankovnog sustava temeljiti na pokazateljima iz aktivne podbilance banaka s većinskim državnim kapitalom⁵.

2.1. Bilanca stanja

Bilančna suma bankarskog sektora na kraju 2015. godine iznosila je 17,2 milijarde KM, što je više za 6,5% ili jednu milijardu KM nego na kraju 2014. godine, najviše kao rezultat rasta depozita i ukupnog kapitala, odnosno tekućeg finansijskog rezultata. U 2015. godini nastavljen je pozitivni trend blagog rasta iz prethodne dvije godine, i bilančne sume i ključnih bilančnih kategorija: depozita, ukupnog kapitala, novčanih sredstava i kredita, iako je još uvijek prisutan utjecaj finansijske i ekonomske krize, odnosno stanje u okruženju u kojem posluju banke u Federaciji BiH, odnosno u BiH, što je i dalje prepreka za brži rast i razvoj ukupnog bankarskog sektora.

- 000 KM-

Tablica 11: Bilanca stanja								
O P I S	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		INDEKS	
	IZNOS	Udjel %	IZNOS	Udjel %	IZNOS	Udjel %		
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
A K T I V A (I M O V I N A) :								
Novčana sredstva	4.417.898	28,6	4.560.234	28,2	4.857.483	28,3	103	107
Vrijednosni papiri ⁶	562.513	3,6	801.289	5,0	1.050.206	6,1	142	131
Plasmani drugim bankama	51.960	0,3	50.836	0,3	78.420	0,5	98	154
Kredit	10.852.400	70,3	11.170.277	69,2	11.610.744	67,5	103	104
Ispravka vrijed.	1.165.928	7,5	1.160.481	7,2	1.153.570	6,7	100	99
Kredit- neto (kredit minus isp.vrijed.)	9.686.472	62,8	10.009.796	62,0	10.457.174	60,8	103	104
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	512.985	3,3	525.860	3,2	520.214	3,0	103	99
Ostala aktiva	214.722	1,4	202.515	1,3	229.804	1,3	94	113
UKUPNA AKTIVA	15.446.550	100,0	16.150.530	100,0	17.193.301	100,0	105	106
P A S I V A :								
OBVEZE								
Depoziti	11.523.849	74,6	12.130.746	75,1	13.098.983	76,2	105	108
Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0
Obveze po uzetim kreditima	1.039.381	6,7	1.026.503	6,4	904.050	5,3	99	88
Ostale obveze	575.375	3,7	573.778	3,5	588.721	3,4	100	103
KAPITAL								
Kapital	2.307.945	15,0	2.419.503	15,0	2.601.547	15,1	105	108
UKUPNO PASIVA (OBVEZE I KAPITAL)	15.446.550	100,0	16.150.530	100,0	17.193.301	100,0	105	106

- 000 KM-

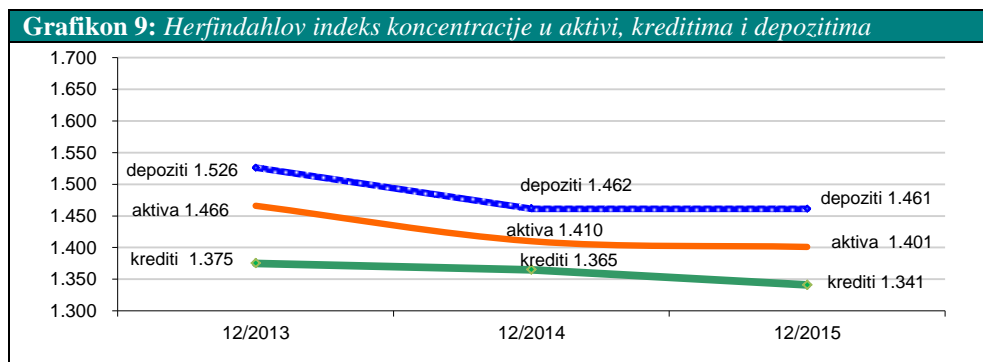
Tablica 12: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi											
BANKE	31.12.2013.			31.12.2014.			31.12.2015.			INDEKS	
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)		Broj banaka	Aktiva (000 KM)		Broj banaka	Aktiva (000 KM)			
1	2	3	4	5	6	7	8 (5/3)	9 (7/5)	10	11	
Državne	1	241.605	2%	1	379.330	2%	1	476.866	2,8%	157	126
Privatne	16	15.204.945	98%	16	15.771.200	98%	16	16.716.435	97,2%	104	106
UKUPNO	17	15.446.550	100%	17	16.150.530	100%	17	17.193.301	100%	105	106

⁵ Državne banke u “punoj bilanci” iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 31.12.2015. kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 714 milijuna KM.

⁶ Vrijednosni papiri za trgovanje, raspoloživi za prodaju i v.p. koji se drže do dospeljeća.

Kod većine banaka (13) aktiva je veća u odnosu na kraj 2014. godine, dok je kod preostalih banaka aktiva smanjena. Devet banaka imalo je umjerenu stopu rasta (između 5% i 13%), dok su dvije banke ostvarile visok rast aktive (26% i 31%). Neznatan pad bilančne sume zabilježen je u tri banke, a samo jedna banka imala je nešto veću stopu pada (14%).

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivima, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁷.

U 2015. godini Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivima, kreditima i depozitima) je neznatno smanjen: za aktivnu 9, za depozite 1 i za kredite 24 jedinice, tako da je sa 31. 12. 2015. za aktivnu iznosio 1.401, kredite 1.341 i depozite 1.461 jedinicu, što pokazuje umjerenu koncentraciju⁸.

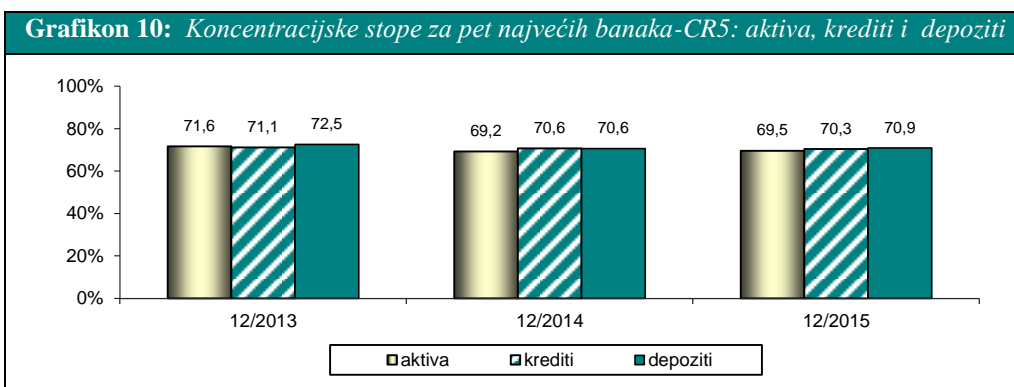
Drugi pokazatelj koncentracije u bankovnom sustavu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa⁹ (dalje CR), koja pokazuje ukupan udjel najvećih institucija u sustavu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivima, kreditima i depozitima. CR5 je, kao i Herfindahlov indeks koncentracije, neznatno promijenjen i za tržišni udjel iznosio je 69,5%, za kredite 70,3% i depozite 70,9%. Već duže razdoblje vrijednost CR5 ima neznatne, odnosno blage promjene u sve tri kategorije, ali i dalje je evidentna dominacija pet najvećih banaka u sustavu koje „drže“ cca 70% tržišta, kredita i depozita.

⁷ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S)_j^2$,

a predstavlja zbroj kvadrata procentnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih sudionika u sustavu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sustavu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sustavu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

⁸ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

⁹ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

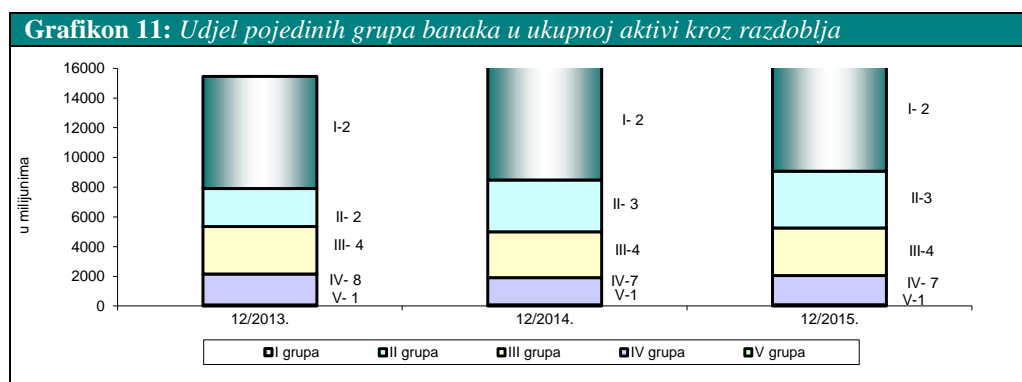
Bankarski sektor može se analizirati i po kriteriju pripadnosti grupama, formiranih prema veličini aktive¹⁰. Promjene u udjelu u odnosu na kraj 2014. godine su neznatne, što je rezultat promjena aktive kod većine banaka.

U sustavu dominiraju dvije najveće banke (I. grupa s aktivom preko dvije milijarde KM) s udjelom od 47,2%, slijedi udjel II. grupe (tri banke s aktivom između jedne i dvije milijarde KM) od 22,3%, a nešto manji udjel od 18,6% ima III. grupa (četiri banke s aktivom između 500 milijuna KM i jedne milijarde KM). Udjel IV. najbrojnije grupe (sedam banaka s aktivom između 100 i 500 milijuna KM) iznosi 11,4%, dok jedna banka u posljednjoj V. grupi (s aktivom manjom od 100 milijuna KM) ima udjel od neznatnih 0,5%.

U sljedećoj tablici daje se pregled iznosa i udjela pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz razdoblja (iznosi su u milijunima KM).

Tablica 13: Udjel pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz razdoblja

IZNOS AKTIVE	31.12.2013.			31.12.2014.			31.12.2015.		
	Iznos	Udjel %	Broj banaka	Iznos	Udjel %	Broj banaka	Iznos	Udjel %	Broj banaka
I. Preko 2.000	7.546	48,8	2	7.685	47,6	2	8.121	47,2	2
II. 1000 do 2000	2.555	16,5	2	3.488	21,6	3	3.821	22,3	3
III. 500 do 1000	3.195	20,7	4	3.077	19,0	4	3.202	18,6	4
IV. 100 do 500	2.078	13,5	8	1.823	11,3	7	1.965	11,4	7
V. Ispod 100	73	0,5	1	78	0,5	1	84	0,5	1
UKUPNO	15.447	100,0	17	16.151	100,0	17	17.193	100,0	17

¹⁰ Banke su podijeljene u pet grupa ovisno o veličine aktive.

Blag rast bilančne sume od 6,5% ili 1,1 milijardu KM, odnosno na nivo od 17,2 milijarde KM na kraju 2015. godine, najvećim dijelom rezultat je rasta depozita od 8% ili 968 milijuna KM, odnosno na razinu od 13,1 milijardu KM, te ukupnog kapitala od 7,5% ili 182 milijuna KM iz osnove ostvarene dobiti tekućeg razdoblja, te dokapitalizacije kod šest banaka u iznosu od 110 milijuna KM (novom emisijom dionica, konverzijom subordiniranog duga i/ili uplatom u rezerve). Na kraju 2015. godine ukupan kapital je iznosio 2,6 milijardi KM. Nastavljen je trend smanjenja kreditnih obveza, sa stopom od 11,9% ili 122 milijuna KM, odnosno na razinu od 904 milijuna KM.

Novčana sredstva povećana su za 6,5% ili 297 milijuna KM, odnosno na razinu od 4,9 milijardi KM, kao rezultat rasta depozitne osnove. Ostvareni nominalni rast novčanih sredstava je znatno manji od rasta depozita, jer su banke dio novčanih sredstava iskoristile za kreditni rast, ulaganja u vrijednosne papire i manji dio u plasmane drugim bankama, a s druge strane, za plaćanje dospjelih kreditnih obveza.

U 2015. godine ostvaren je kreditni rast od 3,9% ili 440 milijuna KM i sa 31. 12. 2015. krediti su iznosili 11,6 milijardi KM.

Ulaganja u vrijednosne papire bilježe značajan rast od 31,1% ili 249 milijuna KM (u 2014. godini rast je iznosio 42,4% ili 239 milijuna KM), što se najvećim dijelom odnosi na vrijednosne papire emitenta Vlada F BiH. U posljednje dvije godine portfelj vrijednosnih papira je skoro udvostručen, odnosno povećan je sa 563 milijuna KM s kraja 2013. godine na 1,05 milijardi KM na kraju 2015. godine, što je udjel u aktivi od 6,1%.

Portfelj vrijednosnih papira raspoloživ za prodaju (mali dio se odnosi na portfelj za trgovanje) imao je rast od 50,5% ili 296 milijuna KM, iznosio je 883 milijuna KM, dok su vrijednosni papiri koji se drže do dospelosti smanjeni za 22%, odnosno sa 215 milijuna KM na 167 milijuna KM. U oba portfelja nalaze se i vrijednosni papiri koje je emitirala Vlada F BiH¹¹ ukupne vrijednosti 546 milijuna KM, te vrijednosni papiri emitenta Vlada Republike Srpske u iznosu od 117 milijuna KM. Također, u portfelju za trgovanje nalaze se i dionice čiji su emitenti domaća poduzeća ukupno u iznosu od šest milijuna KM. Preostali dio portfelja vrijednosnih papira u iznosu od cca 382 milijuna KM odnosi se najvećim dijelom na obveznice država iz EU, a manjim dijelom na korporativne obveznice, prvenstveno banaka iz EU. Rast ulaganja u vrijednosne papire u 2015. godini posljedica je, prije svega, rasta izloženosti prema Vladi F BiH po osnovi kupovine trezorskih zapisa i obveznica, koja je u 2015. godini povećana sa 355 milijuna KM na 518 milijuna KM.

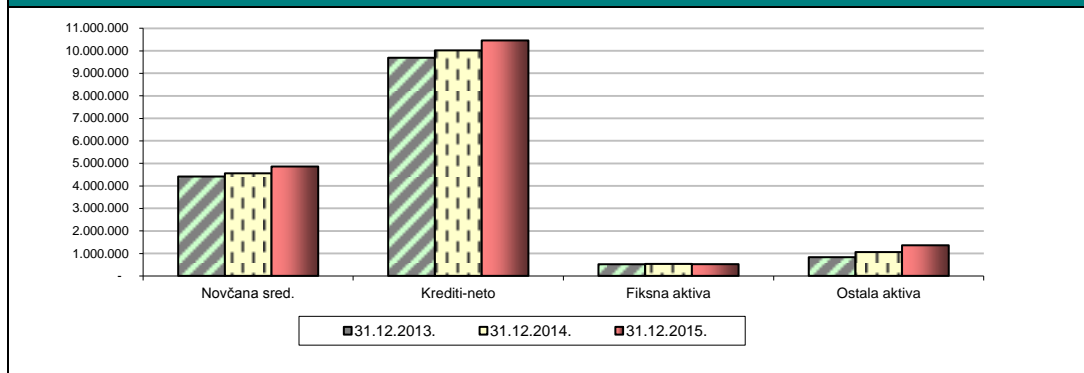
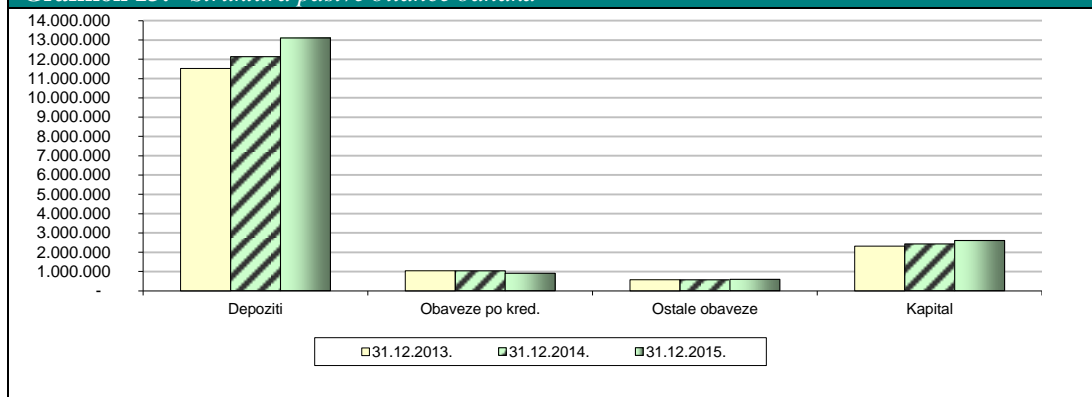
Stanje trezorskih zapisa emitenta Vlade F BiH sa 31. 12. 2015. iznosi 100 milijuna KM, odnosno njihova knjigovodstvena vrijednost je 99,6 milijuna KM.

Pored trezorskih zapisa, u portfeljima vrijednosnih papira banaka nalaze se i tržišne obveznice emitenta Vlade F BiH. Stanje nominalne vrijednosti obveznica sa 31. 12. 2015. iznosi 418 milijuna KM (na kraju 2014. godine 255 milijuna KM). Veći dio trezorskih zapisa i tržišnih obveznica, knjigovodstvene vrijednosti 484 milijuna KM klasificiran je u portfelj raspoloživ za prodaju, a ostatak u iznosu od 34 milijuna KM u portfelj koji se drži do dospelosti.

Ako se ukupan portfelj vrijednosnih papira (1,05 milijardi KM) analizira prema izloženosti po zemljama, najveći je udjel od 63,6% BiH (na kraju 2014. godine 56,6%), kao rezultat rasta od 47% ili 215 milijuna KM, odnosno na razinu od 668 milijuna KM na kraju 2015. godine, zatim slijede Austrija s učešćem od 11,6%, Rumunjska 9,6%, Belgija 3,3% itd.

U sljedećim grafikonima dana je struktura najznačajnijih pozicija bilance banaka.

¹¹ Sve vrste vrijednosnih papira emitenta Vlada F BiH.

Grafikon 12: Struktura aktive bilance banaka**Grafikon 13: Struktura pasive bilance banaka**

U strukturi pasive bilance banaka depoziti su s iznosom od 13,1 milijardu KM i udjelom od 76,2% i dalje dominantan izvor financiranja banaka u Federaciji BiH. Dugogodišnji trend pada kreditnih obveza nastavljen je i u 2015. godini, i nakon pada od 11,9%, udjel kreditnih obveza koje iznose 0,9 milijardi KM, smanjen je sa 6,4% na 5,3%, dok je udjel kapitala, koji je sa 31. 12. 2015. iznosio 2,6 milijardi KM, neznatno povećan sa 15,0% na 15,1%.

Kod dvije ključne stavke u strukturi aktive: kredita i novčanih sredstava, zabilježena je neznatna promjena, odnosno smanjenje udjela kredita sa 69,2% na 67,5%, dok je udjel novčanih sredstava od 28,3% skoro isto (+0,1 postotni bod).

- u 000 KM-

Tablica 14: Novčana sredstva banaka

NOVČANA SREDSTVA	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	431.592	9,8	456.750	10,0	581.152	12,0	106	127
RR kod CB BiH	2.622.277	59,4	2.854.559	62,6	3.181.721	65,5	109	111
Računi kod depoz.inst.u BiH	25.181	0,5	22.759	0,5	2.100	0,0	90	9
Računi kod depoz.inst.u inoze.	1.338.347	30,3	1.225.850	26,9	1.092.273	22,5	92	89
Novč. sred. u procesu naplate	501	0,0	316	0,0	237	0,0	63	75
UKUPNO	4.417.898	100,0	4.560.234	100,0	4.857.483	100,0	103	107

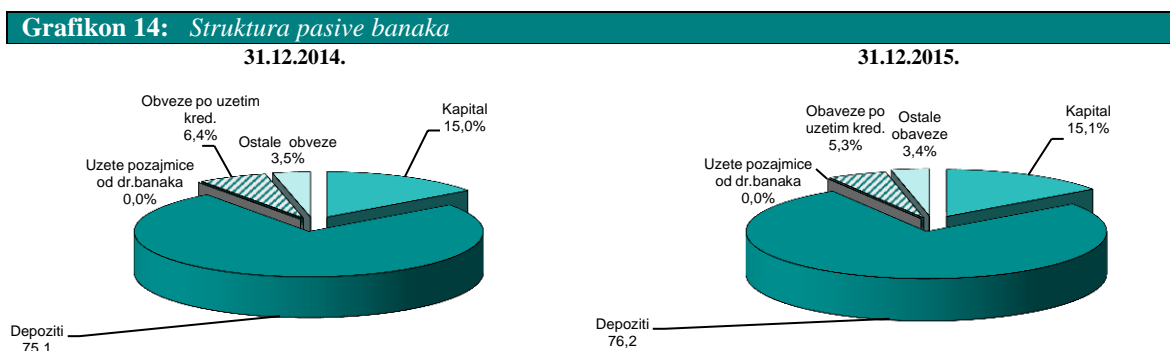
Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BiH u 2015. godine povećana su za 11% ili 327 milijuna KM i sa 31. 12. 2015. iznosila su 3,2 milijarde KM ili 65,5% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2014. godine 62,6%). Kontinuirani pad sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inozemstvu nastavljen je i u 2015. godini (posljedica odljeva, odnosno povlačenja depozita nerezidenata, prije svega matičnih grupacija, kao i otplate dospjelih kreditnih obveza), ova sredstva su

smanjena za 11% ili 134 milijuna KM i iznosila su 1,1 milijardu KM ili 22,5% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2014. godine 26,9%). Banke su u trezoru i blagajnama, nakon rasta od 27% ili 124 milijuna KM, sa 31. 12. 2015. imale gotovog novca u iznosu od 581 milijun KM, što je 12% ukupnih novčanih sredstava.

Navedena kretanja imala su utjecaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: udjel domaće valute u promatranom razdoblju povećan je sa 70,2% na 73,1%, a za istu promjenu je smanjen udjel sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obveze

Struktura pasive (obveze i kapital) u bilanci stanja banaka sa 31. 12. 2015. daje se u sljedećem grafikonu:

U 2015. godine udjel depozita (76,2%), kao najznačajnijeg izvora financiranja banaka, je povećan za 1,1 postotni bod, dok je kontinuirani trend smanjenja udjela kreditnih obveza, drugog po visini izvora, nastavljen i u 2015. godini (za 1,1 postotni bod, odnosno na 5,3%).

Depoziti su 31. 12. 2015. iznosili 13,1 milijardu KM, te su i dalje najveći izvor financiranja banaka u Federaciji BiH.

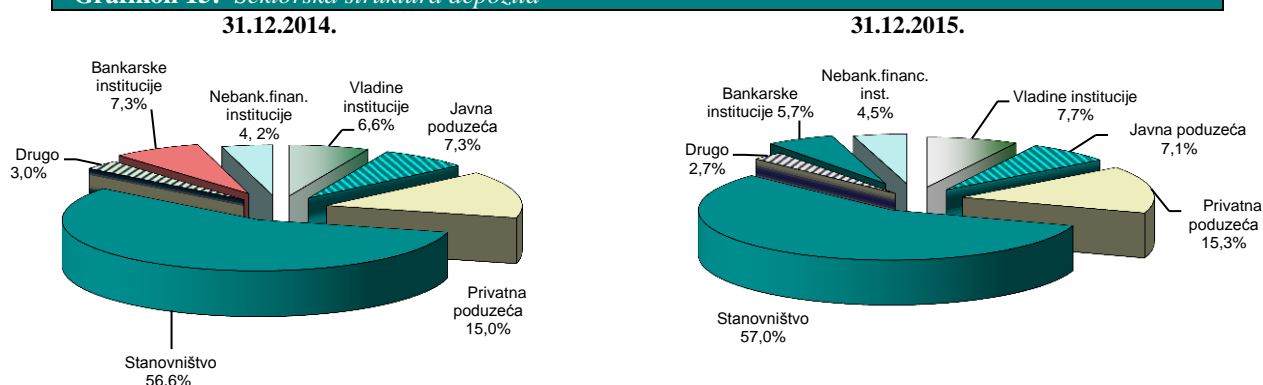
Drugi po visini izvor su kreditna sredstva u iznosu od 0,9 milijardi KM, što je udjel od 5,3%, a koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. U posljednjih nekoliko godina, zbog utjecaja finansijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inozemstvu, a plaćanjem dospjelih obveza ovi izvori su smanjeni za cca 60% (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM), a stopa pada u 2015. godine iznosila je 11,9% ili 122 milijuna KM. Ako se kreditnim obvezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 112 milijuna KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju udjel od 5,9%.

Banke su sa 31. 12. 2015. imale najveće obveze prema sljedećim kreditorima (šest od ukupno 26), na koje se odnosi 82% ukupnih kreditnih obaveza: European Investment Bank (EIB), TC ZIRAAT BANKASI A.S. (Turska), Svjetska banka - World Bank, UniCredit Bank Austria AG, European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) i European fund for Southeast Europe (EFSE).

Kapital je sa 31. 12. 2015. iznosio 2,6 milijardi KM, što je za 7,5% ili 182 milijuna KM više nego na kraju 2014. godine, što se u najvećim dijelom odnosi na finansijski rezultat (dobit) 2015. godine, te dokapitalizacije kod šest banaka (110 milijuna KM).

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita na kraju promatranog razdoblja samo se 5,7% odnosi na depozite prikupljene u organizacijskim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

SEKTORI	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	565.533	4,9	795.985	6,6	1.002.438	7,7	141	126
Javna poduzeća	1.076.527	9,3	883.463	7,3	927.692	7,1	82	105
Privatna poduzeća i druš.	1.668.034	14,5	1.821.094	15,0	2.008.364	15,3	109	110
Bankarske institucije	1.012.274	8,8	886.007	7,3	752.217	5,7	88	85
Nebankarske financ.instit.	535.915	4,7	517.110	4,2	583.387	4,5	96	113
Gradani	6.366.218	55,2	6.863.296	56,6	7.465.252	57,0	108	109
Ostalo	299.348	2,6	363.791	3,0	359.633	2,7	122	99
UKUPNO	11.523.849	100,0	12.130.746	100,0	13.098.983	100,0	105	108

Grafikon 15: Sektorska struktura depozita

U 2015. godini došlo je do manjih promjena u sektorskoj strukturi depozita, koje su, s jedne strane, najvećim dijelom rezultat rasta depozita, prije svega sektora vladinih institucija i stanovništva, a s druge strane, pada depozita bankarskih institucija, koji je prisutan već nekoliko godina.

Kontinuirani rast depozita stanovništva prisutan je već nekoliko godina, s prosječnom stopom rasta u posljednje tri godine od 8%, a kumulativno u razdoblju 2013.-2015. godina depoziti ovog sektora povećani su za 26% ili 1,6 milijardi KM, odnosno sa 5,9 milijarde KM na 7,5 milijardi KM, koliko su iznosili na kraju 2015. godine. U 2015. godini je ostvaren rast od 9% ili 602 milijuna KM, a udjel u ukupnim depozitima povećan je sa 56,6% na 57%, tako da su depoziti ovog sektora i dalje najveći izvor financiranja banaka. Analitički podaci pokazuju da je kod 15 od 17 banaka udjel depozita ovog sektora najveći, a kreće se u rasponu od 39% do 83%, odnosno u devet banaka je veći od 50%.

Drugi po visini i udjelu sektorski izvor su depoziti privatnih poduzeća. U posljednje tri godine depoziti ovog sektora imaju umjeren stabilan rast od cca 10%, odnosno u tom razdoblju rast je iznosio 34% ili 0,5 milijardi KM. U 2015. godini zabilježen je rast od 10% ili 187 milijuna KM, na kraju 2015. godine iznosili su dvije milijarde KM, što je udjel od 15,3% (+0,3 postotna boda).

Depoziti vladinih institucija, nakon pada u razdoblju 2011.-2013. godine, u 2014. i 2015. godini ostvarili su visok rast: u 2014. godini 41% ili 230 milijuna KM i 26% ili 206 milijuna KM u 2015. godini, tako da na kraju 2015. godine s iznosom od jedne milijarde imaju udjel od 7,7% u ukupnim depozitima (+ 1,1 postotni bod).

Depoziti javnih poduzeća, nakon dvije godine pada, u 2015. godini povećani su za 5% ili 44 milijuna KM i sa 31. 12. 2015. iznosili su 928 milijuna KM ili 7,1% ukupnih depozita (- 0,2 postotna boda). Depoziti bankarskih institucija, pod utjecajem krize, smanjenog opsega kreditiranja i viška

¹² Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilancu stanja po shemi FBA.

likvidnosti, već nekoliko godina imaju trend značajnog smanjenja, što rezultira i padom udjela. Depoziti ovog sektora smanjeni su od kraja 2009. godine do 31. 12. 2015. za cca 65% ili 1,4 milijarde KM. Negativna kretanja u razini sredstava ovog sektora u prethodnim godinama najvećim dijelom su rezultat smanjenja zaduženosti, odnosno povrata sredstava grupacijama u čijem su vlasništvu banke u F BiH.

U 2015. godini depoziti bankarskih institucija smanjeni su za 15% ili 134 milijuna KM i sa 31. 12. 2015. iznosili su 752 milijuna KM, što je utjecalo na pad udjela u ukupnim depozitima sa 7,3% na 5,7%. Realno, pad bi bio znatno veći da kod dvije banke depoziti nisu povećani krajem prosinca 2015. godine za iznos od cca 130 milijuna KM, s veoma kratkim rokom dospjeća, odnosno isti su povučeni odmah početkom siječnja 2016. godine. Depoziti bankarskih institucija su za 152 milijuna KM manji od kreditnih obveza, koje su, nakon depozita, drugi po značaju izvor financiranja banaka u F BiH. Iz navedenih podataka može se zaključiti da je zaduživanje banaka iz F BiH u inozemstvu značajno smanjeno, posebno depozitna sredstva matičnih grupacija, s napomenom da se ročnost značajno promijenila u korist kratkoročnih depozita, koji su u funkciji održavanja ročne usklađenosti u okviru propisanih ograničenja i/ili poboljšanja određenih pokazatelja (strukturnih bilančnih, rasta određenih kategorija, npr. aktive, depozita, zatim pokazatelja likvidnosti i sl.). Na prethodno navedeno upućuje i podatak da 197 milijuna KM ili 33% oročenih depozita iz grupacije ima dospjeće u 2016. godini, dok u 2017. godini dospijeva 84 milijuna KM ili 14%. S obzirom da je isti trend smanjenja prisutan i kod kreditnih obveza, već duže razdoblje jedan broj banaka ima problem održavanja ročne usklađenosti, što je uzrokovano nepovoljnom ročnošću domaćih depozitnih sredstava, zbog čega moraju kontinuirano raditi na osiguranju kvalitetnijih izvora po ročnosti, kako bi se intenzivirao rast kreditnih plasmana.

Treba istaknuti kako se 79% ili 595 milijuna KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Financijska podrška grupacije prisutna je u devet banaka u F BiH, s napomenom da je ipak koncentrirana u tri velike banke (76%). Na ovaj način u ranijem razdoblju banke u većinskom stranom vlasništvu imale su financijsku podršku i osiguran priljev novih sredstava za financiranje od strane grupe čije su članice. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obveze i subordinirani dugovi, financijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod 11 banaka), sa 31. 12. 2015. iznosi 931 milijun KM ili 5,4% ukupne pasive bankarskog sektora, što je manje nego na kraju 2014. godine (1,2 milijarde KM ili 7,4% pasive). U ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju udjel od 4,5% (na kraju 2014. godine 6,4%), a u ukupnim kreditnim obvezama 26,2% su kreditne obveze prema grupaciji (udjel je manji za 0,8 postotnih bodova). U odnosu na kraj 2014. godine ova sredstva su smanjena za 22,3% ili 268 milijuna KM, najvećim dijelom po osnovi redovnih dospjeća (depoziti su smanjeni za 23,8% ili 186 milijuna KM, kreditne obveze za 14,6% ili 40 milijuna KM i subordinirani krediti za 29,2% ili 41 milijun KM).

S obzirom da su zbog ekonomske krize kreditne aktivnosti banaka znatno smanjene, što je rezultiralo visokom likvidnošću, te dobrom kapitaliziranošću većine banaka u F BiH koje su u vlasništvu stranih bankarskih grupacija, već nekoliko godina prisutan je trend smanjenja izloženosti prema grupaciji, kako u depozitnim izvorima, tako i u kreditnim, najvećim dijelom po osnovi redovnih plaćanja dospjelih obveza. Evidentno je da je financijska podrška matičnih grupacija značajno reducirana, tako da će se kreditni rast u narednom razdoblju u F BiH morati više financirati iz rasta domaćih izvora. Posebno treba istaknuti kako su depozitna sredstva koje neke banke dobiju od matičnih grupacija, u posljednje dvije godine najvećim dijelom kratkoročnog dospjeća (najčešće jedan do dva mjeseca) i uglavnom su u funkciji održavanja ročne usklađenosti u okviru propisanih limita, te zato ne predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročno financiranje.

Od depozita ostalih sektora, treba još istaknuti blagi rast sektora nebankarskih financijskih institucija od 13% ili 66 milijuna KM.

Valutna struktura depozita sa 31. 12. 2015. blago je promijenjena: depoziti u domaćoj valuti, nakon umjerenog rasta od 12,9% ili 797 milijuna KM, povećali su udjel sa 50,8% na 53,1% i iznosili su

sedam milijardi KM, a depoziti u stranoj valuti (s dominantnim udjelom EURO), nakon neznatnog rasta od 2,9% ili 171 milijun KM, iznosili su 6,1 milijardu KM, što je udjel od 46,9% (-2,3 postotna boda).

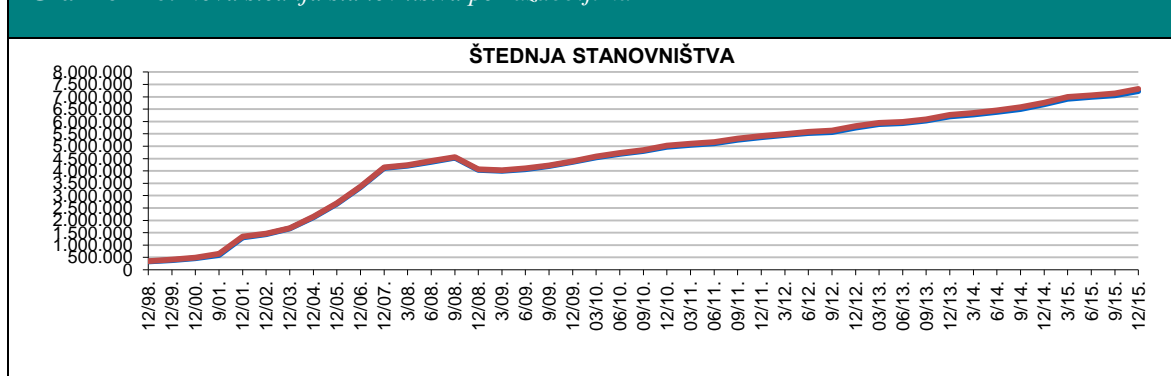
Struktura depozita prema porijeklu deponenata na kraju 2015. godine također je blago promijenjena: sredstva rezidenata u iznosu od 12,1 milijardu KM imala su udjel 92% (+1,6 postotnih bodova), a depoziti nerezidenata iznosili su jednu milijardu KM, što je 8,0% ukupnih depozita. Rast udjela depozita rezidenata, s jedne strane, rezultat je njihovog nominalnog rasta od 9,9% ili 1,1 milijardu KM, a s druge strane, pada depozita nerezidenata za 10,1% ili 118 milijuna KM. Depoziti nerezidenata u posljednjih nekoliko godina imaju kontinuirani pad, što je rezultat povlačenja, odnosno povrata depozita „majke“ ili članica grupacije, na koje se najvećim dijelom i odnose sredstva nerezidenata.

Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, već treću godinu ostvaruje godišnji rast od 8%, odnosno u 2015. godini 8,1% ili 543 milijuna KM i sa 31. 12. 2015. iznosili su 7,2 milijarde KM.

Tablica 16: Nova štednja stanovništva po razdobljima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEKS	
	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	65.179	73.072	78.771	112	108
Privatne	6.135.711	6.618.891	7.156.178	108	108
UKUPNO	6.200.890	6.691.963	7.234.949	108	108

Grafikon 16: Nova štednja stanovništva po razdobljima

U dvije najveće banke nalazi se 56% štednje, dok osam banaka ima pojedinačni udjel manji od 2%, što iznosi 9,2% ukupne štednje u sustavu.

Od ukupnog iznosa štednje 41% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 59% u stranoj.

Tablica 17: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po razdobljima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEKS	
	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Kratkoročni štedni depoziti	2.911.827	3.129.098	3.537.982	48,9%	107
Dugoročni štedni depoziti	3.289.063	3.562.865	3.696.967	51,1%	104
UKUPNO	6.200.890	6.691.963	7.234.949	100,0%	108

Ročna struktura štednih depozita u odnosu na kraj 2014. godine neznatno je promijenjena rastom kratkoročnih depozita za 13% ili 409 milijuna KM i dugoročnih za 4% ili 134 milijuna KM, što je rezultiralo neznatnim padom udjela dugoročnih depozita sa 53,2% na 51,1%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat

su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankovnog sustava za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sustava osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno financijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankovnog sustava u BiH, nakon izbijanja financijske krize došlo je do povećanja iznosa osiguranog depozita, a posljednjom odlukom Upravnog odbora Agencije za osiguranje depozita BiH iz dvanaestog mjeseca 2013. godine limit osiguranog depozita povećan je sa 35.000 KM na 50.000 KM, s primjenom počevši od 1. siječnja 2014. Sve poduzete aktivnosti usmjerene su na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankovni i ukupni ekonomski sustav F BiH i BiH.

Sa 31. 12. 2015. ukupno 16 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licenciju Agencije za osiguranje depozita u BiH). Jedna banka ne može aplicirati za prijem, jer ne ispunjava kriterije koje je propisala Agencija za osiguranje depozita BH.

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹³ banaka u F BiH na dan 31. 12. 2015. iznosio je 2,2 milijarde KM.

Treba istaknuti kako je FBA, u cilju usklađivanja s međunarodnim standardima regulatornog kapitala, sredinom 2014. godine donijela novu Odluku o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti (dalje: Odluka), što predstavlja inovirani koncept kapitala, u kojem su ranije propisani i primjenjivani minimalni standardi u upravljanju kapitalom dopunjeni dodatnim mjerama za jačanje i očuvanje kapitala. Nove i izmijenjene odredbe imale su utjecaj na formu i sadržaj regulatornih izvješća u segmentu kapitala, s obvezom primjene od 30. 9. 2014.

-u 000 KM-

Tablica 18: Regulatorni kapital								
O P I S	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.	INDEKS				
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)			
1.a. Temeljni kapital prije umanjnja	2.155.188	1.991.385	2.010.634	92	101			
1.1. Dionički kapital-obične i trajne nekum.dion.	1.200.644	1.230.459	1.164.402	102	95			
1.2. Iznos emisioh ažia	136.485	136.485	132.667	100	97			
1.3. Rezerve i zadržana dobit	818.059	624.441	713.565	76	114			
1.b. Odbitne stavke	294.629	219.589	152.319	75	69			
1.1. Nepokriveni gubici iz ranijih godina	112.610	122.705	28.371	109	23			
1.2. Gubitak iz tekuće godine	140.445	50.868	70.599	36	139			
1.3. Trezorske dionice	156	81	102	52	126			
1.4. Iznos nematerijalne imovine	41.418	41.873	49.910	101	119			
1.5. Odložena poreska sredstva	N/a	2.780	1.641	N/a	59			
1.6. Negativne revalorizacijske rezerve	N/a	1.282	1.696	N/a	132			
1. Temeljni kapital (1a-1b)	1.860.559	80%	1.771.796	81%	1.858.315	85%	95	105
2. Dopunski kapital	457.047	20%	412.922	19%	331.219	15%	90	80
2.1. Dion.kapital-trajne prior.kumul.dion.	3.091	3.091	3.090	100	100			
2.2. Opće rezerve za kreditne gubitke	215.083	229.895	209.054	107	91			
2.3. Pozitivne revalorizacijske rezerve	N/a	23.703	9.735	N/a	41			
2.4. Iznos revidirane tekuće dobiti	71.984	N/a	N/a	N/a	N/a			
2.5. Iznos subordiniranih dugova	165.473	154.814	107.918	94	70			
2.5. Hibridne stavke i ostali instrumenti	1.416	1.419	1.422	100	100			
3. Kapital (1 + 2)	2.317.606	100%	2.184.718	100%	2.189.534	100%	94	100
4. Odbitne stavke od kapitala	159.710		203.077		207.617		127	102
4.1. Ulozi banke u kap.dr.pravnih osoba koji prelazi 5% tem.kap.	2.844	1.678	1.007	59	60			
4.2. Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gub.po regulat.zahtjevu	156.866	199.890	205.855	127	103			
4.3. Ostale odbitne stavke	0	1.509	755	N/a	50			
5. Neto kapital (3- 4)	2.157.896		1.981.641		1.981.917		92	100

¹³ Regulatorni kapital definiran čl. 7, 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti („Službene novine Federacije BiH”, broj 46/14).

U 2015. godini kapital¹⁴ je neznatno povećan (za pet milijuna KM) u odnosu na kraj 2014. godine, a promjene u temeljnom i dopunskom kapitalu su utjecale na izmjenu strukture regulatornog kapitala. Temeljni kapital je povećan za 5% ili 87 milijuna KM, dok je dopunski smanjen za 20% ili 82 milijuna KM.

Rast temeljnog kapitala je najvećim dijelom po osnovi uključivanja (prijenosa iz dopunskog u temeljni kapital) ostvarene dobiti za 2014. godinu. Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka od strane skupštine banaka, ostvarena dobit (15 banaka) u iznosu od 166 milijuna KM raspoređena je na sljedeći način: 29% ili 49 milijuna KM u temeljni kapital (zadržanu dobit i rezerve), dvije banke su dio dobiti u iznosu od 0,3 milijuna KM rasporedile za djelomično pokriće akumuliranih gubitaka, četiri banke su donijele odluku o isplati dividende (ukupno 55 milijuna KM), dok je jedna banka ostvarenu dobit od 62 milijuna KM rasporedila u zadržanu dobit, ali ista nije stavka temeljnog kapitala. Također, jedna banka je, pored isplate dividende iz dobiti za 2014. godinu, dodatno rasporedila za dividendu i iznos od 15 milijuna KM iz zadržane dobiti. Na povećanje temeljnog kapitala utjecala je i dokapitalizacija šest banaka u iznosu od 110 milijuna KM: povećanje dioničkog kapitala emisijom dionica 42 milijuna KM i konverzijom subordiniranog duga 22 milijuna KM, te uplata u rezerve 46 milijuna KM.

Odbitne stavke (koje umanjuju temeljni kapital) su smanjene za 67 milijuna KM, kao rezultat smanjenja po osnovi djelomičnog pokrića nepokrivenih gubitaka kod pet banaka u iznosu od 145 milijuna KM (od čega se na jednu banku odnosi 113 milijuna KM) na teret dioničkog kapitala i/ili rezervi, te povećanja tekućeg gubitka i nematerijalne imovine.

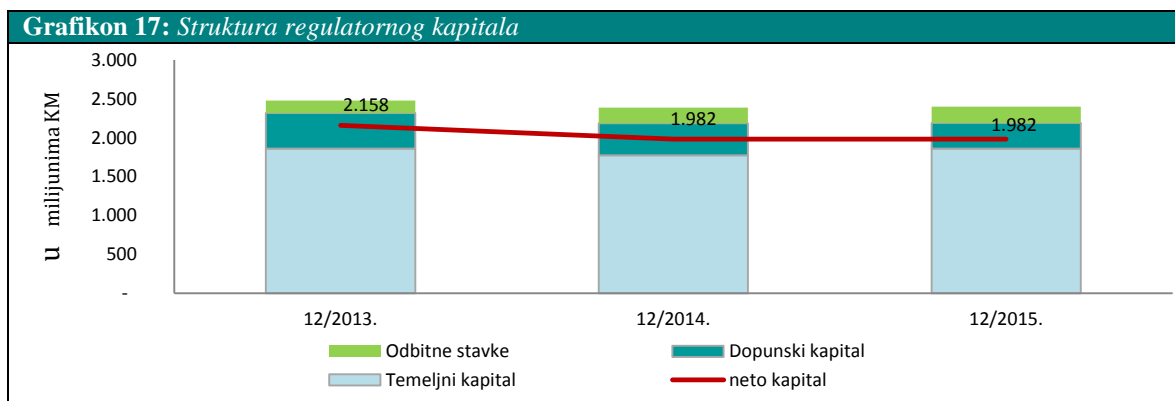
Dopunski kapital je smanjen za 20% ili 82 milijuna KM, a najveći utjecaj (cca 47 milijuna KM) je imala primjena određenih odredbi iz nove Odluke sa 31. 12. 2015.: amortizacija subordiniranog duga (efekt osam milijuna KM), smanjenje iznosa općih rezervi za pokriće kreditnih gubitaka, dobre aktive-kategorija A koji se priznaje u obračun dopunskog kapitala najviše do 1,625% ukupnog rizika aktive (efekt 37 milijuna KM), te odnos temeljnog i dopunskog kapitala (dopunski kapital ne može biti veći od jedne polovice temeljnog kapitala, efekt cca dva milijuna KM, samo kod jedne banke). Pojedinačno po stavkama, najveće smanjenje od 47 milijuna KM imali su subordinirani dugovi, zbog već navedene amortizacije i konverzije u dionički kapital, te redovne otplate (27 milijuna KM), uz istodobno povećanje za nove subordinirane dugove u iznosu od 10 milijuna KM (po pet milijuna KM u dvije banke).

Izmjenom regulative od kraja 2011. godine u odbitne stavke od kapitala uključena je nova obračunska stavka: nedostajuće rezerve za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu (razlika između potrebnih regulatornih rezervi za kreditne gubitke po bilančnim i izvanbilančnim stavkama i rezervi za kreditne gubitke formiranih iz dobiti), koja je sa 31. 12. 2015. iznosila 206 milijuna KM, što je za 3% više u odnosu na 2014. godine (u 2014. godini ova stavka je povećana za 30% ili 46 milijuna KM).

U narednom grafikonu je dana struktura regulatornog kapitala.

---

¹⁴ Izvor podataka je kvartalno Izvješće o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tablica A).

Neto kapital je nepromijenjen i sa 31. 12. 2015. iznosi dvije milijarde.

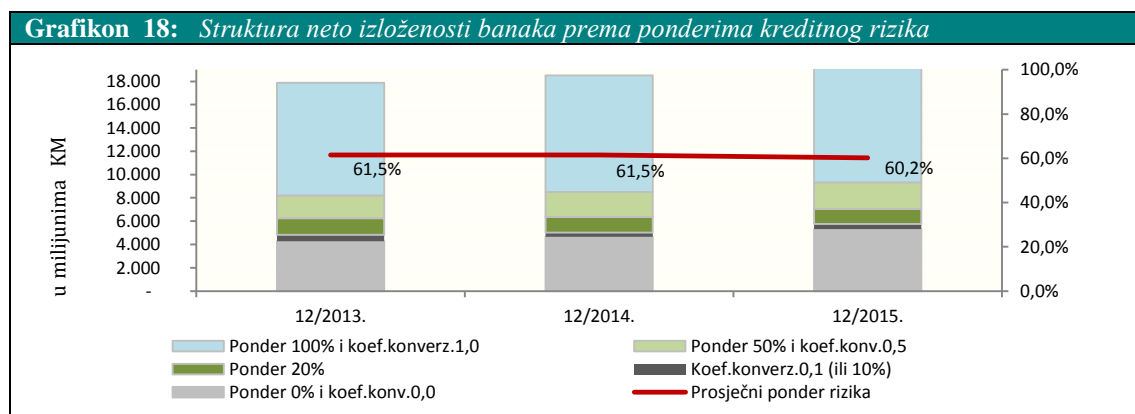
Adekvatnost kapitaliziranosti pojedinačnih banaka, odnosno ukupnog sustava, zavisi, s jedne strane, od razine neto kapitala, a s druge, od ukupnog rizika aktive (rizik aktive bilance i izvanbilance i ponderiranog operativnog rizika).

U narednoj tablici daje se struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika, odnosno koeficijenta konverzije za izvanbilančne stavke.

-u 000 KM-

Tablica 19: Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika

O P I S	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.	INDEKS	
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)
UKUPNA IZLOŽENOST (1+2):	17.893.904	18.518.813	19.829.624	103	107
1 Aktiva bilance stanja	14.969.445	15.627.474	16.665.374	104	107
2. Izvanbilančne pozicije	2.924.459	2.891.339	3.164.250	99	109
RASPORED PO PONDERIMA RIZIKA I KOEFICIJENTIMA KONVERZIJE					
Ponder 0%	4.198.260	4.598.235	5.258.580	110	114
Ponder 20%	1.424.069	1.361.199	1.279.029	96	94
Ponder 50%	33.110	54.096	52.241	163	97
Ponder 100%	9.314.006	9.613.944	10.075.524	103	105
Koef.konverzije 0,0	86.947	52.453	51.199	60	98
Koef.konverzije 0,1	550.966	356.611	456.896	65	128
Koef.konverzije 0,5	1.916.076	2.073.404	2.227.742	108	107
Koef.konverzije 1,0	370.470	408.871	428.413	110	105
RIZIK AKTIVE BILANCE I IZVANBILANCE	10.998.977	11.394.469	11.945.423	104	105
Prosječni ponder rizika	61,5%	61,5%	60,2%	100	98

Ukupna neto izloženost banaka (prije primjene pondera) u 2015. godini je povećana za 7% ili 1,3 milijarde KM, na što je najviše utjecao rast bilančnih stavki (7% ili jedna milijarda KM), kao neto efekt rasta stavki koji se ponderiraju s ponderom 0% (potraživanja od CB BiH i novčana sredstva) i 100% (što se najvećim dijelom odnosi na rast kreditnog portfelja), dok su izvanbilančne stavke također blago povećane (uglavnom stavke koje se ponderiraju s koeficijentom konverzije 0,5 i 0,1). Rezultat navedenog je pad prosječnog pondera rizika sa 61,5% na 60,2%.

Suprotan smjer kretanja imao je ponderirani operativni rizik (POR), koji je neznatno smanjen (1%) i iznosi 977 milijuna KM. Sve to je rezultiralo blagim povećanjem iznosa ukupnog rizika aktive (4% ili 545 milijun KM), odnosno na nivo od 12,9 milijardi KM.

Sa 31. 12. 2015. udjel rizika aktive bilance i izvanbilance (izloženost kreditnom riziku) iznosio je 92%, a operativnom riziku 8%.

Stopa kapitaliziranosti banaka, izražena kao odnos kapitala i aktive, sa 31. 12. 2015. iznosila je 11,9%, što je za 0,7 postotnih bodova manje u odnosu na 2014. godinu.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁵ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i ukupnog rizika aktive. Ovaj koeficijent je na razini bankarskog sektora sa 31. 12. 2015. iznosio 15,3%, što je za 0,7 postotnih bodova manje u odnosu na kraj 2014. godine, s napomenom da je neto kapital ostao skoro nepromijenjen i pored negativnog utjecaja primjene određenih odredbi nove Odluke počevši sa 31. 12. 2015. od cca 47 milijuna KM, s efektom na smanjenje stope adekvatnosti kapitala za 0,4 postotna boda.

Također, pokazatelj snage i kvalitete kapitala je odnos temeljnog kapitala (Tier I) i ukupnog rizika aktive, koji sa 31. 12. 2015. na razini bankarskog sektora iznosi 14,4%. Bitna odredba nove Odluke je i obveza banaka da dio temeljnog kapitala koji je iznad 8% (primjena od 31. 12. 2015.) iznosa ukupnog rizika aktive, namijene za pokriće rizika koji se odnose na preventivnu zaštitu od potencijalnih gubitaka u vrijeme krize, odnosno stresnih situacija, kroz zaštitni sloj za očuvanje kapitala, koji je ovom Odlukom propisan u iznosu od 2,5% od iznosa ukupnog rizika aktive. Uvedena su i druga dva zaštitna sloja - protuciklični zaštitni sloj i zaštitni sloj za sistemski rizik, koje bi FBA u slučaju potrebe utvrdila posebnom odlukom.

Banke su također, prema novoj Odluci, dužne osigurati i održavati stopu financijske poluge kao dodatnu sigurnosnu i jednostavnu kapitalnu zaštitu, najmanje u iznosu od 6%, počevši sa stanjem na dan 31. 12. 2015. Stopa financijske poluge na razini bankarskog sektora na dan 31. 12. 2015. iznosila je 9,4%.

Iako je poslovanje bankarskog sektora posljednjih nekoliko godina pod jakim utjecajem ekonomske krize, adekvatnost kapitala bankarskog sektora održana je kontinuirano iznad 16% do 2015. godine, kada je, zbog navedenih razloga, smanjena na 15,4%, što je još uvijek zadovoljavajuća kapitaliziranost na razini sustava. Razlog tomu je, s jedne strane, neznatan kreditni rast i pad ukupnog rizika aktive u prethodnim godinama, (nakon 2013. godine postepeni rast), a s druge strane, banke su zadržale najveći dio ostvarene dobiti u prethodnim godinama u kapitalu, a nekoliko banaka je dodatnim kapitalnim injekcijama poboljšalo razinu kapitaliziranosti. Međutim, problemi vezani za nekvalitetne plasmane i dio koji nije pokriven rezervama za kreditne gubitke (neto nekvalitetna aktiva) može u narednom razdoblju značajno utjecati na slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka. To se vidi iz sljedećih podataka: na kraju 2008. godine neto nekvalitetna aktiva je iznosila 197 milijuna KM, a koeficijent (u odnosu na temeljni kapital) 13,2%, na kraju 2013. godine iznosila je 474 milijuna KM, što je 25,5% temeljnog kapitala, dok je u 2014. godini neto nekvalitetna aktiva smanjena na iznos od 431 milijun KM, a koeficijent na 24,3% (to je rezultat smanjenja po osnovi

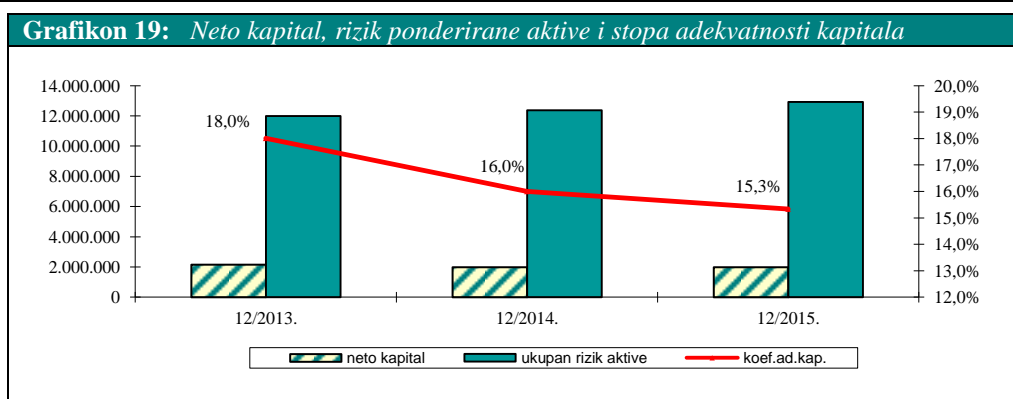
¹⁵ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

prodaje dijela loših kredita u jednoj banci, ali i rasta rezervi za kreditne gubitke, odnosno veće pokrivenosti loših plasmana). U 2015. godini neto nekvalitetna aktiva ima dalji trend smanjenja (najviše po osnovi značajnog otpisa kod jedne banke) i iznosi 399 milijuna KM, a koeficijent 21,5%. Također, prema postojećoj regulativi banke ne izračunavaju kapitalni zahtjev za tržišne rizike, zbog čega je stopa adekvatnosti kapitala veća.

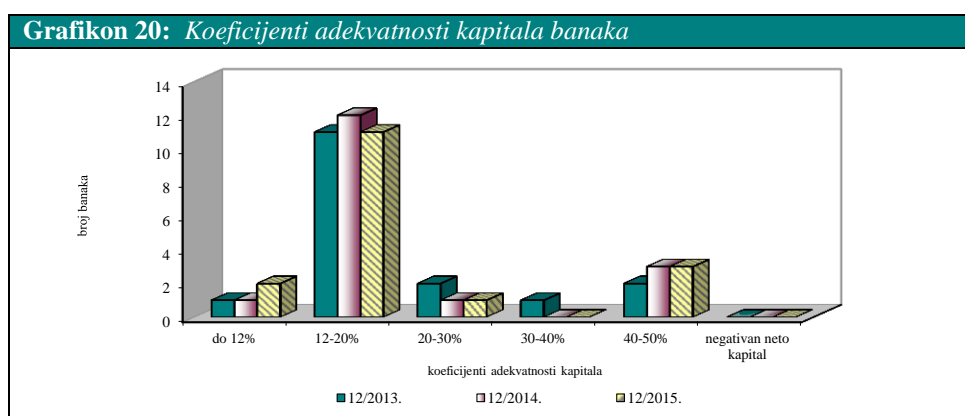
-000 KM-

Tablica 20: Neto kapital, ukupni ponderirani rizici i stopa adekvatnosti kapitala

OPIS	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. NETO KAPITAL	2.157.896	1.981.641	1.981.917	92	100
2. RIZIK AKTIVE BILANCE I IZVANBILANCE	10.998.977	11.394.469	11.945.423	104	105
3. POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	981.318	982.250	976.734	100	99
4. UKUPAN RIZIK AKTIVE (2+3)	11.980.295	12.376.719	12.922.157	103	104
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/ 4)	18,0%	16,0%	15,3%	89	96

Stopa adekvatnosti kapitala bankovnog sustava sa 31. 12. 2015. od 15,3% je i dalje znatno viša od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava za postojeću razinu izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Od ukupno 17 banaka u F BiH sa 31. 12. 2015., 15 banaka je imalo koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, a kod dvije banke bio je ispod zakonskog minimuma. Prema analitičkim podacima 11 banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego na kraju 2014. godine, kod jedne je nepromijenjena, dok je kod pet banaka bolja.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- 2 banke imaju stopu ispod 12%,
- 7 banaka ima stopu između 13,0% i 14,2%,
- 3 banke imaju stopu između 15,2% i 16,4%,
- 2 banke imaju stopu između 20,0% i 20,6%,
- 3 banke imaju adekvatnost između 42,9% i 43,0%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i financijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sustava u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju, prije svega kreditnom riziku, kao najznačajnijem riziku kojem su banke izložene u poslovanju.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sustavu je dalje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sustavu, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju, djelovanja i utjecaja svjetske financijske i ekonomske krize i na našu zemlju i negativnih efekata koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH. Također, u fokusu su i problematične banke čije je ukupno poslovanje pod pojačanim nadzorom i u kojima je nužno jačanje kapitalne osnove, kao osnovnog preduvjeta za sanaciju ovih banaka i izlaska iz zone nesigurnog i nesolidnog poslovanja. Pod posebnim je nadzorom i kapital banaka koje imaju negativne trendove u kvaliteti aktive, što se negativno odražava na kapital i predstavlja realnu opasnost za dalje slabljenje kapitalne osnove. U uvjetima djelovanja ekonomske krize i rasta kreditnog rizika uzrokovanog padom kvalitete kreditnog portfelja kroz rast nenaplativih potraživanja, ovaj zahtjev ima prioritetan značaj i zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom, kako ne bi došlo do ugrožavanja stabilnosti banaka i erozije kapitalne osnove na razinu koja bi ugrozila ne samo poslovanje banaka, nego i utjecala na stabilnost ukupnog bankovnog sustava.

2.1.3. Aktiva i kvaliteta aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvalitete njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava-stavki bilance i izvanbilančnih stavki.

Stupanjem na snagu Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine, počevši od 31. 12. 2011. banke sačinjavaju i prezentiraju financijske izvještaje sukladno Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) i Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja (MSFI), pri čemu se za priznavanje i mjerenje financijske imovine i obveza primjenjuje MRS 39 - Financijski instrumenti, priznavanje i mjerenje i MRS 37- Rezerviranja, potencijalne obveze i potencijalna sredstva. Prilikom procjene izloženosti banaka kreditnom riziku, banke su dužne i dalje obračunavati rezerve za kreditne gubitke (RKG) sukladno kriterijima iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, uvažavajući već formirane ispravke vrijednosti bilančne aktive i rezerviranja za gubitke po izvanbilančnim stavkama koje se evidentiraju u knjigama banaka, kao i RKG formirane iz dobiti (na računima kapitala).

Tablica 21: Aktiva (bilanca i izvanbilanca), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MRS-u					
O P I S	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.	INDEKS	
	1	2	3	4	5(3/2)
1. Rizična aktiva ¹⁶	13.517.944	14.119.056	14.853.967	104	105
2. Obračunate regulatorne rezerve za kreditne gubitke	1.504.174	1.551.075	1.510.690	103	97
3. Ispravka vrijednosti i rezerve za izvanbilančne stavke	1.255.162	1.253.270	1.241.411	100	99
4. Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	411.515	447.920	431.146	109	96
5. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	315.734	315.734	315.734	100	100
6. Nedostajući iznos regulat. rezervi iz dobiti za procijenjene gub.	156.866	199.889	205.854	127	103
7. Nerizične stavke	6.145.092	6.217.740	6.797.978	101	109
8. UKUPNA AKTIVA (1+7)	19.663.036	20.336.796	21.651.945	103	106

Ukupna aktiva s izvanbilančnim stavkama (aktiva)¹⁷ banaka u F BiH sa 31. 12. 2015. iznosila je 21,7 milijardi KM i veća je za 6% u odnosu na kraj 2014. godine. Rizična aktiva iznosi 14,9 milijardi KM i veća je za 5% ili 735 milijuna KM.

Nerizične stavke iznose 6,8 milijardi KM ili 31% ukupne aktive s izvanbilancom i veće su za 9% ili 580 milijuna KM u odnosu na kraj 2014. godine.

Ukupne obračunate RKG po regulatornom zahtjevu su smanjene (3% ili 40 milijuna KM) i iznose 1,5 milijardi KM, a formirane ispravke vrijednosti bilančne aktive i rezerviranja za gubitke su neznatno smanjene za 1% ili 12 milijuna KM i iznose 1,24 milijarde KM. Potrebne regulatorne rezerve¹⁸ iznose 431 milijun KM i manje su za 4% ili 17 milijuna KM. Na istoj razini, kao i na kraju 2014. godine, su formirane regulatorne rezerve iz dobiti koje iznose 316 milijuna KM. Nedostajuće regulatorne rezerve¹⁹ sa 31. 12. 2015. iznose 206 milijuna KM, s rastom od 3% ili šest milijuna KM u odnosu na kraj 2014. godine, što je rezultat pogoršanja kvalitete kreditnog portfelja kod nekih banaka.

Tablica 22: Ukupna aktiva, bruto bilančna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive									
O P I S	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		INDEKS		
	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt.%	Iznos	Strukt.%	8 (4/2)	9 (6/4)	
1.	2	3	4	5	6	7			
Kredit	9.396.444	84,3	9.725.304 ²⁰	84,1	10.186.613	84,1	103	105	
Kamate	81.456	0,7	74.573	0,6	71.680	0,6	92	96	
Dospjela potraživanja	1.144.042	10,3	1.184.588	10,2	1.161.853	9,6	103	98	
Potraživanja po plać. garancijama	31.783	0,3	26.218	0,3	24.648	0,2	82	94	
Ostali plasmani	201.786	1,8	194.440	1,7	139.457	1,1	96	72	
Ostala aktiva	294.623	2,6	361.666	3,1	530.025	4,4	123	147	
1. RIZIČNA BILANČNA AKTIVA	11.150.134	100,0	11.566.789	100,0	12.114.276	100,0	104	105	
2. NERIZIČNA BILANČNA AKTIVA	5.523.506		5.806.579		6.290.064		105	108	
3. BRUTO BILANČNA AKTIVA (1+2)	16.673.640		17.373.368		18.404.340		104	106	
4. RIZIČNA IZVANBILANCA	2.367.810		2.552.267		2.739.691		108	107	
5. NERIZIČNA IZVANBILANCA	621.586		411.161		507.914		66	124	
6. UKUPNE VANBILANČNE STAVKE (4+5)	2.989.396		2.963.428		3.247.605		99	110	
7. RIZIČNA AKTIVA S IZVANBILANCOM (1+4)	13.517.944		14.119.056		14.853.967		104	105	
8. NERIZIČNE STAVKE (2+5)	6.145.092		6.217.740		6.797.978		101	109	
9. AKTIVA S IZVANBILANCOM (3+6)	19.663.036		20.336.796		21.651.945		103	106	

¹⁶ Isključen iznos plasmana i potencijalnih obveza od 232 milijuna KM osiguranih novčanim depozitom.

¹⁷ Aktiva definirana člankom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 85/11 -pročišćeni tekst i 33/12-ispravka, 15/13).

¹⁸ Potrebne regulatorne rezerve predstavljaju pozitivnu razliku između obračunatih RKG i ispravaka vrijednosti (obračunate RKG su veće od ispravke vrijednosti).

¹⁹ Nedostajući iznos regulatornih rezervi predstavlja pozitivnu razliku između potrebnih i formiranih RKG.

²⁰ Isključen iznos kredita od 185 milijuna KM pokriven novčanim depozitom (uključen u nerizičnu bilančnu aktivu).

Bruto bilančna aktiva²¹ iznosi 18,4 milijarde KM i veća je za 6% ili jednu milijardu KM u odnosu na kraj 2014. godine, a najznačajnije promjene su imale sljedeće stavke: blagi rast kredita (4% ili 440 milijuna KM), umjereni rast novčanih sredstava (7% ili 297 milijuna KM) i rast vrijednosnih papira za trgovanje (50% ili 296 milijuna KM). Rizična bilančna aktiva iznosi 12 milijardi KM, što je 66% bruto bilančne aktive i veća je 5% ili 547 milijuna KM u odnosu na kraj 2014. godine. Nerizična bilančna aktiva iznosi 6,3 milijarde KM i veća je za 8% ili 483 milijuna KM u odnosu na kraj prošle godine.

Izvanbilančne rizične stavke iznose 2,7 milijardi KM, s rastom od 7% ili 187 milijuna KM, a nerizične stavke 508 milijuna KM, s rastom od 24% ili 97 milijuna KM u odnosu na kraj 2014. godine.

Utjecaj ekonomske krize na ukupnu ekonomiju i gospodarstvo u BiH je i dalje izražen, što se odražava na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditiranja. U 2015. godini ostvaren je blagi rast kredita od 4% ili 440 milijuna KM, (u 2014. godini rast iznosio 3% ili 318 milijuna KM). Sa 31. 12. 2015. krediti su iznosili 11,6 milijardi KM, što je udjel od 67,5% (-1,7 postotnih bodova).

U 2015. godini plasirano je ukupno 7,9 milijardi KM novih kredita, što je za 3% ili 216 milijuna KM više u odnosu na prethodnu godinu. Od ukupno plasiranih kredita na gospodarstvo se odnosi 68%, a na stanovništvo 27% (na kraju 2014. godine: gospodarstvo 69%, stanovništvo 27%). Ročna struktura novoodobrenih kredita: dugoročni 48%, kratkoročni 52% (na kraju 2014. godine: dugoročni 47%, kratkoročni 53%).

Tri najveće banke u F BiH s iznosom kredita od 6,4 milijarde KM imaju udjel od 55% u ukupnim kreditima na razini sustava.

Trend i promjena udjela pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dani su u sljedećoj tablici.

-u 000 KM-

Tablica 23: Sektorska struktura kredita

SEKTORI	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Vladine institucije	142.010	1,3	190.401	1,7	250.805	2,2	134	132
Javna poduzeća	259.769	2,4	253.057	2,3	269.507	2,3	97	106
Privatna poduzeća i društ.	5.202.269	47,9	5.216.068	46,7	5.328.591	45,9	100	102
Bankarske institucije	6.671	0,1	10.449	0,1	5.701	0,0	157	55
Nebankarske financijske instit.	37.791	0,3	43.424	0,3	41.542	0,4	115	96
Građani	5.194.971	47,9	5.448.307	48,8	5.705.684	49,1	105	105
Ostalo	8.919	0,1	8.571	0,1	8.914	0,1	96	104
UKUPNO	10.852.400	100,0	11.170.277	100,0	11.610.744	100,0	103	104

U sektorskoj strukturi kredita dominantna su dva sektora: stanovništvo i privatna poduzeća, dok je kreditiranje ostalih sektora neznatno. U 2015. godini nastavljen je trend povećanja udjela kredita stanovništva sa 48,8% na 49,1%, kao rezultat ostvarenog rasta od 5% ili 257 milijuna KM i sa 31. 12. 2015. godine iznosili su 5,7 milijardi KM. Krediti dani privatnim poduzećima iznose 5,3 milijarde KM, s neznatnim rastom od 2% ili 112 milijuna KM i smanjenim udjelom sa 46,7% na 45,9%.

Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem 31. 12. 2015., s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni: udjel kredita za financiranje potrošnih dobara²² iznosi 78,5%, udjel stambenih kredita iznosi 19%, a s preostalih 2,5% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda (na kraju 2014. godine: potrošna dobara 77%, stambeni 20%, mali zanati, mali biznis i poljoprivreda 3%).

²¹ Izvor podataka: Izvješće o klasifikaciji aktive bilance i izvanbilančnih stavki banaka.

²² Uključeno kartično poslovanje.

Tri najveće banke u sustavu plasirale su stanovništvu 62%, a privatnim poduzećima 45,6% ukupnih kredita danih ovim sektorima (na kraju 2014. godine: stanovništvo 62,4%, privatna poduzeća 47,5%).

Valutna struktura kredita: najveći udjel od 64% ili 7,4 milijardi KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom (EUR: 7,2 milijarde KM ili 97%, CHF: 201 milijun KM ili 2,7%), krediti u domaćoj valuti 35% ili četiri milijarde KM, a najmanji udjel od samo 1% ili 67 milijuna KM imaju krediti u stranoj valuti (od toga se skoro sve odnosi na EUR: 61 milijun KM ili 92%). Ukupan iznos kredita s valutnom klauzulom u CHF valuti od 201 milijun KM ima udjel od 1,7% u ukupnom kreditnom portfelju i skoro cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sustavu.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihova kvaliteta predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvalitete aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka.

Kvaliteta aktive i izvanbilančnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dani su u sljedećoj tablici.

Tablica 24: Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR) i potencijalni kreditni gubici (PKG)											
Kategorija klasifikacije	31.12.2013.			31.12.2014.			31.12.2015.			INDEKS	
	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11(5/2)	12(8/5)
A	10.754.079	79,6	215.083	11.494.730	81,4	229.895	12.316.053	82,9	246.320	107	107
B	1.094.361	8,1	93.547	955.518	6,8	83.031	950.153	6,4	76.024	87	99
C	356.646	2,6	90.541	272.134	1,9	64.168	301.862	2,0	75.796	76	111
D	502.803	3,7	295.224	523.939	3,7	301.942	426.025	2,9	252.682	104	81
E	810.055	6,0	809.779	872.735	6,2	872.039	859.874	5,8	859.868	108	98
Rizična ak. (A-E)	13.517.944	100,0	1.504.174	14.119.056	100,0	1.551.075	14.853.967	100,0	1.510.690	104	105
Klasificirana (B-E)	2.763.865	20,4	1.289.091	2.624.326	18,6	1.321.180	2.537.914	17,1	1.264.370	95	97
Nekvalitetna (C-E)	1.669.504	12,4	1.195.544	1.668.808	11,8	1.238.149	1.587.761	10,7	1.188.346	100	95
Nerizična akt.²³	6.145.092			6.217.740			6.797.978			101	109
UKUPNO (rizična i nerizična)	19.663.036			20.336.796			21.651.945			103	106

Prvi pokazatelj i upozoravajući signal da postoje potencijalni problemi u otplati kredita je rast dospjelih potraživanja i udjela u ukupnim kreditima. Zbog značajnog iznosa trajnog otpisa aktive u 2015. godini (124 milijuna KM, u 2014. godini 85 milijuna KM), dospjela potraživanja su smanjena za 2% ili 24 milijuna KM (u 2014. godini rast 3% ili 35 milijuna KM). Sa 31. 12. 2015. dospjela potraživanja iznose 1,2 milijarde KM, a udjel je neznatno smanjen sa 10,8% na 10,2%.

Ako se analizira kvaliteta rizične aktive kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatirati da su u 2015. godini ključni pokazatelji kvalitete aktive blago poboljšani u odnosu na kraj 2014. godine (isključivo zbog značajnog trajnog otpisa aktive u iznosu od 124 milijuna KM). Kod nekih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno devet banaka ima pokazatelje udjela i klasificirane i nekvalitetne aktive u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora.

Klasificirana aktiva je sa 31. 12. 2015. iznosila 2,5 milijardi KM, a nekvalitetna 1,6 milijardi KM.

Klasificirana aktiva (B-E) je smanjena za 3% ili 86 milijuna KM (u 2014. godini pad od 5% ili 139 milijuna KM). B kategorija je neznatno smanjena (1% ili pet milijuna KM) u odnosu na kraj 2014.

²³ Stavke aktive koje se, u skladu s člankom 2. stavak (2) Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne klasifikuju i stavke na koje se, u skladu s čl.22. stavak (8) Odluke, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

godine (u 2014. godini pad od 13% ili 139 milijuna KM), dok je nekvalitetna aktiva (C-E) smanjena za 5% ili 81 milijun KM (u 2014. godini nekvalitetna aktiva je zadržana na istoj razini), zbog značajnog trajnog otpisa aktive u iznosu od 124 milijuna KM, što realno pokazuje da je i dalje prisutan rast nekvalitetne aktive (kod jednog broja banaka). Kod E kategorije je prisutan pad od 2% ili 13 milijuna KM (u 2014. godini rast je iznosio 8% ili 63 milijuna KM), sa smanjenim udjelom sa 6,2% na 5,8%, a da nije bilo trajnog otpisa E kategorija imala bi rast od 13% ili 111 milijuna KM, što ukazuje da je i dalje prisutno „kvarenje“ kreditnog portfelja.

Koeficijent iskazan kroz udjel klasificirane u rizičnoj aktivni iznosi 17,1%, a smanjenje za 1,5 postotnih bodova u odnosu na kraj 2014. godine je najvećim dijelom rezultat rasta od 7% ili 821 milijun KM aktive klasificirane u A kategoriju (dobra aktiva).

Najvažniji pokazatelj kvalitete aktive je odnos nekvalitetne i rizične aktive, iznosi 10,7%, što je niže za 1,1 postotni bod u odnosu na kraj 2014. godine, zbog već navedenih razloga. Međutim, to treba uzeti s dozom opreza i rezerve, imajući u vidu da udjel B kategorije iznosi 6,4% (na kraju 2014. godine 6,8%), te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiju kvalitetu i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva.

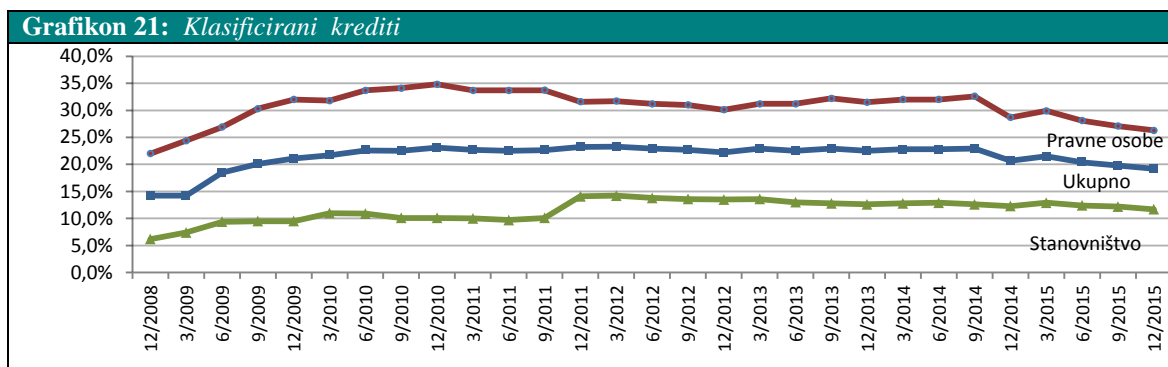
Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvalitete kredita danih za dva najznačajnija sektora: pravnim osobama i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita plasiranih pravnim osobama.

Tablica 25: Klasifikacija kredita danih stanovništvu i pravnim osobama

Kategorija klasifikacije	31.12.2014.					31.12.2015.					UKUPNO Iznos	UKUPNO Udjel	INDEKS
	Stanovni štvo	Udjel %	Pravne osobe	Udjel	UKUPNO Iznos	Stanovni štvo	Udjel %	Pravne osobe	Udjel	UKUPNO Iznos			
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14(12/6)
A	4.775.466	87,6	4.080.845	71,3	8.856.311	79,3	5.036.775	88,3	4.349.749	73,7	9.386.524	80,8	106
B	144.930	2,7	595.817	10,4	740.747	6,6	154.179	2,7	568.108	9,6	722.287	6,2	97
C	64.360	1,2	199.117	3,5	263.477	2,4	71.098	1,3	223.704	3,8	294.802	2,5	112
D	82.705	1,5	416.311	7,3	499.016	4,5	87.497	1,5	324.282	5,5	411.779	3,6	83
E	380.846	7,0	429.880	7,5	810.726	7,2	356.132	6,2	439.220	7,4	795.352	6,9	98
UKUPNO	5.448.307	100,0	5.721.970	100,0	11.170.277	100,0	5.705.681	100,0	5.905.063	100,0	11.610.744	100,0	104
Klas. kred. B-E	672.841	12,3	1.641.125	28,7	2.313.966	20,7	668.906	11,7	1.555.314	26,3	2.224.220	19,2	96
Nekv. kred C-E	527.911	9,7	1.045.308	18,3	1.573.219	14,1	514.727	9,0	987.206	16,7	1.501.933	12,9	95
		48,8		51,2		100,0		49,1		50,9		100,0	
Ujel po sektorima u klasificiranim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		29,1		70,9		100,0		30,1		69,9		100,0	
Nekvalitetni C-E		33,6		66,4		100,0		34,3		65,7		100,0	
Kategorija B		19,6		80,4		100,0		21,3		78,7		100,0	

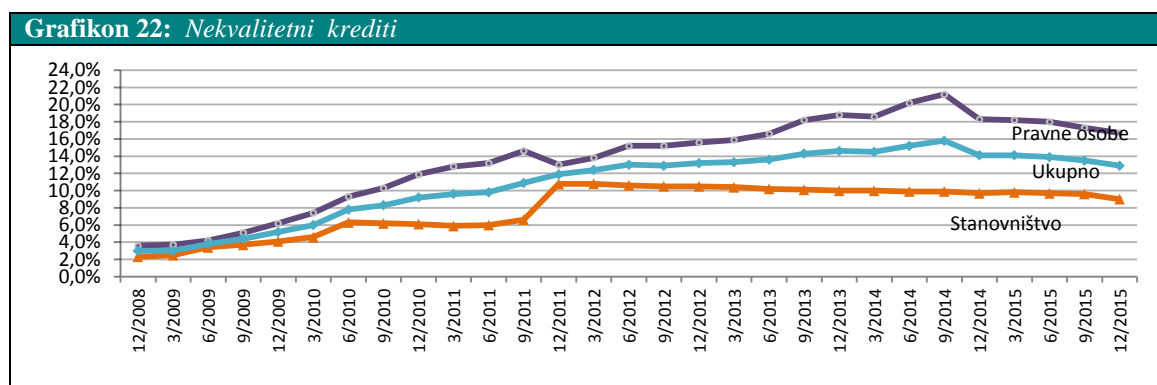
Pokazatelji kvalitete kredita su blago poboljšani u odnosu na kraj prethodne godine, udjel klasificiranih kredita je smanjen na i dalje visokih 19,2% (-1,5 postotnih bodova), zbog pada istih za 4% ili 90 milijuna KM, i to pada kod pravnih osoba za 5% ili 86 milijuna KM, a stanovništva za 1% ili četiri milijuna KM.

Udjel nekvalitetnih kredita, kao ključni pokazatelj kvalitete kredita, smanjen je sa 14,1% na 12,9%. Ukupni nekvalitetni krediti su smanjeni za 5% ili 71 milijun KM u odnosu na kraj 2014. godine, kao rezultat smanjenja nekvalitetnih kredita pravnih osoba za 6% ili 58 milijuna KM i stanovništva za 3% ili 13 milijuna KM, zbog već navedenog razloga-trajnog otpisa kredita u iznosu od 119 milijuna KM, što znači da je isti apsorbirao rast nekvalitetnih kredita u 2015. godini od 48 milijuna KM. Na poboljšanje ovog pokazatelja pozitivan utjecaj je imao i kreditni rast od 4% ili 440 milijuna KM.

Od ukupnih kredita plasiranih pravnim osobama u iznosu od 5,9 milijardi KM, sa 31. 12. 2015. u kategorije B do E klasificirano je i dalje zabrinjavajuće visokih 26,3% ili 1,6 milijardi KM, što je smanjenje za 2,4 postotna boda u odnosu na kraj 2014. godine (u 2014. godini udjel je smanjen za 1,8 postotnih bodova), dok je pokazatelj za sektor stanovništva znatno bolji. Od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 5,7 milijardi KM, u navedene kategorije klasificirano je 11,7% ili 669 milijuna KM, što je smanjenje za 0,6 postotnih bodova u odnosu na kraj 2014. godine (u 2014. godini udjel je smanjen za 0,3 postotna boda), što je također relativno visoka razina.

Navedena kretanja su rezultat stanja u realnom sektoru i djelovanja ekonomske krize na gospodarstvo i ukupnu ekonomiju u BiH, zbog čega kreditni portfelj pravnih osoba ima znatno lošiju kvalitetu od sektora stanovništva.

Najvažniji pokazatelj kvalitete kreditnog portfelja je udjel nekvalitetnih kredita. Od ukupnih nekvalitetnih kredita na pravne osobe se odnosi 66%, a na stanovništvo 34%, kao i na kraju 2014. godine. U 2015. godini udjel nekvalitetnih kredita i kod sektora stanovništva i kod pravnih osoba je smanjen. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim osobama na nekvalitetne kredite se odnosi 16,7% ili 987 milijuna KM, što je za 1,6 postotnih bodova manje nego na kraju 2014. godine (u 2014. godini udjel je smanjen za 0,5 postotnih bodova). Za sektor stanovništva isti iznose 9% ili 515 milijuna KM, što je za 0,7 postotnih bodova manje (u 2014. godini udjel je smanjen za 0,3 postotna boda).

Detaljnija i potpunija analiza temelji se na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih osoba (po sektorima) i stanovništva (po namjeni).

Tablica 26: Granska koncentracija kredita

OPIS	31.12.2014.				31.12.2015.				INDEKS	
	Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti		Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti			
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %		
1	2	3	4	5 (4/2)	6	7	8	9 (8/6)	10 (6/2)	11(8/4)
1. Krediti pravnim osob. za:										
Poljoprivredu (AGR)	123.863	1,1	24.336	19,6	121.964	1,1	20.754	17,0	98	85
Proizvodnju (IND)	1.596.479	14,3	376.607	23,6	1.662.318	14,3	352.021	21,2	104	93
Građevinarstvo (CON)	381.631	3,4	111.056	29,1	437.853	3,8	116.850	26,7	115	105
Trgovinu (TRD)	2.263.740	20,3	349.642	15,4	2.298.963	19,8	303.715	13,2	102	87
Ugostiteljstvo (HTR)	165.227	1,5	26.039	15,8	196.355	1,7	24.929	12,7	119	96
Ostalo ²⁴	1.191.030	10,7	157.628	13,2	1.187.610	10,2	168.937	14,2	100	107
UKUPNO 1.	5.721.970	51,2	1.045.308	18,3	5.905.063	50,9	987.206	16,7	103	94
2. Krediti stanovništvu za:										
Opću potrošnju	4.210.605	37,7	316.997	7,5	4.503.904	38,8	301.755	6,7	107	95
Stambenu izgradnju	1.109.191	9,9	176.846	15,9	1.088.139	9,3	181.511	16,7	98	103
Obavljanje djelatnosti (obrtnici)	128.511	1,2	34.068	26,5	113.638	1,0	31.461	27,7	88	92
UKUPNO 2.	5.448.307	48,8	527.911	9,7	5.705.681	49,1	514.727	9,0	105	98
UKUPNO (1. +2.)	11.170.277	100,0	1.573.219	14,1	11.610.744	100,0	1.501.933	12,9	104	95

Najveći udjel u ukupnim kreditima, kod pravnih osoba imaju sektori trgovine 19,8% i proizvodnje 14,3%, a kod stanovništva najveći udjel imaju krediti za opću potrošnju 38,8% i stambeni krediti 9,3% (na kraju 2014. godine: trgovina 20,3%, proizvodnja 14,3%, opća potrošnja 37,7% i stambeni krediti 9,9%).

Već duže razdoblje negativan i jak utjecaj ekonomske krize posebno je izražen u nekoliko ključnih sektora, što se vidi iz pokazatelja udjela nekvalitetnih kredita. Sektor građevinarstva, koji u ukupnim kreditima ima nizak udjel od svega 3,8%, i dalje ima najveći udjel nekvalitetnih kredita od 26,7%, sa trendom daljeg smanjenja: u 2015. godini smanjeno je za 2,4 postotna boda (u 2014. godini smanjeno je za 1,8 postotnih bodova), prije svega kao rezultat ostvarenog kreditnog rasta ovog sektora za 15% ili 56 milijuna KM. Također, kod sektora poljoprivrede, koji ima najmanji udjel od 1,1%, nekvalitetni krediti imaju visoki udjel od 17% (12/14: 19,6%), koje je smanjeno za 2,6 postotnih bodova u odnosu na kraj prethodne godine, kao rezultat značajnog pada nekvalitetnih kredita za 15% ili četiri milijuna KM.

Ipak, fokus je na dva sektora s najvećim udjelom u ukupnim kreditima, a to su sektor trgovine (19,8%) i proizvodnje (14,3%). Razina kredita plasiranih sektoru proizvodnje od 1,7 milijardi KM je povećana za 4% ili 66 milijuna KM, dok su nekvalitetni krediti u 2015. godini smanjeni za 7% ili 25 milijuna KM, odnosno na 352 milijuna KM, što je utjecalo na pad udjela sa 23,6% na 21,2% (u 2014. godini rast je iznosio 13% ili 43 milijuna KM, a udjel je povećan za dva postotna boda, odnosno na razinu od 23,6%). S druge strane, kreditiranje sektora trgovine u 2015. godini povećano je za 2% ili 35 milijuna KM, odnosno na razinu od 2,3 milijarde KM. Nekvalitetni krediti kod ovog sektora smanjeni su za 13% ili 46 milijuna KM, sa 31. 12. 2015. iznosili su 304 milijuna KM, a udjel je smanjen za 2,2 postotna boda, odnosno na 13,2% (u 2014. godini ostvaren je pad od 11% ili 42 milijuna KM, a udjel je smanjen sa 17,1% na 15,4%), što je znatno bolji pokazatelj nego kod sektora proizvodnje.

Kod stanovništva dominiraju krediti za opću potrošnju, koji imaju i najveći udjel od 38,8% u ukupnim kreditima. U 2015. godini zabilježen je rast ovih kredita od 7% ili 293 milijuna KM, dok su stambeni krediti i krediti za obrtnike smanjeni (za 2% ili 21 milijun KM i 12% ili 15 milijuna KM). Najlošiji

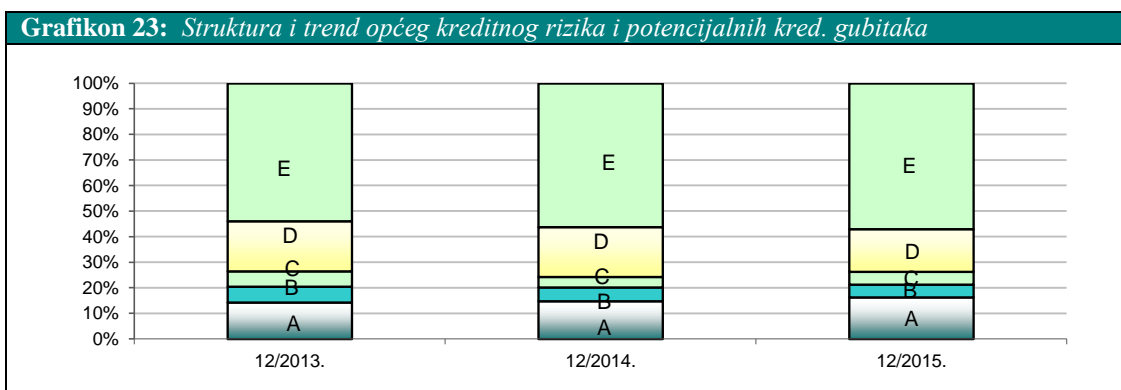
²⁴ Uključeni sljedeći sektori: promet, skladištenje i komunikacije (TRC); financijsko posredovanje (FIN); poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER); javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje (GOV) i ostalo.

pokazatelj udjela nekvalitetnih kredita od 27,7% (na kraju 2014. godine 26,5%) imaju krediti plasirani obrtnicima, s niskim udjelom od 1% u ukupnim kreditima. Relativno visok udjel nekvalitetnih kredita od 16,7% imaju stambeni krediti (na kraju 2014. godine 15,9%), dok krediti za opću potrošnju imaju najniži udjel nekvalitetnih kredita od 6,7% (na kraju 2014. godine 7,5%).

Razina općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih sukladno kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na razini bankarskog sektora dani su u sljedećoj tablici i grafikonu.

Tablica 27: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
A	215.083	14,3	229.895	14,8	246.320	16,3	107	107
B	93.547	6,2	83.031	5,4	76.024	5,0	89	92
C	90.541	6,0	64.168	4,1	75.796	5,0	71	118
D	295.224	19,6	301.942	19,5	252.682	16,7	102	84
E	809.779	53,9	872.039	56,2	859.868	57,0	108	99
UKUPNO	1.504.174	100,0	1.551.075	100,0	1.510.690	100,0	103	97

Analizirajući razinu obračunatih RKG ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2014. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke su manje za 3% ili 40 milijuna KM i iznose 1,5 milijardi KM. Rezerve za opći kreditni rizik su veće za 7% ili 16 milijuna KM, a rezerve za potencijalne kreditne gubitke su manje za 4% ili 57 milijuna KM u odnosu na kraj 2014. godine. Po kategorijama klasifikacije, kretanja su bila u oba smjera: rezerve za B kategoriju su smanjene za 8% ili sedam milijuna KM i iznose 76 milijuna KM, rezerve za nekvalitetnu aktivnu su smanjene za 4% ili 50 milijuna KM, odnosno na razinu od 1,2 milijarde KM, najviše po osnovi smanjenja rezervi za D kategoriju za 16% ili 49 milijuna KM i rezervi za E kategoriju za 1% ili 12 milijuna KM, dok su rezerve za C kategoriju povećane za 18% ili 12 milijuna KM. Navedeno kretanje rezervi za kreditne gubitke je rezultat konstantnog pogoršanja kreditnog portfelja, a što je posljedica djelovanja ekonomske krize na realni sektor.

Jedan od najvažnijih pokazatelja kvalitete aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka (PKG) i rizične aktive s izvanbilancom, iznosi 8,5% i manji je za 0,9 postotnih bodova u odnosu na kraj 2014. godine.

Sa 31. 12. 2015. banke su prosječno za B kategoriju imale obračunate rezerve po stopi od 8%, za C kategoriju 25%, D kategoriju 59% i E 100% (na kraju 2014. godine: B 8,8%, C 24,2%, D 57,7% i E 100%).²⁵

U skladu sa MRS/MSFI banke su obvezne umanjenja vrijednosti imovine knjižiti kroz troškove formirajući ispravke vrijednosti za bilančne stavke i rezerviranja za rizične izvanbilančne stavke (ranije troškovi RKG).

Pregled ukupnih stavki aktive (bilanca i izvanbilanca) i stavki u statusu neizmirenja obveza (default), kao i pripadajuće ispravke vrijednosti i rezerviranja (utvrđenih u skladu s internim metodologijama banaka čiji je minimum elemenata propisan regulativom FBA) dani su u sljedećoj tablici.

Tabela 28: Procjena i vrednovanje rizičnih stavki po MRS-u 39 i MRS-u 37

Opis	IZNOS (u 000 KM) I UDJEL (u%)				INDEKS
	31.12.2014.		31.12.2015.		
	Iznos	Udjel	Iznos	Udjel	
1	2	3	4	5	6(4/2)
1. RIZIČNA AKTIVA (a+b)	14.119.056	100,0%	14.853.967	100,0%	105
a) Stavke u statusu neizmirenja obveza (default)	1.802.238	12,8%	1.678.841	11,3%	93
a.1. bilančne stavke u defaultu	1.784.233		1.661.011		93
a.2. izvanbilančne stavke u defaultu	18.005		17.830		99
b) Stavke u statusu izmirenja obveza (performing assets)	12.316.818	87,2%	13.175.126	88,7%	107
1.1 UKUPNE ISPRAVKE VRIJEDNOSTI RIZIČNE AKTIVE (a+b)	1.253.270	100,0%	1.241.411	100,0%	99
a) Ispravke vrijednosti za default	1.106.595	88,3%	1.088.482	87,7%	98
a.1. Ispravke vrijednosti bilančnih stavki u defaultu	1.099.846		1.081.845		98
a.2. Rezerve za izvanbilancu u defaultu	6.749		6.637		98
b) Ispravke vrijednosti za performing assets (IBNR ²⁶)	146.675	11,7%	152.929	12,3%	104
2. UKUPNI KREDITI (a+b)	11.170.277	100,0%	11.610.744	100,0%	104
a) Krediti u defaultu (non-performing loans)	1.719.139	15,4%	1.603.807	13,8%	93
b) Krediti u statusu izmirenja obveza (performing loans)	9.451.138	84,6%	10.006.937	86,2%	106
2.1. ISPRAVKA VRIJEDNOSTI KREDITA (a+b)	1.160.481	100,0%	1.153.570	100,0%	99
a) Ispravka vrijednosti kredita u defaultu	1.045.863	90,1%	1.032.549	89,5%	99
b) Ispravka vrijednosti performing kredita (IBNR kredita)	114.618	9,9%	121.021	10,5%	106
Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obveza (default)	61,4%		64,8%		
Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obveza (performing assets)	1,2%		1,2%		
Pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravicima vrijednosti	8,9%		8,4%		

Kreditni u statusu neizmirenja obveza (default) u 2015. godini su smanjeni za 7% ili 115 milijuna KM (u 2014. godini rast je iznosio 9% ili 155 milijuna KM), s napomenom da su nekvalitetni krediti smanjeni za 5% ili 71 milijun KM. Udjel kredita u defaultu u ukupnim kreditima je smanjen za 1,6 postotnih bodova i iznosi 13,8%, a nekvalitetnih kredita 12,9%. Udjel svih stavki u defaultu u ukupnoj rizičnoj aktivni je smanjen za 1,5 postotnih bodova i iznosi 11,3%.

Pokrivenost stavki u defaultu ispravicima vrijednosti je povećana i iznosi 64,8% (na kraju 2014. godine 61,4%) zbog većeg pada defaulta (7%), u odnosu na pad ispravaka vrijednosti za default (2%). Pokrivenost nekvalitetne aktive rezervama za kreditne gubitke je neznatno povećana i iznosi 74,8% (na kraju 2014. godine: 74,2%).

Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obveza (performing assets) je na istoj razini i iznosi 1,2%, dok je pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravicima vrijednosti blago smanjena i iznosi 8,4% (na kraju

²⁵ Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, banke su dužne obračunavati rezerve za kreditne gubitke po kategorijama klasifikacije u sljedećim postotcima: A-2%, B 5-15%, C 16-40%, D 41-60% i E 100%.

²⁶ IBNR (identified but not reported)-latentni gubici.

2014. godine 8,9%). Pokazatelj pokrivenosti rizične aktive ukupnim obračunatim regulatornim rezervama za kreditne gubitke (rezervama za opći kreditni rizik i posebnim rezervama za kreditne gubitke) je blago smanjena sa 11% na 10,2%.

U cilju ublažavanja negativnih efekata elementarne nepogode, FBA je 30. 6. 2014. donijela Odluku o privremenim mjerama za tretman kreditnih obveza klijenata banaka koji su pogođeni elementarnim nepogodama²⁷.

Postupajući po navedenoj Odluci, banke u Federaciji BiH su u drugoj polovici 2014. godine, od ukupno primljenih 296 zahtjeva za moratorij na kreditne obveze, odobrile 207 zahtjeva u ukupnom iznosu od 34 milijuna KM ili 70% od ukupnog broja upućenih zahtjeva za moratorij. Sa 31. 12. 2015. stanje navedenih kredita iznosi sedam milijuna KM, od čega se na pravne osobe odnosi pet milijuna KM, a na fizičke osobe dva milijuna KM.

Također, sukladno navedenoj Odlukom, banke su u drugoj polovici 2014. godine, od ukupno primljenih 285 zahtjeva za restrukturiranje kreditnih obveza, odobrile 190 zahtjeva u ukupnom iznosu od 39 milijuna KM ili 67% od ukupnog broja upućenih zahtjeva za restrukturiranje kreditnih obveza. Sa 31. 12. 2015. stanje restrukturiranih kredita iznosi 48 milijuna KM od čega se na pravne osobe odnosi 46 milijuna KM, a na fizičke osobe dva milijuna KM. Kod navedene kategorije kredita nije zabilježeno smanjenje izloženosti, iz razloga što restrukturirani krediti obuhvaćaju i kredite s moratorijem po isteku moratorija.

Kreditni odobreni u skladu s navedenom Odlukom u odnosu na ukupne kredite sa 31. 12. 2015. imaju veoma nizak udjel: moratorij 0,06% i restrukturiranje 0,41%.

Zbog trenda rasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obveza došlo je do aktiviranja jamstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja. FBA je od 31. 12. 2009. propisala izvješće o otplati kredita na teret jamaca, s ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje otplaćuju jamci. Prema izvješćima banaka u F BiH sa 31. 12. 2015., od ukupnog broja kreditnih partija koji iznosi 1.164.648, 1.139 kreditnih partija su otplaćivali jamci (1.461 jamac). Udjel iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jamci u odnosu na podatke za ukupan sustav je nizak i iznosi svega 0,27% i 0,10%.

Analiza kvalitete aktive, odnosno kreditnog portfelja pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su zatim banke formirale po nalogu FBA. Također, analizirajući kvalitetu aktive u bankama grupiranim prema vlasničkoj strukturi, evidentno je da su pokazatelji kod banaka u većinskom vlasništvu rezidenata (šest „domaćih“ privatnih banaka) lošiji nego kod banaka u većinskom stranom vlasništvu (10 banaka).

Nakon izrazito visokog rasta nekvalitetnih kredita kod „domaćih“ banaka u prethodnom razdoblju (45% u u 2013. godini, 7% u 2014. godini), u 2015. godini je zabilježen blagi pad od 2% ili pet milijuna KM, dok je kod banaka u većinskom stranom vlasništvu zabilježen pad od 5% ili 70 milijuna KM (u 2014. godini nekvalitetni krediti su smanjeni za 4%) zbog značajnog trajnog otpisa kod jedne velike banke u sustavu. Udjel nekvalitetnih kredita kod banaka u većinskom stranom vlasništvu iznosi 11,7%, a kod „domaćih banaka“ 30,4%, što je posljedica neadekvatnih i slabih sustava upravljanja kreditnim rizikom, posebno u ključnoj fazi kod odobravanja kredita, kao i nerazvijene risk funkcije. Značajne slabosti i neefikasne prakse utvrđene su i u fazi preventivnog djelovanja kroz rano prepoznavanje problema u servisiranju (otplati) kredita, kao i u radu s nekvalitetnom aktivom u cilju njenog smanjenja putem naplate ili kvalitetnog restrukturiranja.

²⁷ „Službene novine F BiH”, br.55/14.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjena slaba kvaliteta aktive i slabe prakse upravljanja kreditnim rizikom i/ili koje imaju negativne trendove, odnosno pad kvalitete aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa upravljanja nekvalitetnom aktivom, koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljeg pogoršanja, kao i jačanje risk funkcije, odnosno njenog značaja i kvalitete rada. Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na temelju izvješća i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog u ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan zbog evidentnih negativnih trendova, što značajno utječe i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravodobno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim osobama

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s osobama povezanim s bankom.

FBA je, u skladu s Bazelskim standardima, uspostavila određena oprezna načela i zahtjeve vezane za transakcije s osobama povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s osobama povezanim s bankom, u kojoj su propisani uvjeti i način poslovanja banaka s povezanim osobama. Na temelju te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim osobama i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvješća koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih osoba, i to kredite i potencijalne i preuzete izvanbilančne obveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih osoba.

Set propisanih izvješća uključuje podatke o kreditima danim sljedećim kategorijama povezanih osoba:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim osobama i drugim poduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tablica 29: Transakcije s povezanim osobama					
Opis	DANI KREDITI ²⁸			INDEKS	
	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs. i drugim povezanim pred.	123.889	160.135	89.014	129	56
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	570	409	446	72	109
Upravi banke	2.507	1.994	3.023	79	152
UKUPNO	126.966	162.538	92.483	128	57
Potencijalne i preuzete izvanbil. obveze	16.046	21.826	9.326	136	43

U promatranom razdoblju kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su smanjene za 43%, a potencijalne obveze za 57%, zbog smanjenja izloženosti kod jedne velike banke u sustavu. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim osobama i da je razina rizika na razini sustava niska. Međutim, evidentno je da je ovaj rizik značajno viši u bankama koje imaju disperziju u vlasničkoj strukturi, odnosno u „domaćim bankama“ u vlasništvu rezidenata. FBA posebnu pažnju (u on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim osobama, naročito ocjeni sustava identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim osobama. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za

²⁸ Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponirana sredstva i plasmani dioničarima (financijskim institucijama) s više od 5% glasačkih prava.

otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provedbe danih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšana kvaliteta upravljanja ovim rizikom.

2.2. Profitabilnost

Prema konačnim nerevidiranim podacima iz financijskog izvještaja koji prikazuje uspješnost poslovanja banaka (račun dobiti i gubitka) za 2015. godinu, na razini bankovnog sustava u Federaciji BiH ostvaren je pozitivan financijski rezultat-dobit u iznosu od 149 milijuna KM, što je za 29% ili 34 milijuna KM više u odnosu na kraj 2014. godine, i predstavlja najbolji ostvareni rezultat do sada, s napomenom da je druga po visini dobit ostvarena prethodne godine (116 milijuna KM), a onda slijedi dobit ostvarena u 2012. godini (112 milijuna KM), te neposredno pred krizu 2007. godine (110 milijuna KM). Pozitivan efekt na financijski rezultat sustava posebno je imalo ostvarenje veće dobiti kod banaka koje su pozitivno poslovale i u prošloj godini (efekt 55 milijuna KM), zatim, ostvarenje dobiti kod jedne banke koja je u 2014. godini poslovala s visokim gubitkom (efekt 27 milijuna KM), te manji gubitak kod jedne banke (za jedan milijun KM). S druge strane, negativan efekt od cca 49 milijuna KM je prvenstveno rezultat ostvarenog značajno većeg gubitka kod jedne velike banke (efekt 42 milijuna KM), zatim ostvareni gubitak kod jedne banke koja je pozitivno poslovala prošle godine (efekt pet milijuna KM), te ostvarenje manje dobiti kod tri banke (dva milijuna KM).

Najveći utjecaj na poboljšanje profitabilnosti većine banaka i dalje je prvenstveno rezultat primijenjenog novog metodološkog pristupa (implementacija MRS 37/39 od 31. 12. 2011.), što posljedično ima utjecaj na manji nivo troškova ispravaka vrijednosti. Zbog rasta nenaplativih kredita i niskog kreditnog rasta, te pada aktivnih kamatnih stopa, kamatni prihodi su u posljednjih pet godina u padu, što banke kompenziraju smanjenjem kamatnih rashoda i rastom operativnih prihoda (naknada za izvršene usluge).

Ostvarenje znatno boljeg financijskog rezultata u odnosu na prethodnu godinu, rezultat je rasta ukupnog prihoda, koji je podržan rastom neto kamatnog prihoda (kao posljedica pozitivnog efekta koji je rezultat znatno većeg smanjenja kamatnih rashoda od kamatnih prihoda) i rasta operativnih prihoda, a s druge strane, daljnjeg smanjenja nekamatnih rashoda, prvenstveno troškova ispravke vrijednosti.

Pozitivan financijski rezultat od 220 milijuna KM ostvarilo je 14 banaka i isti je veći za 32% ili 53 milijuna KM u odnosu na 2014. godinu. Istodobno, gubitak u poslovanju u iznosu od 71 milijun KM iskazan je kod tri banke i isti je 39% ili 20 milijuna KM veći nego prethodne godine, što je najvećim dijelom rezultat značajno većeg gubitka kod jedne velike banke. Detaljniji podaci dani su u sljedećoj tablici.

-000 KM-

Opis	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-140.445	3	-50.868	3	-70.599	3
Dobit	137.775	14	166.388	14	219.644	14
Ukupno	-2.670	17	115.520	17	149.045	17

Kao i u ostalim segmentima, i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (220 milijuna KM) 67% ili 147 milijuna KM se odnosi na dvije najveće banke u sustavu, čiji je udio aktive

u bankarskom sektoru 47%, dok se od ukupnog gubitka od 71 milijuna KM, samo na jednu banku, odnosi 87% ili 61 milijun KM. Analitički podaci pokazuju da ukupno 12 banaka ima bolji finansijski rezultat (za 83 milijuna KM), dok pet banaka imaju lošiji rezultat (za 49 milijuna KM).

Na temelju analitičkih podataka i pokazatelja za ocjenu kvalitete profitabilnosti (visina ostvarenog finansijskog rezultata i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja), evidentno je da je ukupna profitabilnost sustava poboljšana u odnosu na prethodnu godinu, a posebno kod nekih većih banaka, koje su ostvarile veću dobit nego prošle godine, prvenstveno kao rezultat primijenjenog novog metodološkog pristupa i/ili rasta ukupnog prihoda, generiranog povećanjem neto kamatnog prihoda, te, u manjoj mjeri, operativnih prihoda. Međutim, cijeliti profitabilnost samo kroz razinu ostvarenog finansijskog rezultata nije adekvatno, jer treba uzeti u obzir i druge bitne faktore koji utječu na održivost i kvalitetu zarade, odnosno profita. Tu je svakako najvažnije istaknuti kreditni rizik i negativne trendove u kvaliteti aktive u posljednjih šest godina, što se vidi kroz rast loših i nenaplativih plasmana (s napomenom da je krajem 2015. godine došlo do smanjenja nekvalitetnih kredita prvenstveno kao rezultat značajnog iznosa trajnog otpisa), a što nije u korelaciji sa smanjenjem troškova ispravaka vrijednosti, što je najvažniji faktor koji je utjecao na poboljšanje finansijskog rezultata u većini banaka u zadnje četiri godine (nakon implementacije MRS 39 i 37). Navedeno, kao i rezultati analize pokrivenosti loših kredita ispravcima vrijednosti, upućuje na zaključak i sumnju da su ispravke vrijednosti kod jednog broja banaka podcijenjene i nisu na adekvatnoj razini.

Na razini sustava ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 917 milijuna KM, što je povećanje od 5% ili 45 milijuna KM u odnosu na prethodnu godinu. Ukupni neamatni rashodi iznose 741 milijun KM, što je 1% ili sedam milijuna više nego prethodne godine (u 2014. godini značajno smanjenje 13% ili 110 milijuna KM), što se pozitivno odrazilo na ukupan finansijski rezultat sektora.

I pored rasta prosječnih kamatonosnih kredita kod većeg broja banaka za 3,9%, smanjenje prosječne kamatne stope na kredite, kao rezultat pada aktivnih kamatnih stopa i rasta loših kredita (s napomenom da je krajem godine došlo do smanjenja nekvalitetnih kredita prvenstveno po osnovi visokog iznosa trajnog otpisa), imalo je za posljedicu daljnji pad kamatnih prihoda, međutim, evidentno je da je trend usporen: u 2012. godini pad je iznosio 7% ili 57 milijuna KM, u 2013. godini 4% ili 28 milijuna KM, u 2014. godini 1% ili 10 milijuna KM i 2015. godini 1% ili pet milijuna KM. Iako je kod jednog broja banaka zabilježeno povećanje kamatnih prihoda u odnosu na prošlu godinu, kao rezultat intenziviranja kreditnih aktivnosti, znatno niži kamatni prihodi kod dvije velike banke zbog smanjenja kreditnih aktivnosti, najvećim dijelom utjecali su na smanjenje na razini sustava. Kamatni prihodi iznose 765 milijuna KM, sa smanjenjem udjela u strukturi ukupnog prihoda sa 88,4% na 83,5%. Najveći udjel imaju prihodi od kamata po kreditima koji su na razini od 689 milijuna KM i zabilježili su nominalni pad od četiri milijuna KM ili 1%, čime je nastavljen trend iz prethodnih godina, sa smanjenjem udjela u ukupnom prihodu sa 79,4% na 75,1%.

U strukturi kamatnih prihoda po kreditima najveći dio (58%) odnosi se na kamatne prihode od kreditnih plasmana stanovništvu, koji su u odnosu na prošlu godinu povećani za 2% i iznose 403 milijuna KM, a u ukupnom kreditnom portfelju imaju udjel od 49% (u 2015. godini rast kredita plasiranih ovom sektoru iznosio je 5% ili 257 milijuna KM). Slijede prihodi od kamata na kredite dane privatnim poduzećima s udjelom od 38% i smanjenjem od 5% i iznose 261 milijun KM, a krediti ovog sektora imaju udjel u kreditnom portfelju od 46% (u 2015. godini ostvarili su rast od 2% ili 112 milijuna KM). Na temelju navedenog može se zaključiti da je kreditni portfelj stanovništva još uvijek za banke profitabilniji i manje rizičan, s obzirom na nižu razinu nekvalitetnih kredita u strukturi kreditnih plasmana, ali i zbog većih kamatnih stopa na kredite plasirane stanovništvu, koje su u 2015. godini u prosjeku bile veće za 55% od kamatnih stopa na kredite gospodarstvu, s tim da je važno istaknuti i utjecaj ročnosti kredita plasiranih navedenim sektorima: kod stanovništva cca 85% su dugoročni krediti, a kod privatnih poduzeća cca 53%.

Pozitivna kretanja, kao i prethodnih pet godina, zabilježena su u kamatnim rashodima, koji su u 2015. godini imali veću stopu pada (-12% ili 28 milijuna KM) u odnosu na stopu smanjenja kamatnih prihoda (-1% ili pet milijuna KM). Kamatni rashodi iznose 197 milijuna KM, a njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda smanjen je sa 25,7% na 21,5%. Prosječni kamatonosni depoziti povećani su za 1%, a kamatni rashodi po računima depozita koji iznose 172 milijuna KM, kao najveća stavka i relativno i nominalno u ukupnim kamatnim rashodima, smanjeni su za 11% ili 20 milijuna KM, kao rezultat strukture depozitne osnove (veći udjel depozita koji nose nižu kamatnu stopu) i smanjenja pasivnih kamatnih stopa, što je rezultiralo smanjenjem prosječnih kamatnih stopa na depozite za usporedno razdoblje sa 2,06% na 1,83%. Kamatni rashodi po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama iznose 15 milijuna KM i u odnosu na prethodnu godinu bilježe smanjenje od 21%, sa smanjenjem udjela u ukupnom prihodu sa 2,2% na 1,6%.

Kao rezultat većeg pada kamatnih rashoda (-12%) od pada kamatnih prihoda (-1%), neto kamatni prihod, kao najvažniji i najstabilniji izvor prihoda banaka, povećan je za 4% ili 23 milijuna KM i iznosi 569 milijuna KM (u 2014. godini iznosio je 546 milijuna KM, što je bilo neznatno veća razina u odnosu na 2013. godinu), sa skoro istim udjelom u strukturi ukupnog prihoda 62%.

Operativni prihodi iznose 348 milijuna KM i u odnosu na prethodnu godinu veći su za 7% ili 22 milijuna KM, a njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda ostao je na skoro istoj razini od 37,9%. U okviru operativnih prihoda najveći udjel (64%) imaju naknade za izvršene usluge koje imaju rast od 7% ili 15 milijuna KM. Može se zaključiti da banke smanjenje kamatnih prihoda kompenziraju kontinuiranim rastom naknada za izvršene usluge.

Velike oscilacije u nekamatnim rashodima u posljednje četiri godine prvenstveno su rezultat promjena (smanjenja ili povećanja) troškova ispravaka vrijednosti. Naime, nakon dvije godine pada (u 2011. godini 17% ili 163 milijuna KM i u 2012. godini 9% ili 69 milijuna KM), u 2013. godini ukupni nekamatni rashodi povećani su 17% ili 123 milijuna KM, dok su u 2014. godini smanjeni za 13% ili 110 milijuna KM (i pored knjiženja dodatnih rezerviranja, pretežno na temelju AQR-a, koji je bio proveden u četiri banke). U 2015. godini iznose 740 milijun KM, što je povećanje od 1% ili sedam milijuna u odnosu na kraj prethodne godine, dok je udjel u strukturi ukupnog prihoda smanjen sa 84,1% na 80,8%, što je opet prvenstveno rezultat kretanja troškova ispravke vrijednosti, koji iznose 129 milijuna KM i manji su za 13% ili 19 milijuna KM, zbog čega je smanjen udjel u ukupnom prihodu sa 17,0% na 14,1%.

Troškovi ispravke vrijednosti u 2011. godini, kada je primijenjen novi metodološki okvir, odnosno implementiran MRS 37/39, imali su visoku stopu pada od 51% ili 196 milijuna KM (u odnosu na troškove rezervi za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu – propis do uvođenja MRS/MSFI), a u 2012. godini smanjeni su dodatno za 24% ili 46 milijuna KM. U 2013. godini troškovi ispravke vrijednosti imali su visoku stopu rasta od 61% ili 88 milijuna KM, od čega se 84% odnosilo na jednu banku, da bi opet u 2014. godini zabilježili visoko smanjenje od 36% ili 85 milijuna KM.

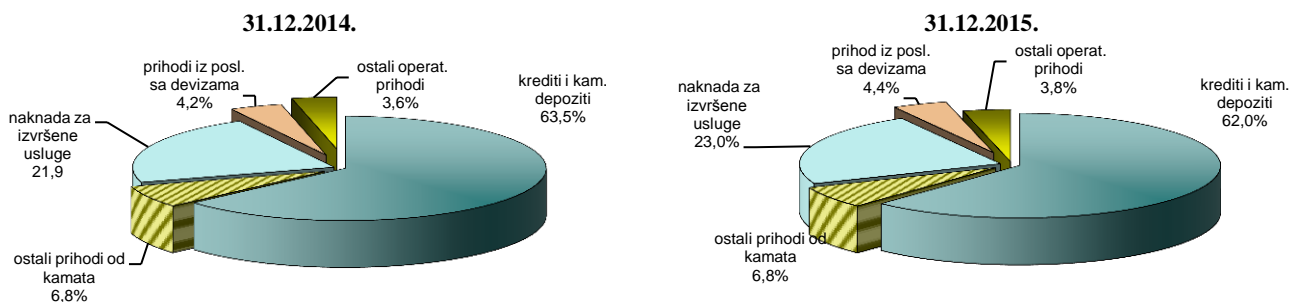
S druge strane, operativni rashodi kao značajna stavka nekamatnih rashoda (udjel u rasponu od cca 65% do 70%) s iznosom od 522 milijuna KM i udjelom od 56,9% u ukupnom prihodu, bilježe neznatan rast od 3% ili 16 milijuna KM (u 2014. godini smanjenje od 6% ili 30 milijuna KM), od toga troškovi plaća i doprinosa, kao najveća stavka operativnih rashoda su na istoj razini kao i prethodne godine, iznose 248 milijuna KM ili 27,1% ukupnog prihoda, troškovi fiksne aktive povećani su za 5% ili sedam milijuna KM, iznose 159 milijuna KM, što je udjel u ukupnom prihodu od 17,4%. Ostali operativni troškovi bilježe rast od 8% ili devet milijuna KM što je 12,4% ukupnog prihoda. Banke su u razdoblju nakon izbijanja krize poduzele brojne mjere na racionalizaciji troškova poslovanja, prije svega na smanjenju operativnih i kamatnih rashoda, što je jednim dijelom ublažilo negativan utjecaj pada kamatnih prihoda zbog smanjenog opsega kreditnih aktivnosti i pada kvalitete kreditnog portfelja.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tablicama i grafikonima.

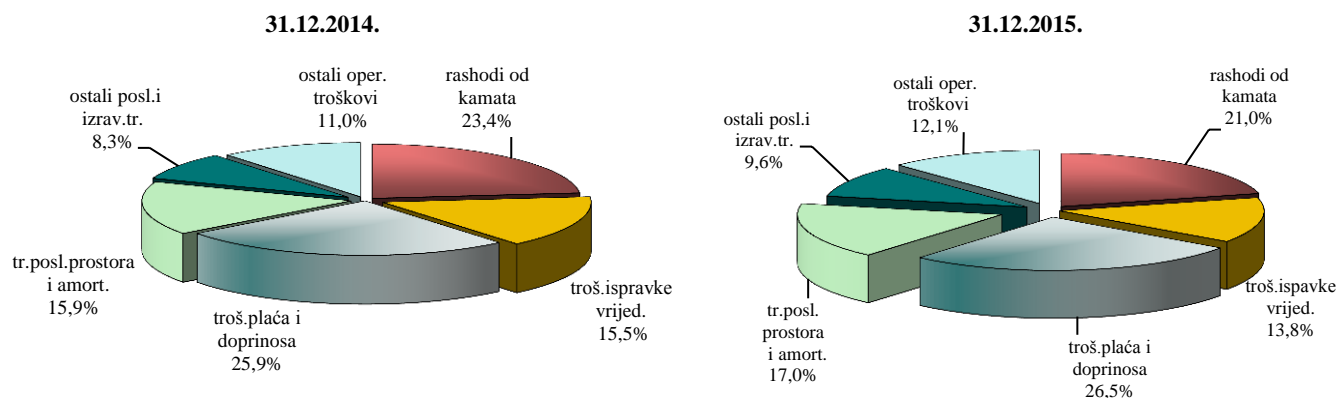
- u 000 KM-

Tablica 31: <i>Struktura ukupnih prihoda</i>								
Struktura ukupnih prihoda	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I. Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	2.461	0,2	3.459	0,3	1.574	0,1	141	46
Kredit i poslovi leasinga	703.462	64,1	692.603	63,2	688.699	61,9	98	99
Ostali prihodi od kamata	75.122	6,8	74.654	6,8	75.233	6,8	99	101
UKUPNO	781.045	71,1	770.716	70,3	765.506	68,8	99	99
II. Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	227.150	20,7	240.362	21,9	256.105	23,0	106	107
Prihodi iz posl. s devizama	42.695	3,9	45.760	4,2	49.261	4,4	107	108
Ostali operativni prihodi	47.377	4,3	39.799	3,6	42.595	3,8	84	107
UKUPNO	317.222	28,9	325.921	29,7	347.961	31,2	103	107
UKUPNI PRIHODI (I + II)	1.098.267	100,0	1.096.637	100,0	1.113.467	100,0	100	102

Grafikon 24: *Struktura ukupnih prihoda*

Tablica 32: <i>Struktura ukupnih rashoda</i>								
Struktura ukupnih rashoda	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I. Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	205.187	18,9	192.455	20,0	172.146	18,4	94	89
Obveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	21.253	2,0	18.880	2,0	14.823	1,6	89	79
Ostali rashodi od kamata	12.862	1,2	13.083	1,4	9.661	1,0	102	74
UKUPNO	239.302	22,1	224.418	23,4	196.630	21,0	94	88
II. Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi ispravke vrijed. rizične akt. rezerviranja za poten.ob i ostala vrijed.uskladenje	232.804	21,5	148.251	15,5	128.992	13,8	64	87
Troškovi plaća i doprinosa	246.087	22,7	248.007	25,9	248.495	26,5	101	100
Troškovi posl.prostora i amortizacija	168.794	15,6	152.243	15,9	159.460	17,0	90	105
Ostali poslovni i izravni troškovi	75.621	7,0	80.006	8,3	89.564	9,6	106	112
Ostali operativni troškovi	120.634	11,1	105.326	11,0	114.070	12,1	87	108
UKUPNO	843.940	77,9	733.833	76,6	740.581	79,0	87	101
UKUPNI RASHODI (I + II)	1.083.242	100,0	958.251	100,0	937.211	100,0	88	98

Grafikon 25: Struktura ukupnih rashoda

U sljedećoj tablici dani su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

KOEFICIJENTI	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.
Dobit na prosječnu aktivnu	-0,02	0,74	0,91
Dobit na prosječni ukupni kapital	-0,12	4,82	5,85
Dobit na prosječni dionički kapital	-0,23	9,44	11,89
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	3,60	3,50	3,46
Operativni prihodi/ prosječna aktiva	2,11	2,09	2,12
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	5,71	5,60	5,58
Poslovni i direktni rashodi ²⁹ /prosječna aktiva	2,05	1,46	1,33
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	3,56	3,24	3,18
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	5,61	4,71	4,51

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvalitete profitabilnosti, može se zaključiti da je profitabilnost ukupnog sustava znatno bolja, ostvarenje znatno veće dobiti u odnosu na prethodnu godinu, rezultiralo je da su ključni pokazatelji profitabilnosti poboljšani: ROAA (zarada na prosječnu aktivnu) iznosi 0,91% i ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) iznosi 11,9%, što je približno razini iskustvenih standarda.

Pokazatelj produktivnosti banaka, mjereno odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (5,6%) je skoro na istoj razini kao i prošle godine, što je rezultat jednakog postotnog povećanja ukupnog prihoda i prosječne aktive. Kao posljedica smanjenja troškova ispravke vrijednosti ističe se poboljšanje koeficijenta poslovni i izravni rashodi u odnosu na prosječnu aktivnu, sa 1,5% na 1,3%. Navedeno je imalo i utjecaj na poboljšanje koeficijenta ukupni nekamatni rashodi u odnosu na prosječnu aktivnu, sa 4,7% na 4,5%. Ostali pokazatelji nisu zabilježili značajnija odstupanja u odnosu na prethodnu godinu.

U pogoršanim uvjetima poslovanja banaka i zbog posljedica ekonomske i financijske krize na bankarski sektor u F BiH, profitabilnost banaka će i u narednom razdoblju najviše biti pod utjecajem i zavisit će od dva ključna faktora: a) dalje kretanje i trend u kvaliteti aktive, odnosno razina kreditnih gubitaka i kreditnog rizika i b) efikasnost upravljanja i kontrola operativnih prihoda i troškova. S druge strane, za povećanje profitabilnosti banaka, nužno je zadržati pozitivan trend kreditnog rasta, uz primjenu i striktno poštivanje opreznih kreditnih standarda kod odobravanja kredita. Također, dobit

²⁹ U rashode su uključeni troškovi ispravke vrijednosti.

banaka, odnosno financijski rezultat bit će u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora financiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvaliteta menadžmenta i poslovna politika koju vodi, kao i kvaliteta i efikasnost uspostavljenih sustava upravljanja rizicima, jer se time direktno utječe na njene performanse.

2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a sukladno međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 1. 7. 2007. propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope³⁰ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacijske dijelove koji posluju na teritoriju F BiH, kao i na organizacijske dijelove banaka koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao postotak na godišnjoj razini.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjoj razini, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontirana novčana primanja izjednačavaju s diskontiranim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

Banke su obvezne mjesečno izvješćivati FBA o ponderiranim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanom metodologijom³¹.

U sljedećoj tablici daje se pregled ponderiranih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na razini bankovnog sustava i za dva najznačajnija sektora (gospodarstvo i stanovništvo) za prosinac 2013. godine, lipanj i prosinac 2014. godine, te lipanj i prosinac 2015. godine.

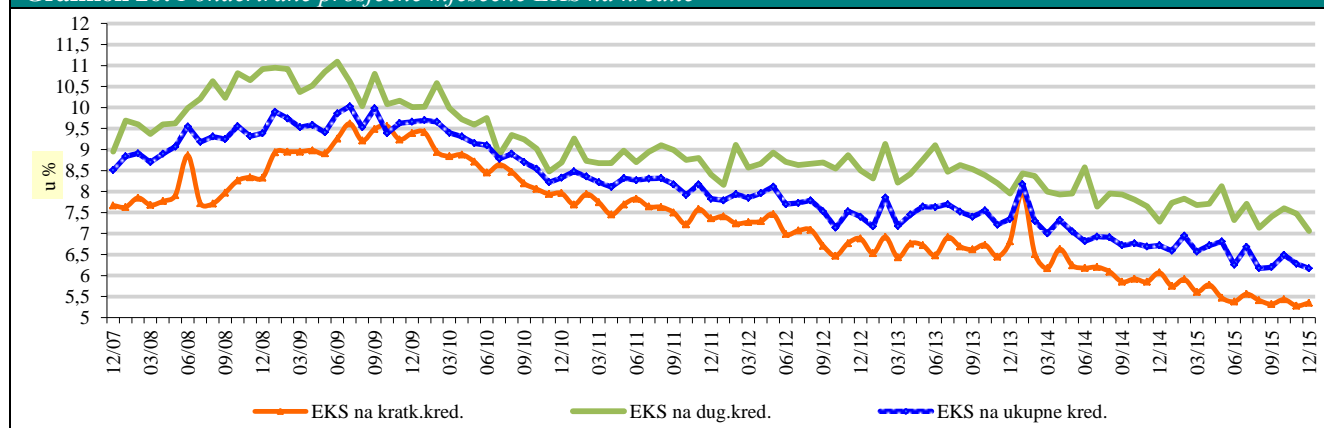
Tablica 34 : Ponderirane prosječne NKS i EKS na kredite										
O P I S	12/2013.		6/2014.		12/2014.		6/2015.		12/2015.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne kredite	6,18	6,81	5,70	6,24	5,58	6,07	5,01	5,35	4,89	5,35
1.1. Gospodarstvu	6,21	6,79	5,64	6,13	5,55	5,99	4,99	5,26	4,84	5,25
1.2. Stanovništvu	6,42	8,51	8,32	11,72	6,57	8,90	7,66	11,47	8,21	11,74
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne kredite	7,31	7,95	6,81	7,44	6,00	7,28	6,49	7,24	6,18	7,06
2.1. Gospodarstvu	6,83	7,17	6,03	6,30	5,29	6,76	5,47	5,84	5,31	5,67
2.2. Stanovništvu	7,93	8,95	7,54	8,47	7,50	8,60	7,35	8,44	7,10	8,55
3. Ukupno ponderirane kam. stope na kredite	6,72	7,35	6,24	6,82	5,80	6,72	5,69	6,21	5,51	6,17
3.1. Gospodarstvu	6,41	6,92	5,76	6,18	5,43	6,32	5,13	5,43	4,99	5,38
3.2. Stanovništvu	7,84	8,92	7,56	8,58	7,44	8,62	7,36	8,53	7,13	8,64

³⁰ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 48/12-pročišćeni tekst i 23/14).

³¹ Uputa za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputa za izračunavanje ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope.

Grafikon 26: Ponderirane prosječne mjesečne EKS na kredite

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderirane EKS, a razlika u odnosu na ponderiranu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

Tijekom 2015. godine, kao i u prethodne tri godine, nastavljen je trend blagog pada ponderiranih EKS. Osnovni razlozi blagog, ali kontinuiranog pada ponderiranih EKS su primjena poslovne politike nižih kamatnih stopa u nekim bankama, zatim sve izraženije konkurencije na bankarskom tržištu F BiH, kao i općenito slaba potražnja za kreditima i s tim povezana restriktivnija kreditna politika banaka u procesu analize kreditne sposobnosti potencijalnih zajmoprimaca.

Ponderirana EKS u prosincu 2015. godine iznosila je 6,17%, što je za 0,55 postotnih bodova manje od razine iz prosinca 2014. godine. Tijekom 2015. godine, ponderirane EKS su bilježile blaže oscilacije, s najnižom stopom zabilježenom u prosincu (6,17%), a najvišom u veljači (6,95%).

Ponderirane kamatne stope na dugoročne kredite tijekom 2015. godine bilježe manje oscilacije, i to unutar 1,07 postotnih bodova, dok su se na kratkoročne kredite kretale unutar 0,63 postotna boda.

Ponderirana EKS na kratkoročne kredite u prosincu 2015. godine iznosila je 5,35%, što je za 0,72 postotna boda niže u odnosu na prosinac 2014. godine, s najnižom zabilježenom stopom od 5,28% u studenom, a najvišom od 5,91% u veljači 2015. godine.

Ponderirana EKS na dugoročne kredite je u prosincu 2015. godine iznosila 7,06%, što je u odnosu na prosinac 2014. godine manje za 0,22 postotna boda i ujedno je i najniža zabilježena stopa od kada se prikupljaju podaci (od 2007. godine), dok je najviša tijekom godine zabilježena u svibnju (8,13%).

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: gospodarstvu i stanovništvu³², u 2015. godini se nisu kretale istovjetno, odnosno, dok su kamatne stope privredi zabilježile trend daljnjeg blagog smanjenja, ponderirane EKS stanovništvu su stagnirale. Ponderirana EKS na kredite odobrene gospodarstvu, iako uz prisutne značajnije oscilacije unutar 1,06 postotnih bodova, je i dalje znatno niža od EKS na kredite stanovništvu i iznosi 5,38% (12/2014: 6,32%). Kod dugoročnih kredita gospodarstva pad je iznosio 1,09 postotnih bodova (sa 6,76% na 5,67%), dok su EKS na kratkoročne kredite imale pad od 0,74 postotna boda (sa 5,99% na 5,25%).

³² Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

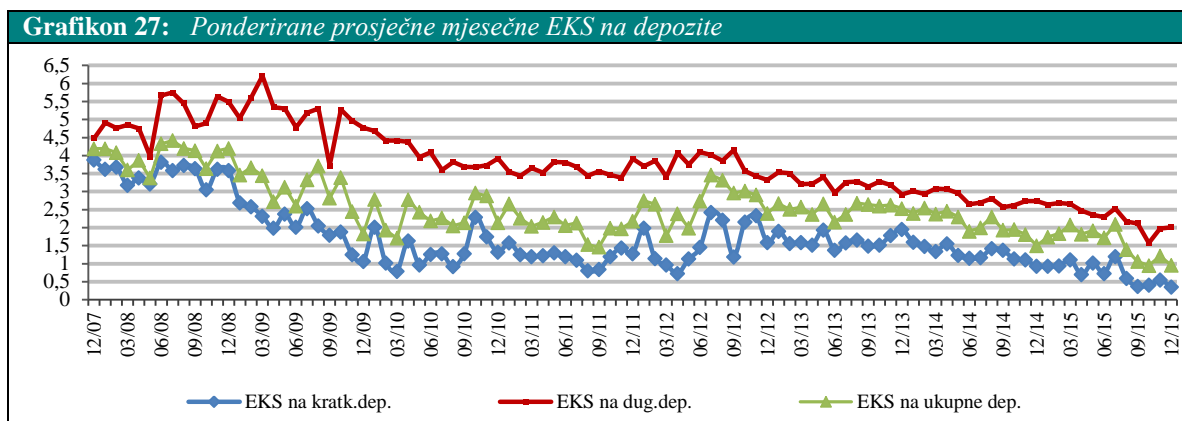
EKS na kredite plasirane stanovništvu u prosincu 2015. godine iznosi 8,64%, što je za 0,02 postotna boda više u odnosu na razinu iz prosinca 2014. godine. EKS na kratkoročne kredite plasirane ovom sektoru je, sa razine iz prosinca 2014. godine od 8,90%, povećana na 11,74% u prosincu 2015. godine, s napomenom da je razina iz prosinca 2014. godine bila najniža u toj godini (tijekom prethodnih 11 mjeseci bila je iznad 11%), tako da je realno EKS u prosincu 2015. godine na približno istoj razini kao i tijekom 2014. godine. U 2015. godini najniža razina od 9,18% zabilježena je u veljači, da bi se nakon toga kretala u okviru raspona 10,73%-12,08%. S druge strane, EKS na dugoročne kredite stanovništva je u prosincu 2015. godine iznosila 8,55% što je za 0,05 postotnih bodova manje u odnosu na prosinac 2014. godine.

Promatrano u razdoblju od zadnjih pet godina, evidentan je umjeren, ali kontinuiran pad ponderiranih prosječnih EKS na kredite izračunate na godišnjoj razini, primarno kod gospodarstva, dok je kod stanovništva kontinuiran pad iz ranijih godina u 2015. godini zaustavljen, a što se vidi u sljedećoj tablici.

Tablica 35 : Ponderirane prosječne NKS i EKS na kredite na godišnjoj razini										
OPIS	2011.		2012.		2013.		2014.		2015.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne kredite	7,04	7,61	6,45	7,01	6,17	6,66	5,72	6,25	5,10	5,50
1.1. Gospodarstvu	6,97	7,45	6,43	6,94	6,22	6,66	5,70	6,17	5,07	5,42
1.2. Stanovništvu	9,08	12,52	8,41	11,52	8,09	11,08	7,98	11,39	7,84	11,37
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne kredite	7,97	8,84	7,78	8,70	7,66	8,48	6,98	7,80	6,60	7,57
2.1. Gospodarstvu	7,39	7,89	6,86	7,51	6,65	7,12	6,19	6,81	5,63	6,20
2.2. Stanovništvu	8,45	9,62	8,44	9,57	8,35	9,40	7,66	8,66	7,36	8,65
3. Ukupno ponderirane kam. stope na kredite	7,49	8,21	6,99	7,70	6,82	7,46	6,32	6,98	5,81	6,48
3.1. Gospodarstvu	7,09	7,58	6,52	7,07	6,33	6,78	5,84	6,35	5,23	5,64
3.2. Stanovništvu	8,49	9,78	8,44	9,68	8,33	9,48	7,68	8,77	7,37	8,74

Ponderirane NKS i EKS na oročene depozite, izračunate na temelju mjesečnih izvješća, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tablici.

Tablica 36: Ponderirane prosječne NKS i EKS na depozite										
OPIS	12/2013.		6/2014.		12/2014.		6/2015.		12/2015.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne depozite	1,94	1,95	1,13	1,15	0,92	0,93	0,72	0,73	0,34	0,35
1.1. do tri mjeseca	1,92	1,92	0,94	0,95	0,42	0,42	0,27	0,27	0,21	0,21
1.2. do jedne godine	1,99	2,01	1,59	1,62	1,94	1,97	1,26	1,28	1,18	1,25
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne depozite	2,89	2,92	2,62	2,65	2,67	2,74	2,25	2,29	1,92	2,01
2.1. do tri godine	2,58	2,61	2,55	2,58	2,40	2,48	2,21	2,26	1,67	1,68
2.2. preko tri godine	4,24	4,28	2,83	2,84	3,41	3,43	2,33	2,33	2,46	2,72
3. Ukupno ponderirane kam. stope na depozite	2,50	2,53	1,88	1,90	1,47	1,50	1,69	1,72	0,92	0,96

Za razliku od kredita, kod kojih utjecaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uvjetom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

U odnosu na prosinac 2014. godine, ponderirana EKS na ukupne oročene depozite u prosincu 2015. godine smanjena je za 0,54 postotna boda (sa 1,50% na 0,96%). Ponderirana EKS na kratkoročne depozite u 2015. godini bilježi kretanja unutar 0,85 postotnih bodova, s najnižom stopom u prosincu u iznosu od 0,35%, te najvišom u srpnju 2015. godine kada je iznosila 1,20%.

Ako se analizira kretanje kamatnih stopa na kratkoročne depozite po razdobljima ročnosti, EKS na depozite oročene do tri mjeseca bilježi pad od 0,21 postotnog boda u odnosu na razinu iz prosinca 2014. godine i ista iznosi 0,21%. Pad također bilježi i kamatna stopa na depozite oročene do jedne godine, koja u prosincu 2015. godine iznosi 1,25% (12/2014: 1,97%).

Ponderirana EKS na dugoročne depozite u prosincu 2015. godine iznosi 2,01% (12/2014: 2,74%), sa najnižom stopom zabilježenom u listopadu 2015. godine (1,57%), dok je najviša zabilježena u veljači u iznosu od 2,68%.

Ponderirana EKS na dugoročne depozite oročene do tri godine iznosi 1,68% što predstavlja smanjenje od 0,80 postotnih bodova u odnosu na razinu iz prosinca 2014. godine. EKS na depozite oročene preko tri godine u prosincu 2015. godine iznosi 2,72% što je za 0,71 postotni bod manje od prosinca 2014. godine kada je ista iznosila 3,43%.

Prosječne EKS na depozite stanovništva i pravnih osoba u prosincu 2015. godine imaju niže vrijednosti u odnosu na prosinac 2014. godine. Prosječna EKS na depozite stanovništva je niža za 0,39 postotnih bodova u odnosu na prosinac 2014. godine i iznosi 1,74%. Najniža stopa tijekom 2015. godine zabilježena je u rujnu 1,65%, a najviša u srpnju 2,19%. Kod gospodarstva, prosječna EKS u prosincu 2015. godine je iznosila 1,81%, što je za 0,40 postotnih bodova manje u odnosu na prosinac 2014. godine, sa najnižom razinom od 1,55% zabilježenim u studenom i najvišim od 2,79% u veljači.

Ukoliko se analizira kretanje ponderiranih prosječnih kamatnih stopa na depozite na godišnjoj razini, u zadnjih pet godina evidentan je pad kamatnih stopa na dugoročne depozite, izuzev tijekom 2012. godine, dok su kamatne stope na kratkoročne depozite, uz prisutne godišnje oscilacije na najnižoj razini u posljednjih pet godina, a što se može vidjeti u tablici u nastavku.

Tablica 37 : Ponderirane prosječne NKS i EKS na depozite na godišnjoj razini										
OPIS	12/2011.		12/2012.		12/2013.		12/2014.		12/2015.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne depozite	1,16	1,16	1,45	1,47	1,65	1,67	1,20	1,23	0,60	0,61
1.1. do tri mjeseca	0,87	0,87	0,86	0,88	1,47	1,47	0,79	0,80	0,27	0,28
1.2. do jedne godine	2,53	2,53	2,55	2,57	1,85	1,87	1,72	1,76	1,25	1,28
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne depozite	3,59	3,63	3,78	3,81	3,20	3,23	2,79	2,82	2,20	2,23
2.1. do tri godine	3,47	3,50	3,69	3,71	2,97	3,00	2,61	2,64	2,08	2,10
2.2. preko tri godine	4,9	4,29	4,44	4,50	4,15	4,18	3,32	3,34	2,48	2,52
3. Ukupno ponderirane kam. stope na depozite	1,99	2,00	2,61	2,64	2,51	2,53	2,04	2,07	1,41	1,43

Ponderirane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po viđenju, izračunate na temelju mjesečnih izvješća, daju se u sljedećoj tablici.

Tablica 38 : Ponderirane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju										
OPIS	12/2013.		6/2014.		12/2014.		6/2015.		12/2015.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	8,25	8,42	8,14	8,31	8,05	8,22	7,91	8,08	7,81	8,01
2. Ponderirane kam. stope na depozite po viđenju	0,15	0,15	0,13	0,13	0,13	0,13	0,11	0,11	0,09	0,09

Ponderirana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u prosincu 2015. godine iznosila je 8,01% (smanjenje za 0,21 postotni bod u odnosu na prosinac 2014. godine), a na depozite po viđenju 0,09%, što je neznatno manje od razine iz prosinca 2014. godine. Na ove stavke pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na financijskom tržištu, te jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankovni sustav u svakoj zemlji, njegovu stabilnost i sigurnost.

Do izbijanja globalne financijske i ekonomske krize, u normalnim uvjetima poslovanja banaka i stabilnom okruženju, rizik likvidnosti je za banke imao sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sustavi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njihovog unapređenja i poboljšanja.

Kada je došlo do poremećaja na financijskim tržištima zbog utjecaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo dobio na značaju i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za neometano poslovanje, blagovremeno izvršavanje dospjelih obveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njene solventnosti i kapitalne osnove. Pored toga treba istaknuti i da je međuzavisnost svih rizika kojima banka jeste ili može biti izložena u svom poslovanju također došla do izražaja s izbijanjem krize.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njenog negativnog utjecaja na financijski i ekonomski sustav u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti u bankama u F BiH. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da

nijednog trenutka likvidnost bankovnog sustava nije bila ugrožena, jer su banke u F BiH, zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita, koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

I narednih godina bankarski sektor u F BiH zadržao je dobre performanse u segmentu likvidnosnog rizika, osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su poboljšani, a najveće promjene dešavale su se u ročnoj strukturi izvora, prije svega depozita, zbog kontinuiranog smanjenja izloženosti prema matičnim grupacijama, čiji su depoziti kod nekoliko banaka u većinskom stranom vlasništvu bili osnovni izvor financiranja za agresivni kreditni rast ostvaren u godinama do izbijanja krize. Također, prisutan je kontinuirani trend smanjenja obveza prema stranim financijskim institucijama-kreditorima, što je također dio procesa razduživanja i strateške orijentacije banaka na domaće depozite, kao osnovni izvor financiranja kreditnog rasta.

Likvidnost bankovnog sustava u Federaciji BiH i dalje se ocjenjuje dobrom, sa zadovoljavajućim udjelom likvidnih sredstava u ukupnoj aktivni, te dobrom ročnom usklađenošću financijske aktive i obveza. Ipak, zbog još uvijek prisutnog utjecaja i djelovanja ekonomske krize, ocjena je da rizik likvidnosti i dalje treba biti pod pojačanim nadzorom. Također, treba imati u vidu činjenicu da je utjecaj krize na realni sektor još uvijek izražen, čije se negativne posljedice reflektiraju na ukupno gospodarsko i ekonomsko okruženje u kojem banke u BiH posluju, što rezultira kašnjenjem dužnika u otplati dospjelih kreditnih obveza i rastom nenaplativih potraživanja, odnosno do smanjenja priljeva likvidnih sredstava u bankama i konverzije kreditnog rizika u rizik likvidnosti. U tom smislu, jedan od najvažnijih utjecaja na poziciju likvidnosti banaka u narednom razdoblju će imati sposobnost banaka da adekvatno upravljaju svojom aktivom, što podrazumijeva osiguranje aktive koja ima dobre performanse i čija kvaliteta osigurava da se bankarski krediti zajedno s kamatama vraćaju sukladno rokovima dospeljeća.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna osigurati i održavati u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obveze na dan dospeljeća.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospeljeća instrumenata financijske aktive i obveza do 180 dana.

U strukturi izvora financiranja banaka u Federaciji BiH na dan 31. 12. 2015. najveći udjel od 76,2% i dalje imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinirane dugove³³) s udjelom od 6%. Uzeti krediti su s dužim razdobljima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost stavki aktive i obveza, iako je već duže vrijeme prisutan trend njihovog smanjenja.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija³⁴, s prisutnim promjenama u smjeru trenda u posljednjih nekoliko godina. Nakon poboljšanja i rasta udjela dugoročnih depozita u razdoblju 2011.-2013. godina, u 2014. godini dolazi do stagnacije, dok je u 2015. godini zabilježeno blago pogoršanje.

³³ Subordinirani dugovi: uzeti krediti i stavke trajnog karaktera.

³⁴ Prema preostalom dospeljeću.

- u 000 KM-

Tablica 39: Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću								
DEPOZITI	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju	5.233.356	45,4	5.771.888	47,6	6.645.840	50,8	110	115
Do 3 mjeseca	365.229	3,2	279.332	2,3	266.464	2,0	76	95
Do 1 godine	668.142	5,8	701.041	5,8	679.876	5,2	105	97
1. Ukupno kratkoročni	6.266.727	54,4	6.752.261	55,7	7.592.180	58,0	108	112
Do 3 godine	3.541.354	30,7	3.437.563	28,3	3.502.798	26,7	97	102
Preko 3 godine	1.715.768	14,9	1.940.922	16,0	2.004.005	15,3	113	103
2. Ukupno dugoročni	5.257.122	45,6	5.378.485	44,3	5.506.803	42,0	102	102
UKUPNO (1 + 2)	11.523.849	100,0	12.130.746	100,0	13.098.983	100,0	105	108

Ukupni depoziti su u odnosu na kraj 2014. godine povećani za 8% ili 968 milijuna KM, najvećim dijelom su rezultat rasta depozita stanovništva za 9% ili 602 milijuna KM, kao i ostalih sektora: vladinih institucija za 26% ili 206 milijuna KM, privatnih poduzeća za 10% ili 187 milijuna KM, nebankarskih finansijskih institucija za 13% ili 66 milijuna KM, javnih poduzeća za 5% ili 44 milijuna KM i ostalih depozita za 14% ili pet milijuna KM, a s druge strane, smanjenja depozita bankarskih institucija za 15% ili 134 milijuna KM i neprofitnih organizacija za 3% ili devet milijuna KM. Depoziti stanovništva, s udjelom od 57%, su najveći sektorski izvor financiranja banaka u F BiH. Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću od 2012. godine ima kontinuirani trend blagog pogoršanja, odnosno porasta udjela kratkoročnih depozita sa 52,8% na 58% na kraju 2015. godine i pada udjela dugoročnih depozita sa 47,2% na 42%.

Promjene u ročnoj strukturi rezultat su povećanja kratkoročnih depozita za 12% ili 840 milijuna KM, najvećim dijelom depozita stanovništva za 442 milijuna KM, vladinih institucija za 268 milijuna KM i privatnih poduzeća za 185 milijuna KM, dok je pad zabilježen najvećim dijelom kod bankarskih institucija za 49 milijuna KM i javnih poduzeća 35 milijuna KM. Dugoročni depoziti blago su povećani za 2% ili 128 milijuna KM, kao posljedica rasta depozita do tri godine (za 2%), najviše sektora javnih poduzeća i stanovništva, dok su depoziti preko tri godine povećani (za 3%) najvećim dijelom po osnovi rasta depozita stanovništva. Treba istaknuti kako je kod dugoročnih depozita dominantan udjel dva sektora, i to: stanovništva s povećanjem udjela sa 67,1% na 68,4% i javnih poduzeća (ranije bankarskih institucija) s povećanjem udjela sa 7,8% na 9%. U depozitima oročenim od jedne do tri godine najveće i približno isti udjel od 71,6% imaju depoziti stanovništva, zatim depoziti javnih poduzeća 12,6%, uz povećanje udjela za 2,4 postotna boda. U razdoblju preko tri godine najveći udjel od 63% imaju depoziti stanovništva uz povećanje udjela za četiri postotna boda, a depoziti bankarskih institucija, s već duže vrijeme prisutnim trendom smanjenja, koji je nešto usporeniji, imaju udjel od 16% (na kraju 2014. godine 20,5%; 2013. godine 25,6%; 2012. godine 33,0%; 2011. godine 46,9% i 2010. godine 60,9%).

Iako je ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću relativno dobra, za analizu rizika likvidnosti relevantnija je ročnost depozita po preostalom dospijeću, jer uključuje stanje depozita za razdoblje od izvještajnog datuma do datuma dospijeća, što je prezentirano u narednoj tablici.

Tabela 40: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću								
DEPOZITI	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju (do 7 dana)	5.343.263	46,4	5.874.183	48,4	6.852.863	52,3	110	117
7- 90 dana	920.951	7,9	898.335	7,4	770.687	5,9	98	86
91 dan do jedne godine	2.126.249	18,5	2.054.981	17,0	2.080.342	15,9	97	101
1. Ukupno kratkoročni	8.390.463	72,8	8.827.499	72,8	9.703.892	74,1	105	110
Do 5 godina	3.002.846	26,1	3.150.040	26,0	3.190.290	24,3	105	101
Preko 5 godina	130.540	1,1	153.207	1,2	204.801	1,6	117	134
2. Ukupno dugoročni	3.133.386	27,2	3.303.247	27,2	3.395.091	25,9	105	103
UKUPNO (1 + 2)	11.523.849	100,0	12.130.746	100,0	13.098.983	100,0	105	108

Iz podataka se može zaključiti da je ročna struktura depozita po preostalom dospijeću znatno lošija zbog visokog udjela kratkoročnih depozita od 74,1%, s prisutnim trendom blagog pogoršanja u 2015. godini. U odnosu na kraj 2014. godine, kratkoročni depoziti su imali rast od 10% ili 876 milijuna KM, uz povećanje udjela sa 72,8% na 74,1%, dok su dugoročni depoziti povećani 3% ili 92 milijuna KM, uz smanjenje udjela u ukupnim depozitima sa 27,2% na 25,9%. Ako se pogleda struktura dugoročnih depozita, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (94% dugoročnih depozita i 24,3% ukupnih depozita), a smanjenje depozita s preostalom ročnošću preko pet godina zaustavljeno je u 2014. godini, kada je zabilježeno umjereno povećanje od 17% ili 23 milijuna KM, uz prisutan porast u 2015. godini od 34% ili 52 milijuna KM. Ako se usporede podaci o ročnosti depozita po ugovorenom i preostalom dospijeću, može se zaključiti da je od 5,5 milijardi KM dugoročno ugovorenih depozita, sa 31. 12. 2015. 2,1 milijarda KM, odnosno 38% dugoročno ugovorenih depozita, imalo preostalo dospijeće manje od jedne godine.

Polazeći od činjenice da postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora financiranja banaka u F BiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, s obzirom da je najveća potreba banaka za plasiranjem dugoročnih kredita, te da se banke suočavaju s problemom kako osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, posebno zbog činjenice da je značajno smanjen priljev financijskih sredstava (zaduživanje) iz inozemstva, kako od matičnih grupacija, tako i od financijskih institucija-kreditora, a domaći izvori su najvećim dijelom kratkoročnog karaktera, FBA je lipnja 2014. godine izmijenila i dopunila postojeće propise o likvidnosti³⁵. Uz prethodno ispunjavanje propisanih uvjeta i suglasnost FBA, banke imaju mogućnost da određeni iznos (tzv. korektivni iznos) depozita stanovništva po viđenju koriste za kreditiranje s dužim rokovima dospijeća. Sa 31. 12. 2015. četiri banke, nakon dobivene suglasnosti FBA, koriste korektivni iznos (218 milijuna KM), s napomenom da su još dvije banke aplicirale za korištenje korektivnog iznosa. Cilj izmjene propisa primarno je u funkciji poticanja kreditnog rasta, prije svega kreditiranja realnog sektora, a efekti se očekuju u narednom razdoblju.

Međutim, supervizorska zabrinutost je također prisutna zbog činjenice da banke, u nedostatku kvalitetnih dugoročnih izvora, u cilju osiguranja poštivanja zakonom propisanih ograničenja vezano za ročnu usklađenost, odobravaju kratkoročne kredite koji se obnavljaju, odnosno zatvaraju novim kratkoročnim plasmanima, što suštinski znači dugoročno kreditiranje iz kratkoročnih izvora. Na taj način se prikriva prava ročnost kredita i usklađenost s izvorima, što može predstavljati ozbiljan problem u narednom razdoblju i potencijalnu opasnost za likvidnosnu poziciju banke.

U funkciji planiranja potrebne razine likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfelja je determinirana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna

³⁵Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima upravljanja rizikom likvidnosti banaka („Službene novine Federacije BiH“, br. 46 /14).

transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana s funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontroliraju i drže ročne deblanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

Tablica 41: Ročna struktura kredita								
KREDITI	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Dospjela potraživanja i plaćene izvanbil.obveze	1.175.825	10,8	1.210.806	10,8	1.186.501	10,2	103	98
Kratkoročni krediti	2.360.832	21,8	2.256.837	20,2	2.283.316	19,7	96	101
Dugoročni krediti	7.315.743	67,4	7.702.634	69,0	8.140.927	70,1	105	106
UKUPNO KREDITI	10.852.400	100,0	11.170.277	100,0	11.610.744	100,0	103	104

U 2015. godini dugoročni krediti su povećani za 6% ili 438 milijuna KM, kratkoročni krediti za 1% ili 26 milijuna KM, dok su dospjela potraživanja i pored rasta tijekom 2015. godine, smanjena za 2% ili 24 milijuna KM kao rezultat trajnog otpisa u iznosu od 120 milijuna KM, što je još jedan pokazatelj pogoršanja naplativosti dospjelih kreditnih potraživanja i problema koje dužnici banaka imaju u servisiranju svojih dugova zbog djelovanja ekonomske krize. U strukturi dospjelih potraživanja 63% se odnosi na privatna poduzeća, 34% stanovništvo i 3% na ostale sektore.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 86% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim poduzećima na dugoročne se odnosi 53%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveće udjel od 67,5% što je za 1,7 postotnih bodova manje u odnosu na kraj 2014. godine, a u 2015. godini imali su blagi rast od 4%. Novčana sredstva su povećana za 7% ili 297 milijuna KM, a njihov udjel, u odnosu na kraj 2014. godine, zadržan je na istoj razini od 28,2%.

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti je prikazan u sljedećoj tablici.

- u % -

Tablica 42: Koeficijenti likvidnosti			
Koeficijenti	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ³⁶ / ukupna aktiva	28,9	28,5	28,4
Likvidna sredstva / kratkoročne financ.obveze	50,6	49,1	48,4
Kratkoročne financ.obveze/ ukupne financ.obveze	67,9	69,3	70,0
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ³⁷	86,4	84,9	82,9
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinirani dugovi ³⁸	85,3	83,9	82,2

Sa 31. 12. 2015. pokazatelji su na približno istoj razini kao i na kraju 2014. godine.

Pokazatelj krediti u odnosu na depozite i uzete kredite je u 2013. godini, nakon pogoršanja u 2012. godini, poboljšan (sa 88,1% na 86,4%), a isti trend je nastavljen i u 2014. i 2015. godini. Sa 31. 12. 2015. pokazatelj iznosi 82,9 %, a poboljšanje (za dva postotna boda) je rezultat većeg rasta depozita od rasta kredita. Kod osam banaka pokazatelj je viši od 85% (kritična razina). S jedne strane, kod ovih banaka to je rezultat strukture pasive (relativno značajan udjel kapitala), a s druge strane, visokog udjela kredita u aktivi. FBA posebnu pažnju, u on site kontrolama, usmjerava na banke kod

³⁶ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga financijska sredstva s preostalim rokom dospijeca manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

³⁷ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

³⁸ Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinirani dugovi, što je realniji pokazatelj.

kojih su utvrđene slabosti u ovom poslovnom segmentu, te nalaže bankama da poduzmu mjere i aktivnosti u cilju poboljšanja razine likvidnosti, te praksi upravljanja izvorima sredstava, kako bi se osigurala zadovoljavajuća pozicija likvidnosti.

Banke su u 2015. godini redovno ispunjavale obvezu održavanja propisane obvezne rezerve kod Centralne banke BiH. Obvezna rezerva, kao značajan instrument monetarne politike, u BiH, u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora i finansijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu prevencije brzog rasta kredita i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uvjetima utjecaja krize i pojačanog odljeva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 1. 10. 2008. u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utječe također značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obvezu dekadnog prosjeka od 10% (do 10. 6. 2014. 20%) u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevni minimum od 5% (do 10. 6. 2014. 10%) prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

- u 000 KM-

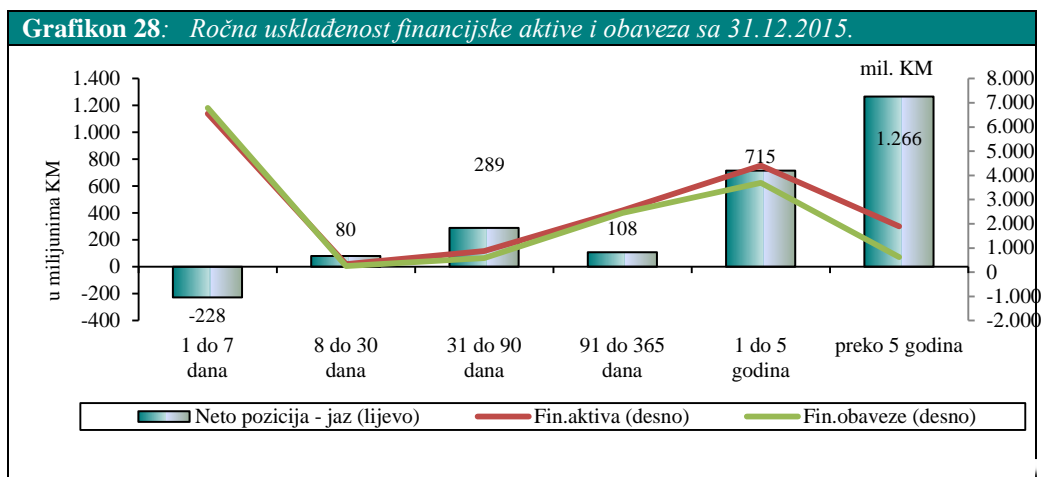
Tablica 43: Pozicija likvidnosti - dekadni prosjek i dnevni minimum					
	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos		
	1	2	3	4	5(3/2) 6(4/3)
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	3.722.887	4.060.671	4.592.762	109	113
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.423.657	3.797.970	4.310.524	111	114
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	5.887.967	6.351.607	7.358.839	108	116
4.Iznos obveze ³⁹ :					
4.1. dekadni prosjek 10% od iznosa red.br. 3	1.177.593	635.161	735.884	54	116
4.2. dnevni minimum 5% od iznosa red.br.3	588.798	317.580	367.942	54	116
5.Ispunjenje obveze : dekadni prosjek ⁴⁰					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	2.545.294	3.425.510	3.856.868	135	113
6. Ispunjenje obveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	2.834.859	3.480.390	3.942.582	123	113

Ukoliko se promatra ročna usklađenost preostalih dospjeća ukupne finansijske aktive⁴¹ i obveza, može se zaključiti da je usklađenost dobra, iako nešto lošija u odnosu na 31. 12. 2014.

³⁹ U čl.1 Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka („Sl.novine F BiH“, br. 46/14) smanjen je postotak održavanja prosječnog dekadnog minimuma likvidnosti sa 20% na 10% i visine dnevnog minimuma novčanih sredstava sa 10% na 5%.

⁴⁰ Promjene u indexima na pozicijama 4.1., 4.2., 5. i 6. su rezultat izmjene navedene u prethodnoj napomeni.

⁴¹ Finansijska aktiva iskazana je na neto osnovi (umanjena za ispravke vrijednosti).

Sa 31. 12. 2015. kratkoročna finansijska aktiva banaka u iznosu od 10,3 milijarde KM bila je veća za 250 milijuna KM od kratkoročnih obaveza. U odnosu na kraj 2014. godine, kada je pozitivni jaz iznosio 202 milijuna KM, to je povećanje od 48 milijuna KM ili 23,4%, što je dovelo do blagog poboljšanja koeficijenta pokrivenosti kratkoročnih obaveza sa 102,2% na 102,5%.

Kratkoročna finansijska aktiva je povećana za 7,6%, a kratkoročne finansijske obaveze za 7,3%. U okviru kratkoročne finansijske aktive najveće povećanje od 6,5% ili 297 milijuna KM zabilježeno je kod novčanih sredstava, te kod aktive za trgovinu 50,5% ili 296 milijuna KM, 2,9% ili 123 milijuna KM kod neto kredita, 19,9% ili 28 milijuna KM kod ostale finansijske aktive i 22,8% ili 12 milijuna KM kod novčanih pozajmica datih drugim bankama, dok je smanjenje od 23,9% ili 22 milijuna KM zabilježen kod vrijednosnih papira koji se drže do dospeljeća. Finansijska aktiva preostalog roka dospeljeća preko jedne godine je povećana za 5,2% ili 315 milijuna KM, najviše kao posljedica povećanja kredita za 5,6% ili 325 milijuna KM.

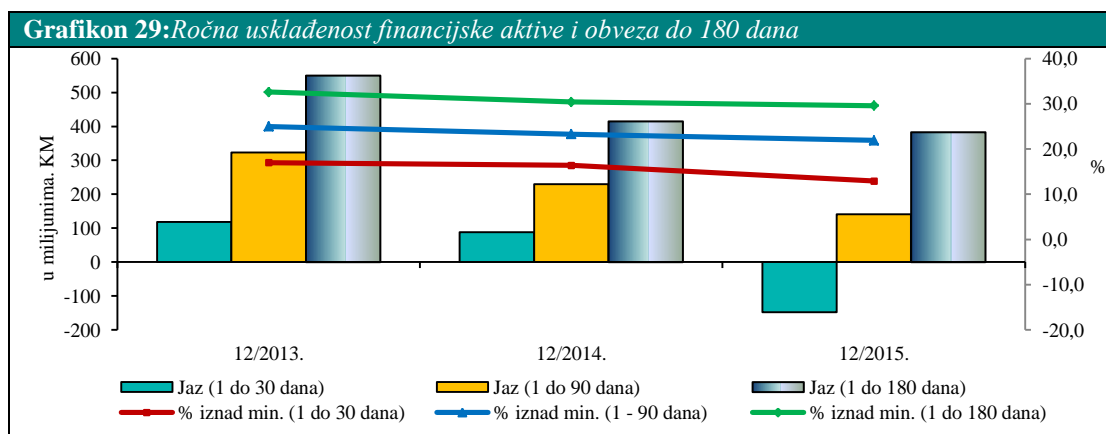
Obveze s rokom dospeljeća do jedne godine (10,1 milijarda KM), povećane su za 7,3% ili 686 milijuna KM, kao rezultat povećanja depozita za 9,9% ili 876 milijuna KM, ostalih finansijskih obaveza za 20,5% ili 35 milijuna KM, smanjenja obaveza po uzetim kreditima za 55,2% ili 199 milijuna KM i subordiniranih dugova za 99,4% ili 27 milijuna KM. Obveze s rokom dospeljeća preko jedne godine (4,3 milijarde KM) povećane su 3,9% ili 164 milijuna KM, najviše kao posljedica povećanja depozita za 2,8% ili 92 milijuna KM i povećanja obaveza po uzetim kreditima za 11,4% ili 76 milijuna KM.

Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospeljeća stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana⁴²

⁴² Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka propisani su postotci za ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza: najmanje 85% izvora sredstava s rokom dospeljeća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospeljeća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava s rokom dospeljeća do 90 dana u plasmane s rokom dospeljeća do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava s rokom dospeljeća do 180 dana u plasmane s rokom dospeljeća do 180 dana.

Tablica 44: Ročna usklađenost financijske aktive i obveza do 180 dana						
Opis	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.	INDEKS		
	Iznos	Iznos	Iznos	5 (3/2)	6(4/3)	
1	2	3	4	5 (3/2)	6(4/3)	
I. 1-30 dana						
1. Iznos financijske aktive	5.924.526	6.303.761	6.890.229	106	109	
2. iznos financijskih obveza	5.806.822	6.215.782	7.037.830	107	113	
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	117.704	87.979	-147.601	75	n/a	
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>						
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	102,0%	101,4%	97,9%			
b) Propisani minimum %	85,0%	85,0%	85,0%			
Više (+) ili manje (-) = a - b	17,0%	16,4%	12,9%			
II. 1-90 dana						
1. Iznos financijske aktive	6.809.340	7.132.287	7.762.853	105	109	
2. iznos financijskih obveza	6.485.914	6.901.893	7.621.382	106	110	
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	323.426	230.394	141.471	71	61	
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>						
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	105,0%	103,3%	101,9%			
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%			
Više (+) ili manje (-) = a - b	25,0%	23,3%	21,9%			
III. 1-180 dana						
1. Iznos financijske aktive	7.812.974	8.062.506	8.748.830	103	109	
2. iznos financijskih obveza	7.263.293	7.647.885	8.365.666	105	109	
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	549.681	414.621	383.164	75	92	
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>						
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	107,6%	105,4%	104,6%			
b) Propisani minimum %	75,0%	75,0%	75,0%			
Više (+) ili manje (-) = a - b	32,6%	30,4%	29,6%			

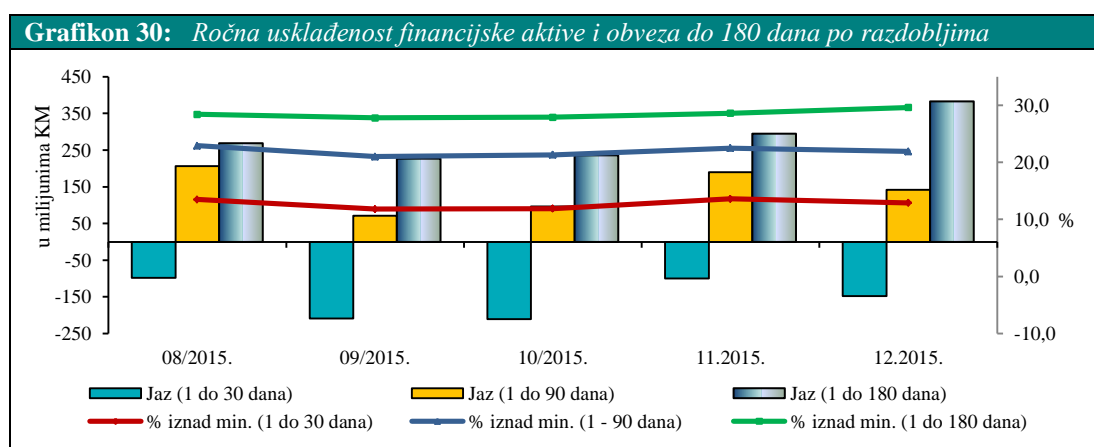
Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 31. 12. 2015. pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost financijske aktive i obveza u odnosu na propisane limite.

Sa 31. 12. 2015. financijska aktiva u prvom intervalu do 30 dana bila je manja od financijskih obveza, zbog većeg povećanja financijskih obveza, prvenstveno depozita i ostalih financijskih obveza, od rasta financijske aktive (rast aktive za trgovinu, novčanih sredstava i ostale financijske aktive i smanjenje pozajmica danih drugim bankama, vrijednosnih papira koji se drže do dospeljeća i neto kredita). U drugom i trećem intervalu financijska aktiva bila je veća od financijskih obveza, i pored manje visine rasta financijske aktive (prvenstveno rasta novčanih sredstava i aktive za trgovinu) od financijskih obveza (najviše depozita, a zatim ostalih financijskih obveza).

Kao rezultat navedenog, ostvareni postotci ročne usklađenosti su u sva tri intervala nešto niži nego na kraju 2014. godine, ali i dalje su znatno iznad propisanog minimuma, i to u prvom intervalu za 12,9%, u drugom za 21,9% i u trećem intervalu za 29,6%.

U narednom grafikonu daje se trend ročne usklađenosti financijske aktive i obveza u razdoblju kolovoz-prosinac 2015. godine, po vremenskim intervalima i ostvarenim postocima usklađenosti u odnosu na zakonom propisane minimalne standarde.

Na temelju svih iznesenih pokazatelja likvidnost bankovnog sustava u F BiH i dalje se ocjenjuje zadovoljavajućom. Međutim, kako je ovaj segment poslovanja i razina izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte financijske krize na BiH i utjecaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu dodatnog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane, zbog loše ročne strukture depozita, te otplate dospjelih kreditnih obveza i znatno manjeg zaduživanja kod međunarodnih financijskih institucija, što je u proteklim godinama bio najkvalitetniji izvor financiranja banaka s aspekta ročnosti, a s druge strane, zbog slabijeg priljeva likvidnih sredstava zbog pada naplativosti kredita, treba istaknuti da će u narednom razdoblju banke trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provedbom politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obveza na vrijeme, a na temelju kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uvjetima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvješća i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju sukladno usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilance i izvanbilance

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilančnim i izvanbilančnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih tečajeva i/ili neusklađenosti razine

aktive, pasive i izvanbilančnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno s kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provedbe opreznosnih načela kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja utjecaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka⁴³ kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provedbu programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na temeljni kapital banke⁴⁴.

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i razinu izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvješćivati FBA. Na temelju kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvješća, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniše kao valutni odbor, gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 31. 12. 2015. na razini bankovnog sustava u valutnoj strukturi aktive banaka udjel stavki u stranim valutama iznosilo je 11,5% ili dvije milijarde KM (na kraju 2014. godine 11,4% ili 1,8 milijardi KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je udjel obveza u stranoj valuti znatno veći i iznosi 41,5% ili 7,1 milijardu KM (na kraju 2014. godine 44,2% ili 7,1 milijarda KM).

U sljedećoj tablici daje se struktura i trend financijske aktive i obveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu i ukupno.

---

⁴³ "Službene novine F BiH", br. 48/12 – Pročišćeni tekst.

⁴⁴ Člankom 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% temeljnog kapitala, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

Tablica 45: Devizna usklađenost financijske aktive i obveza (EURO i ukupno)⁴⁵

Opis	31.12.2014.				31.12.2015.				INDEKS	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Financijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	961	12,7	1.385	16,7	839	10,6	1.311	15,2	87	95
2. Krediti	38	0,5	41	0,5	29	0,4	31	0,4	76	76
3. Krediti s val. klauzulom	6.294	82,9	6.438	77,8	6.516	82,7	6.622	77,0	104	103
4. Ostalo	295	3,9	409	5,0	499	6,3	636	7,4	169	156
Ukupno (1+2+3+4)	7.588	100,0	8.273	100,0	7.883	100,0	8.600	100,0	104	104
<i>II. Financijske obveze</i>										
1. Depoziti	5.363	72,5	5.975	74,4	5.498	72,8	6.153	74,9	103	103
2. Uzeti krediti	949	12,8	954	11,9	810	10,7	812	9,9	85	85
3. Dep. i kred. s val. klauz.	882	11,9	882	11,0	1.076	14,2	1.076	13,1	122	122
4. ostalo	209	2,8	216	2,7	170	2,3	176	2,1	81	81
Ukupno (1+2+3+4)	7.403	100,0	8.027	100,0	7.554	100,0	8.217	100,0	102	102
<i>III. Izvanbilanca</i>										
1. Aktiva	78		78		37		48			
2. Pasiva	50		109		129		208			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	212		216		237		223			
%	12,0%		12,2%		12,8%		12,0%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	18,0%		17,8%		17,2%		18,0%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u financijskoj aktivi⁴⁶ dominantan je udjel EURO od 69,1%, što je niže od udjela 31. 12. 2014. (70,5%), uz povećanje nominalnog iznosa sa 1,29 milijardi KM na 1,37 milijardi KM. Udjel EURO u obavezama od 90,7% je nešto niži nego na kraju 2014. godine, uz pad nominalnog iznosa za 43 milijuna KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kreditni) i obveza⁴⁷, koji je posebno značajan u aktivi (77,0% ili 6,6 milijardi KM), što je nešto više nego na kraju 2014. godine (77,8% ili 6,5 milijardi KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 23,0% ili dvije milijarde KM sa strukturom: stavke u EURO 15,9% ili 1,4 milijarde KM i ostale valute 7,1% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2014. godine ostale stavke u EURO imale su udjel od 15,6% ili 1,29 milijardi KM). Od ukupnih neto kredita (10,5 milijardi KM), cca 63,3% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (98,4%).

Na strani izvora, struktura financijskih obveza uvjetuje i determinira strukturu stavki financijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obavezama (8,2 milijarde KM) najveći udjel od 78,8% ili 6,5 milijardi KM imaju stavke u EURO, najviše depoziti, (na kraju 2014. godine udjel obveza u EURO bilo je 81,2% ili 6,5 milijardi KM). Udjel i iznos indeksiranih obveza u posljednjih pet godina (s iznimkom 2013. godine kada je ostvaren pad od 13% ili 117 milijuna KM) ima trend rasta, od 2011. godine kada su iznosile 661 milijun KM, što je bilo učešće od 8%, na nivo od 1,1

⁴⁵ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

⁴⁶ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio financijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, financijska aktiva se do 31.12.2011. iskazivala po neto načelu, odnosno umanjena za rezerve za kreditne gubitke, dok se sa prelaskom na novu metodologiju izračuna umanjena stavki financijske aktive u skladu sa MRS, od 31.12.2011. e, iskazuje umanjena za ispravke vrijednosti i rezerve za potencijalne obveze.

⁴⁷ U cilju zaštite od promjena deviznog tečaja banke ugovaraju određene stavke aktive (kreditni) i obveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

milijarde KM i učešće od 13,1% sa 31. 12. 2015., s napomenom da je u 2015. godini ostvaren rast od 22% ili 194 milijuna KM. Rast indeksiranih obveza (skoro sve se odnosi na depozite) uvjetovan je, s jedne strane, odljevom depozita i kreditnih obveza u stranim valutama, koji su bili izvor za kredite odobravane s valutnom klauzulom, a s druge strane, kontinuirano visokim iznosom kredita s valutnom klauzulom. U cilju održavanja devizne usklađenosti, banke povećavaju stavke indeksiranih obveza (depozita), s napomenom da većina banaka ima dugu deviznu poziciju.

Promatrano po bankama i ukupno na razini bankovnog sustava F BiH može se konstatirati da se izloženost banaka i sustava FX riziku u 2015. godini kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 31. 12. 2015. dugu deviznu poziciju imalo je 13 banaka, a kratku poziciju četiri banke. Na razini sustava iskazana je duga devizna pozicija od 12,0% ukupnog temeljnog kapitala banaka, što je za 18,0 postotnih bodova manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO, kao i ukupna, iznosila je 12,8% što je za 17,2 postotna boda manje od dozvoljene, pri čemu su stavke financijske aktive bile veće od financijskih obveza (neto duga pozicija).

Iako u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su se pridržavati propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom sukladno usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

IV. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Bankarski sektor Federacije BiH u razdoblju provedbe reformi je dostigao zavidnu razinu i predstavlja najrazvijeniji i najsnažniji dio financijskog i ukupnog ekonomskog sustava F BiH. Naredne aktivnosti trebaju biti usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktualnim stresnim uvjetima, te njegov daljnji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uvjetovani stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sustava, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduvjet za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi poticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor gospodarstva i stanovništva.

Propise, njihovo poboljšanje i dogradnju, kao i operativne odluke iz svoje nadležnosti, FBA je donosila uz poduzimanje svih propisanih koraka čiji je osnovni cilj bio da banke u svom radu u najvećoj mjeri osiguraju zakonitost, punu primjenu propisa FBA i svih općeprihvaćenih načela i praksi za njihov, naročito u uvjetima sveprisutne recesije, oprezan i uspješan rad. Pored navedenog, insistiranje i ciljevi svih napora FBA bili su usmjereni na jačanje kapitala banaka, poboljšanje njihovih kreditnih politika i njihova dosljedna primjena u praksi, podizanje opreza na najvišu moguću razinu u upravljanju kreditnim rizikom, koji je još uvijek dominantan u našem okruženju, i rizikom likvidnosti, ali i na jačanje sposobnosti za upravljanje potencijalnom kriznom situacijom.

Agencija za bankarstvo F BiH u narednom razdoblju će:

- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za sigurnije i stabilnije poslovanje banaka i bankovnog sustava u cjelini i njegovu podršku gospodarstvu i stanovništvu;
- nastaviti s provedbom aktivnosti u okvirima svoje nadležnosti na objedinjavanju supervizije na državnoj razini;
- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svoje nadležnosti u cilju realizacija mjera iz Reformske agende i Programa ekonomskih reformi koje se odnose na bankarski i financijski sektor;
- raditi na realizaciji preporuka FSAP misije u cilju unapređenja kvalitete supervizije bankarskog sektora;

- nastaviti s aktivnostima izgradnje regulatornog okvira (podzakonskih akata) u skladu s usvojenom Strategijom i godišnjim planom na izradi regulative, a u cilju implementacije Bazela II/III i EU direktiva i kao dio priprema za priključivanje BiH Europskoj uniji;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvješća i kontrolama na licu mjesta s težištem na kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da bi supervizija bila još efikasnija i u tom smislu:
  - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
  - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti u kojima je koncentriran veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
  - nastaviti sistemsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma i unapređivati suradnju s drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
  - pregledati i redovito ažurirati plan za izvanredne situacije u sklopu pripreme za krizu,
  - nastaviti s razvojem i primjenom „Sustav ranog upozorenja“ (SRU) u svrhu rane identifikacije financijskih i operativnih neefikasnosti i/ili negativnih trendova u poslovanju banaka,
  - nadzirati usklađenost banaka sa zakonima i podzakonskim aktima i primijenjene prakse u bankama u segmentu zaštite korisnika financijskih usluga i žiranata,
  - uspostavljati i širiti suradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru F BiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
  - nastaviti suradnju sa ECB-om i EBA-om i razmjene informacija u nadzoru banaka, te za međunarodnim financijskim institucijama MMF, SB, EBRD-om i dr.
  - unapređivati suradnju s Udrugom banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja (npr. uvođenje novih proizvoda, naplata potraživanja, funkcioniranje Centralnog registra kredita-pravnih i fizičkih osoba, s dnevnom ažurnosti podataka i sl.), organizirati savjetovanja i pružati stručnu pomoć u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati suradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka;
- kontinuirano operativno usavršavati informacijski sustav, kao bitnog preduvjeta za efikasan i proaktivan nadzor banaka, odnosno informatičke podrške u funkciji što ranijeg upozoravanja i preventivnog djelovanja u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ubrzati okončanje postupaka likvidacije.

Također je potrebno i dalje snažnije angažiranje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji aktivnosti iz Reformske agende za Bosnu i Hercegovinu za razdoblje 2015.-2018. godina;
- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na razini države;
- realizaciji Programa ekonomskih reformi za 2016.-2018. godina (ERP BIH 2016.-2018.);
- kreiranju i dogradnji zakonske regulative za financijski i bankarski sektor, polazeći i od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Europskih bankarskih direktiva, a koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje banaka, a posebno na pripremi i usvajanju novog Zakona o bankama i zakonskog okvira za sanaciju banaka;
- ubrzanju provedbe ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se isti brže približavao razini ostvarenoj u monetarnom i bankarskom sektoru;
- pripremi i usvajanju Zakona o kompanijama za upravljanje imovinom;

- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za gospodarstvo;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- uspostavljanje mehanizma izvansudskog restrukturiranja dugova gospodarskih društava;
- kreiranje i donošenje mjera u cilju rješavanja ili ublažavanja problema prezaduženih osoba;
- donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu, i sl.

Kao najbitniji dio sustava, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrirati na:

- povećanje opsega kreditne aktivnosti u cilju podrške gospodarstvu, uz potpunu posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te odbrani od utjecaja posljedica krize koja je u sadašnjim uvjetima najveća opasnost za banke i za realni sektor gospodarstva i stanovništva;
- unapređenju sustava upravljanja rizicima i sustava ranog prepoznavanja pogoršanja kreditnog portfelja i efikasnijim mjerama za rješavanje nekvalitetnih kredita;
- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje razine solventnosti razmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, jačanje sustava internih kontrola i funkcije unutarnje revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obveza i uloge;
- dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a sukladno zakonu i podzakonskim aktima;
- implementaciji zakona i podzakonskih akata u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žirana;
- aktivno sudjelovanje u implementaciji mjera na rješavanju problema prezaduženosti pojedinaca, finansijskoj konsolidaciji gospodarskih društava;
- pripremi i ažuriranju svojih planova izvanrednih mjera;
- redovito, ažurno i točno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O.-82-2/16

Sarajevo, 29. ožujka 2016.

PRILOZI

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Zakonski okviri za rad Agencije za bankarstvo F BiH i banaka u F BiH
PRILOG 3.....	Bilanca stanja banaka u F BiH po shemi FBA
PRILOG 4.....	Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u F BiH
PRILOG 5.....	Štednja stanovništva u bankama u F BiH
PRILOG 6.....	Izvešće o klasifikaciji aktive i izvanbilančnih rizičnih stavki u bankama u F BiH
PRILOG 7.....	Račun dobiti i gubitka banaka u F BiH po shemi FBA
PRILOG 8.....	Izvešće o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u F BiH
PRILOG 9.....	Podaci o zaposlenim u bankama u F BiH

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 31.12.2015.

Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/278-520, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
3	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b	070/340-341, fax:036/444-235	DRAGAN KOVAČEVIĆ
4	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
5	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1	032/448-400, fax:448-501	MIRZA HUREM
6	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Tone Hrovata bb	037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
7	MOJA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg međunarodnog prijateljstva br. 25.	033/586-870, fax:586-880	EMIR SALIHOVIĆ
8	NLB BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Džidžikovac 1.	033/720-300, fax:035/302-802	SENAD REDZIĆ
9	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6	033/277-700, fax:664-175	ADNAN BOGUNIĆ
10	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Franca Lehara bb	033/250-950, fax:250-971	EDIN HRNJICA
11	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb.	033/755-010, fax: 213-851	KARLHEINZ DOBNIGG
12	RAZVOJNA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo	Igmanska 1	033/724-930, fax: 668-952	SALKO SELMAN
13	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1	033/295-601, fax:263-832	EDIN KARABEG
14	SPARKASSE BANK dd BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 7.	033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
15	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:312-121	IVAN VLAHO
16	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	VEDRAN HADŽIAHMETOVIĆ
17	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13.	033/280-100, fax: 663-399	MIRZET RIBIĆ
18	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dženetića Čikma br. 2.	033/252-230, fax: 252-245	ALI RIZA AKBAŞ

PRAVNI OKVIR ZA RAD AGENCIJE ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BIH, BANAKA, MIKROKREDITNIH ORGANIZACIJA I LEASING DRUŠTAVA U FEDERACIJI BIH

I. PROPISI VEZANI ZA USTROJ AGENCIJE ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BIH

1. Zakon o Agenciji za bankarstvo Federacije BiH ("Službene novine FBiH", br. 9/96, 27/98, 20/00, 45/00, 58/02, 13/03, 19/03, 47/06, 59/06, 48/08, 34/12 i 77/12),
2. Statut Agencije za bankarstvo Federacije BiH ("Službene novine FBiH", br. 42/04),
3. Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu Agencije za bankarstvo Federacije BiH ("Službene novine FBiH", br. 23/14-pročišćeni tekst).

II. PROPISI VEZANI ZA NADLEŽNOST POSLOVANJA AGENCIJE

Zakoni

1. Zakon o bankama ("Službene novine F BiH", br. 39/98, 32/00,48/01, 27/02, 41/02, 58/02, 13/03, 19/03, 28/03 i 66/13),
2. Zakon o mikrokreditnim organizacijama ("Službene novine FBiH", br. 59/06),
3. Zakon o udrugama i fondacijama ("Službene novine FBiH", br. 45/02),
4. Zakon o leasingu („Službene novine FBiH", br. 85/08, 39/09 i 65/13),
5. Zakon o Razvojnoj banci Federacije BiH ("Službene novine FBiH", br. 37/08),
6. Zakon o osiguranju depozita u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 20/02, 18/05, 100/08, 75/09 i 58/13),
7. Zakon o deviznom poslovanju ("Službene novine FBiH", br. 47/10),
8. Zakon o unutarnjem platnom prometu („Službene novine FBiH“, br. 48/15),
9. Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti ("Službeni glasnik BiH“, br. 53/09 i 47/14),
10. Zakon o zaštiti žiranata u FBiH („Službene novine FBiH“, broj 100/13),
11. Zakon o zaštiti korisnika finansijskih usluga ("Službene novine FBiH", br. 31/14).

Odluke i uputstva Agencije za bankarstvo vezano za rad banaka

1. Odluka o minimalnim standardima upravljanja informacijskim sustavima u bankama BiH („Službene novine FBiH“, br. 1/12),
2. Odluka o minimalnim standardima upravljanja eksternalizacijom („Službene novine FBiH“, br. 1/12),
3. Odluka o formi izvješća koje banke dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine F BiH“, br. 110/12, 15/13, 46/14 i 62/14),
4. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje koncentracijom rizika banaka ("Službene novine FBiH", br. 48/12-prečišćeni tekst),
5. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti ("Službene novine FBiH", br. 46/14.),

6. Odluka o minimumu opsega, oblika i sadržaja programa i izvješća o ekonomsko-financijskoj reviziji banaka (“Službene novine FBiH”, br. 48/12-pročišćeni tekst),
7. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite (“Službene novine FBiH”, br. 48/12 i 23/14),
8. Odluka o utvrđivanju tarife naknada Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, br. 48/12-pročišćeni tekst),
9. Odluka o utvrđivanju visine naknada za obavljanje nadzora nad radom Razvojne banke FBiH, (“Službene novine FBiH”, br. 65/09),
10. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti (“Službene novine FBiH”, br. 48/12),
11. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka (“Službene novine FBiH”, br. 48/12-prečišćeni tekst),
12. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka (“Službene novine FBiH”, br. 48/12, 110/12 i 46/14),
13. Odluka o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine FBiH“, br. 85/11, 33/12 i 15/13),
14. Odluka o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obveza fizičkih i pravnih osoba u bankama („Službene novine FBiH“, br. 2/10, 86/10, 1/12, 111/12 i 1/14),
15. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje operativnim rizikom u bankama („Službene novine FBiH“, br. 6/08 i 40/09),
16. Kriteriji za interno rangiranje banaka od strane Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, br. 3/03 i 6/03 ispr.),
17. Odluka o izvješćivanju o nesolidnim komitentima koji se smatraju specijalnim kreditnim rizikom banaka (“Službene novine FBiH”, br. 3/03),
18. Odluka o uvjetima kada se banka smatra nesolventnom (“Službene novine FBiH”, br. 3/03),
19. Odluka o minimalnim standardima za dokumentiranje kreditnih aktivnosti banaka (“Službene novine FBiH”, br. 3/03 i 23/14),
20. Odluka o minimalnim standardima za poslovanje s osobama povezanim s bankom (“Službene novine FBiH”, br. 3/03),
21. Odluka o superviziji banaka i postupcima Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, br. 3/03),
22. Odluka o minimalnim standardima unutarnje i vanjske revizije u bankama (“Službene novine FBiH”, br. 3/03),
23. Odluka o postupku za utvrđivanje potraživanja i raspodjele aktive i pasive prilikom likvidacije banaka (“Službene novine FBiH”, br. 3/03),
24. Odluka o minimalnim standardima sustava interne kontrole u bankama (“Službene novine FBiH”, br. 3/03),
25. Odluka o postupanju banke s neaktivnim računima („Službene novine FBiH“ br. 30/15 i 98/15),
26. Odluka o visini i uvjetima dodjele kredita zaposlenicima banke (“Službene novine FBiH”, br. 7/03 i 83/08),
27. Odluka o izjavi o imovinskom stanju (“Službene novine FBiH”, br. 3/03),
28. Uputa za licenciranje i druge suglasnosti Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, br. 37/15 - pročišćeni tekst),
29. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje tržišnim rizicima u bankama („Službene novine FBiH“, br. 55/07, 81/07, 6/08, 52/08 i 79/09),
30. Odluka o savjesnom postupanju članova organa banke („Službene novine FBiH, br. 60/13),
31. Odluka o procjeni članova organa banke („Službene novine FBiH“, br. 60/13),
32. Odluka o politici i praksi naknada zaposlenicima u banci („Službene novine FBiH“, br. 60/13),

33. Odluka o minimalnim standardima za obavljanje mjenjačkih poslova („Službene novine FBiH“, br. 95/13 i 99/13),
34. Odluka o postupku kontrole obavljanja mjenjačkih poslova („Službene novine FBiH“, br. 95/13),
35. Odluka o postupku kontrole deviznog poslovanja u banci-platni promet („Službene novine FBiH“, br. 95/13),
36. Uredba o uvjetima i načinu plaćanja gotovim novcem („Službene novine FBiH“, br. 72/15).
37. Odluka o uvjetima i načinu postupanja banke, mikrokreditne organizacije i leasing društva po prigovoru klijenta („Službene novine FBiH“, br. 23/14 i 62/14),
38. Odluka o uvjetima za procjenu i dokumentiranje kreditne sposobnosti („Službene novine FBiH“, br. 23/14),
39. Odluka o privremenim mjerama za tretman kreditnih obveza klijenata banaka koji su pogođeni elementarnim nepogodama („Službene novine FBiH“, br. 55/14),
40. Uputa o izmijenjenom načinu formiranja, evidentiranja i izvještajnog iskazivanja rezervi za kreditne gubitke (prosinac 2011, siječanj 2013),
41. Uputa o načinu izvješćivanja privremenog upravnika o poslovanju banke pod privremenom upravom (19. 7. 2013.),
42. Uputa o formi i načinu dodatnog izvješćivanja banaka pod privremenom upravom (19. 7. 2013.),
43. Uputa o načinu izvješćivanja likvidacijskog upravnika o provođenju likvidacije u banci (19.7.2013.).

Odluke i upute Agencije za bankarstvo vezano za rad ombudsmana za bankovni sustav

1. Pravila postupanja ombudsmana za bankovni sustav (“Službene novine FBiH”, br. 62/14 i 93/15),
2. Odluka o uvjetima i načinu postupanja po zahtjevu žiranta za oslobađanje od obveze jamstva („Službene novine FBiH“, br. 23/14 i 62/14),
3. Odluka o minimalnim zahtjevima u pogledu sadržaja, razumljivosti i dostupnosti općih i posebnih uvjeta poslovanja davatelja finansijskih usluga (“Službene novine FBiH”, br. 62/14).

Ostali propisi:

Razvojna Banka FBiH

1. Uredba o kriterijima i načinu vođenja nadzora nad poslovanjem Razvojne banke FBiH, (“Službene novine FBiH”, br. 57/08, 77/08 i 62/10).

Unutarnji platni promet

1. Uredba o uvjetima i načinu plaćanja gotovim novcem („Službene novine FBiH“, br. 72/15 i 82/15).

Devizno poslovanje

1. Pravilnik o postupku otvaranja i vođenja deviznih računa i deviznih štednih uloga rezidenata u banci (“Službene novine FBiH”, br. 56/10),
2. Pravilnik o uvjetima i načinu otvaranja, vođenja i zatvaranja računa nerezidenata u banci (“Službene novine FBiH”, br. 56/10),
3. Pravilnik o načinu, rokovima i obrascima izvješćivanja o kreditnim poslovima s inozemstvom (“Službene novine FBiH”, br. 79/10),
4. Odluka o iznošenju strane gotovine i čekova (“Službene novine FBiH”, br. 58/10),
5. Odluka o uvjetima i načinu obavljanja mjenjačkih poslova (“Službene novine FBiH”, br. 58/10 i 49/11),
6. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka („Službene novine FBiH“, br. 48/12-pročišćeni tekst)
7. Odluka o uvjetima za izdavanje odobrenja za otvaranje deviznog računa u inozemstvu (“Službene novine F BiH”, br. 58/10),
8. Odluka o plaćanju, naplati i prijenosu u devizama i stranoj gotovini (“Službene novine FBiH”, br. 58/10),
9. Odluka o načinu i uvjetima pod kojima rezidenti u poslovanju s nerezidentima mogu primiti naplatu ili izvršiti plaćanje u stranoj gotovini i gotovini u konvertibilnim markama (“Službene novine FBiH”, br. 58/10),
10. Instrukcija o strukturi i upotrebi Međunarodnog broja bankovnog računa (IBAN) (“Službene novine FBiH”, br. 4/07).

Sprječavanje pranja novca

1. Pravilnik o procjeni rizika, podacima, informacijama, dokumentaciji, metodama identifikacije i ostalim minimalnim pokazateljima neophodnim za efikasnu provedbu odredbi Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik BiH“, br. 93/09),
2. Uputa o načinu popune obrazaca i elektronskog unosa podataka za prijavu novčanih transakcija od strane obveznika („Službeni glasnik BiH“, br. 22/11).

III. OSTALI ZAKONI I PROPISI FBiH

1. Zakon o obveznim odnosima (“Službeni list RBiH” broj 2/92, 13/93 i 13/94, „Službene novine FBiH“, br. 29/03 i 42/11),
2. Zakon o platnim transakcijama (“Službene novine FBiH”, br. 32/00 i 28/03),
  - 2.1. Uputa o načinu na koji je banka obvezna izvješćivati komitente-trezore i izvanproračunske fondove (“Službene novine FBiH”, br. 55/00 i 2/01),
  - 2.2. Uputa o formi i sadržaju naloga za plaćanje i procedurama za izvršavanje platnih transakcija (“Službene novine FBiH”, br. 55/00, 2/01, 45/02, 7/04 i 11/04),
  - 2.3. Uputa o otvaranju i zatvaranju računa za obavljanje platnih transakcija i vođenje evidencije (“Službene novine FBiH”, br. 55/00, 61/05 i 62/11),
  - 2.4. Uputa o obvezi banke prilikom otvaranja bankovnog računa za obavljanje unutarnjih platnih transakcija (“Službene novine FBiH”, br. 56/00, 9/01, 28/01 i 46/03),
  - 2.5. Uputa o uspostavljanju Jedinog registra imatelja računa u komercijalnim bankama, te sadržaja i načinu vođenja registra računa u Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, br. 14/01),
  - 2.6. Instrukcija o strukturi računa za obavljanje platnih transakcija (“Službene novine

- FBiH”, br. 52/00),
- 2.7. Instrukcija o načinu plaćanja na i s blokiranih računa, koji se vode u Zavodu za platni promet FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 2/01 i 46/03),
3. Zakon o čeku (“Službene novine FBiH”, br. 32/00 i 77/15),
  4. Zakon o mjenici (“Službene novine FBiH”, br. 32/00 i 28/03),
  5. Zakon o visini stope zatezne kamate (“Službene novine FBiH”, br. 27/98 i 51/01, 28/13),
  6. Zakon o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja (“Službene novine FBiH”, br. 56/04, 68/04, 29/05 i 48/11, 28/13),
  7. Zakon o visini stope zatezne kamate na javne prihode (“Službene novine FBiH”, br. 48/01, 52/01, 42/06, 28/13, 66/14 i 86/15),
  8. Zakon o gospodarskim društvima (“Službene novine FBiH” br. 81/15),
  9. Zakon o finansijskoj konsolidaciji gospodarskih društava u FBiH („Službene novine FBiH“, br. 52/14),
  10. Zakon o preuzimanju dioničkih društava („Službene novine FBiH“, br. 77/15),
  11. Zakon o registraciji poslovnih subjekata u FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 27/05, 68/05, 43/09 i 63/14),
  12. Zakon o javnim poduzećima („Službene novine FBiH“, br. 8/05, 81/08, 22/09 i 109/12),
  13. Zakon o likvidacijskom postupku (“Službene novine FBiH”, br. 29/03),
  14. Zakon o stečajnom postupku (“Službene novine FBiH”, br. 29/03, 32/04 i 42/06),
  15. Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama u FBiH („Službene novine FBiH“, br. 86/07, 24/09 i 44/10) ,
    - 15.1. Pravilnik o evidenciji vanjskog duga u FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 14/08),
    - 15.2. Pravilnik o potrebnoj dokumentaciji za izdavanje prethodnog odobrenja kantonu, općini ili gradu za zaduživanje i izdavanje garancije po osnovi unutarnjeg duga (“Službene novine FBiH”, br. 14/08),
    - 15.3. Pravilnik o pratećoj dokumentaciji i informacijama neophodnim u proceduri donošenja odluke o izdavanju garancije FBiH i procentu premije i provizije za izdavanje garancija (“Službene novine F BiH”, br. 14/08),
    - 15.4. Pravilnik o evidenciji garancija u FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 14/08),
    - 15.5. Odluka o uvjetima i procedurama emisije obveznica FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 31/12),
    - 15.6. Odluka o uvjetima i procedurama emisije trezorskih zapisa FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 88/12),
  16. Zakon o računovodstvu i reviziji u FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 83/09),
  17. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 64/07 i 80/11),
  18. Zakon o klasifikaciji zanimanja u FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 111/12),
    - 18.1. Odluka o klasifikaciji zanimanja u FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 60/14),
  19. Zakon o tržištu vrijednosnih papira (“Službene novine FBiH”, br. 85/08,109/12 i 86/15),
  20. Zakon o registru vrijednosnih papira (“Službene novine FBiH”, br. 39/98, 36/99 i 33/04),
  21. Zakon o komisiji za vrijednosne papire (“Službene novine FBiH” br. 39/98, 36/99, 33/04 i 92/13),
  22. Zakon o radu FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 62/15),
  23. Zakon o vijeću zaposlenika (“Službene novine FBiH”, br. 38/04),
  24. Zakon o zapošljavanju stranaca (“Službene novine F BiH”, br. 111/12),
  25. Zakon o investicijskim fondovima (“Službene novine FBiH”, br. 85/08),
  26. Zakon o društvima za osiguranje u privatnom osiguranju (“Službene novine FBiH”, br. 24/05 i 36/10) ,
  27. Zakon o posredovanju u privatnom osiguranju (“Službene novine FBiH”, br. 22/05 i 8/10),
  28. Zakon o Poreznoj upravi Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, br. 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 29/11 i 27/12, 7/13, 71/14 i 91/15),
  29. Zakon o porezu na dobit (“Službene novine FBiH”, br. 97/07, 14/08-ispr. i 39/09),

30. Zakon o porezu na dohodak ("Službene novine FBiH", br. 10/08, 9/10, 44/11, 7/13 i 65/13),
31. Zakon o doprinosima ("Službene novine FBiH", br. 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, 1/02, 17/06, 14/08 i 91/15),
32. Zakon o naplati i djelomičnom otpisu dospjelih, a nenaplaćenih doprinosa za socijalno osiguranje ("Službene novine FBiH", br. 25/06 i 57/09),
33. Zakon o Jedinstvenom sustavu registracije, kontrole i naplate doprinosa ("Službene novine FBiH", br. 42/09, 109/12 i 86/15),
34. Zakon o početnoj bilanci stanja poduzeća i banaka ("Službene novine FBiH", br. 12/98, 40/99, 47/06, 38/08 i 65/09),
35. Zakon o reviziji privatizacije državnog kapitala u gospodarskim društvima i bankama ("Službene novine FBiH", br. 55/12),
36. Zakon o utvrđivanju i realizaciji potraživanja građana u postupku privatizacije ("Službene novine FBiH", br. 27/97, 8/99, 45/00, 54/00, 7/01, 32/01, 27/02, 57/03, 44/04, 79/07, 65/09, 48/11, 111/12 i 86/15),
37. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutarnjih obveza FBiH ("Službene novine FBiH", br. 66/04, 49/05, 5/06, 35/06, 31/08, 32/09, 65/09, 42/11 i 35/14),
38. Zakon o izmirenju obveza po osnovi računa stare devizne štednje u FBiH ("Službene novine FBiH", br. 62/09, 42/11 i 91/13),
39. Zakon o obrtu i srodnim djelatnostima ("Službene novine FBiH", br. 35/09 i 42/11),
40. Zakon o eksproprijaciji ("Službene novine FBiH", br. 70/07, 36/10 i 25/12),
41. Zakon o prestanku važenja Zakona o građenju ("Službene novine FBiH", br. 55/02, 34/07),
42. Zakon o građevinskom zemljištu u FBiH ("Službene novine FBiH", br. 67/05),
43. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom FBiH ("Službene novine FBiH", br. 20/05, 17/06, 62/06, 40/07, 70/07, 94/07 i 41/08),
44. Zakon o slobodi pristupa informacijama u FBiH („Službene novine FBiH“, br. 32/01 i 48/11),
45. Zakon o prekršajima FBiH ("Službene novine FBiH", br. 63/14),
46. Zakon o notarima ("Službene novine FBiH", br. 45/02),
47. Zakon o vještacima ("Službene novine FBiH", br. 49/05 i 38/08),
48. Zakon o agencijama i unutarnjim službama za zaštitu ljudi i imovine ("Službene novine FBiH", br. 78/08 i 67/13),
49. Zakon o zemljišnim knjigama FBiH ("Službene novine FBiH", br. 58/02, 19/03 i 54/04),
50. Zakon o stranim ulaganjima ("Službene novine FBiH", br. 61/01, 50/03 i 77/15),
51. Zakon o postupku medijacije ("Službene novine FBiH", br. 49/07),
52. Zakon o riznici FBiH ("Službene novine FBiH", br. 58/02, 19/03 i 79/07),
53. Zakon o Vladi FBiH („Službene novine FBiH“, br. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06),
54. Zakon o federalnom tužiteljstvu FBiH ("Službene novine FBiH", br. 42/02 i 19/03),
55. Zakonu o sudovima u FBiH ("Službene novine FBiH", br. 38/05, 22/06, 63/10, 72/10- ispr., 7/13 i 52/14),
56. Zakon o izvršnom postupku ("Službene novine FBiH", br. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06- ispr., 39/09, 74/11 i 35/12),
57. Zakon o privremenom odlaganju od izvršenje potraživanja na temelju izvršnih odluka na teret proračuna FBiH ("Sl. novine FBiH", br. 9/04 i 30/04),
58. Zakon o upravnom postupku ("Službene novine FBiH", br. 2/98 i 48/99),
59. Zakon o upravnim sporovima ("Službene novine FBiH", br. 9/05),
60. Zakon o parničnom postupku ("Službene novine FBiH", br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15),
61. Zakon o izvanparničnom postupku („Službene novine FBiH“, br. 2/98, 39/04, 73/05 i 80/14),
62. Kazneni zakon FBiH („Službene novine FBiH“, br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14 i 76/14),

63. Zakon o kaznenom postupku FBiH ("Službene novine FBiH", br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 i 59/14),
  - 63.1. Pravilnik o načinu i uvjetima čuvanja materijalnih dokaza ("Službene novine FBiH", br. 53/15),
64. Zakon o izvršenju kaznenih sankcija u FBiH ("Službene novine FBiH", br. 44/98, 42/99, 12/09 i 42/11),
65. Zakon o sukobu interesa u organima vlasti u FBiH ("Službene novine FBiH", br. 70/08),
66. Zakon o finansijsko-informatičkoj agenciji ("Službene novine FBiH", br. 80/11),
67. Zakon o fiskalnim sustavima ("Službene novine FBiH", br. 81/09),
68. Zakon o privatizaciji banaka ("Službene novine FBiH", br. 12/98, 29/00, 37/01 i 33/02),
69. Zakon o arhivskoj građi Federacije BiH ("Službene novine FBiH", br. 45/02),
  - 69.1. Uredba o organizaciji i načinu vršenja arhivskih poslova u pravnim osobama u Federaciji BiH ("Službene novine FBiH", br. 12/03 i 22/03),
70. Zakon o priznavanju javnih isprava na teritoriju FBiH ("Službene novine FBiH", br. 4/98),
71. Zakon o štrajku ("Službene novine F BiH", br. 14/00),
72. Kolektivni ugovor za granu financija ("Službene novine FBiH", br. 48/00),
73. Zakon o stvarnim pravima („Službene novine FBiH“, br. 66/13 i 100/13).

IV. OSTALI ZAKONI I PROPISI BiH

1. Zakon o Centralnoj banci BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 1/97, 29/02, 8/03, 13/03, 14/03, 9/05, 76/06 i 32/07),
2. Zakon o zaštiti potrošača u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 25/06 i 88/15),
3. Zakon o nadzoru nad tržištem u BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 45/04, 44/07 i 102/09),
4. Zakon o konkurenciji („Službene glasnik BiH“, br. 48/05, 76/07 i 80/09),
5. Zakon o politici direktnih stranih ulaganja u BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 4/98, 17/98, 13/03, 48/10 i 22/15),
6. Zakon o zaštiti osobnih podataka („Službeni glasnik BiH“, br. 49/06, 76/11 i 89/11-ispr.),
7. Zakon o zaštiti tajnih podataka („Službeni glasnik BiH“, br. 54/05 i 12/09),
8. Zakon o elektronskom potpisu („Službeni glasnik BiH“, br. 91/06),
9. Odluka o osnovama upotrebe elektronskog potpisa i pružanja usluga ovjeravanja („Službeni glasnik BiH“, br. 21/09),
10. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 76/06, 100/08 i 32/10),
11. Zakon o zaduživanju, dugu i garancijama BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 52/05 i 103/09),
  - Odluka kojom se odobrava izdavanje državne garancije („Službeni glasnik BiH“, br. 85/10),
12. Zakon o izmirenju obveza po osnovi računa stare devizne štednje („Službeni glasnik BiH“, br. 28/06, 76/06, 72/07 , 97/11 i 100/13),
13. Zakon o računovodstvu i reviziji BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 42/04),
14. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutarnjeg duga BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 44/04),
15. Okvirni zakon o zalozima ("Službeni glasnik BiH", br. 28/04 i 54/04),
16. Zakon o porezu na dodanu vrijednost ("Službeni glasnik BiH", br. 9/05, 35/05 i 100/08),
17. Zakon o javnim nabavama BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 39/14 i 47/14),
18. Zakon o carinskoj politici U BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 58/15),
19. Zakon o carinskim prekršajima BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 88/05),

20. Zakon o carinskoj tarifi ("Službeni glasnik BiH", br. 58/12),
21. Zakon o patentu ("Službeni glasnik BiH", br. 53/10),
22. Zakon o slobodi pristupa informacijama u BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 28/00, 45/06, 102/09, 62/11 i 100/13),
23. Zakon o jedinstvenom matičnom broju ("Službeni glasnik BiH", br. 32/01, 63/08, 103/11, 87/13 i 84/15),
24. Zakon o udrugama i fondacijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 32/01, 42/03, 63/08 i 76/11),
25. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 18/05, 29/06, 85/06, 32/07, 41/07, 74/07, 99/07 i 58/08),
26. Zakon o upotrebi i zaštiti naziva BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/04, 50/08 i 76/11),
27. Zakon o fiskalnom vijeću u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 63/08),
28. Zakon o riznici institucija BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 27/00 i 50/08),
29. Zakon o postupku medijacije ("Službeni glasnik BiH", br. 37/04),
30. Zakon o prijenosu poslovanja medijacije na udruženje medijatora ("Službeni glasnik BiH", br. 52/05),
31. Zakon o postupku prisilne naplate neizravnih poreza ("Službeni glasnik BiH", br. 89/05 i 62/11),
32. Zakon o prekršajima ("Službeni glasnik BiH", br. 41/07,18/12, 36/14 i 81/15),
  - Pravilnik o obrascu zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka („Službene novine FBiH“, br. 15/14),
33. Zakon o sudu BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 49/09, 74/09-ispr. i 97/09),
34. Zakon o visokom sudskom i tužiteljskom vijeću BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 35/02, 39/03, 42/03, 10/04, 25/04, 93/05, 32/07 i 48/07),
35. Zakon o tužiteljstvu BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 49/09 i 97/09),
36. Zakon o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09 i 41/13),
37. Zakon o upravnim sporovima BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 19/02, 88/07, 83/08 i 74/10),
38. Zakon o parničnom postupku pred Sudom BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 36/04, 84/07 i 58/13),
39. Zakon o izvršnom postupku pred sudom BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 18/03),
40. Zakon o privremenom odgađanju od izvršenja potraživanja po osnovi izvršnih odluka na teret proračuna institucija BiH i međunarodnih obveza BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 43/03 i 43/04),
41. Kazneni Zakon BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10, 47/14, 22/15 i 40/15),
42. Zakon o kaznenom postupku BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13),
43. Zakon o sukobu interesa u institucijama vlasti BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 13/02, 16/02, 14/03, 12/04, 63/08, 18/12 i 87/13),
44. Zakon o arhivskoj građi i arhivu BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 16/01).

**BILANCA STANJA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA
AKTIVNA PODBILANCA**

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.
	A K T I V A			
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.417.898	4.560.234	4.857.483
1a	Gotov novac i nekamatonsni računi depozita	627.016	618.460	1.058.837
1b	Kamatonsni računi depozita	3.790.882	3.941.774	3.798.646
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	381.909	586.704	882.829
3.	Plasmani drugim bankama	51.960	50.836	78.420
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima leasinga i dospjela potraživanja	10.852.400	11.170.277	11.610.744
4a	Kreditni	9.676.527	9.959.429	10.424.207
4b	Potraživanja po poslovima leasinga	48	42	36
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima leasinga	1.175.825	1.210.806	1.186.501
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	180.604	214.585	167.377
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	476.199	491.740	482.902
7.	Ostale nekretnine	36.786	34.120	37.312
8.	Investicije u nekonsolidirana povezana poduzeća	23.762	23.135	22.114
9.	Ostala aktiva	252.122	241.737	265.159
10.	MINUS:Ispravke vrijednosti	1.227.090	1.222.838	1.211.039
10a	Ispravke vrijednosti na stavke pozicije 4. Aktive	1.163.928	1.160.481	1.153.570
10b	Ispravke vrijednosti na pozicije Aktive osim pozicije 4.	61.162	62.357	57.469
11.	UKUPNA AKTIVA	15.446.550	16.150.530	17.193.301
	O B V E Z E			
12.	Depoziti	11.523.849	12.130.746	13.098.983
12a	Kamatonsni depoziti	9.363.284	9.360.082	9.935.353
12b	Nekamatonsni depoziti	2.160.565	2.770.664	3.163.630
13.	Uzete pozajmice - dospjele obveze	1.577	150	150
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obveza			
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje izvanbilančnih obveza	1.577	150	150
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka			
15.	Obveze prema vladi			
16.	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	1.039.381	1.026.503	904.050
16a	s preostalim rokom dospelja do jedne godine	212.485	359.866	161.356
16b	s preostalim rokom dospelja preko jedne godine	826.896	666.637	742.694
17.	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	166.889	156.233	119.835
18.	Ostale obveze	406.909	417.395	468.736
19.	UKUPNE OBVEZE	13.138.605	13.731.027	14.591.754
	K A P I T A L			
20.	Trajne prioritetne dionice	11.959	11.959	11.709
21.	Obične dionice	1.196.633	1.221.591	1.155.783
22.	Emisioni ažio	136.485	136.485	132.667
22a	na trajne prioritetne dionice	8.420	88	88
22b	na obične dionice	128.065	136.397	132.579
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	649.879	618.214	836.609
24.	Tečajne razlike			
25.	Ostali kapital	-2.745	115.520	149.045
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	315.734	315.734	315.734
27.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	2.307.945	2.419.503	2.601.547
28.	UKUPNE OBVEZE I KAPITAL (19 +26)	15.446.550	16.150.530	17.193.301
	PASIVNA I NEUTRALNA PODBILANCA	661.321	638.913	713.765
	UKUPNA BILANČNA SUMA BANAKA	16.107.871	16.789.443	17.907.066

**PREGLED AKTIVE, KREDITA, DEPOZITA I FINANCIJSKOG REZULTATA
BANAKA U F BiH na dan 31.12.2015.**

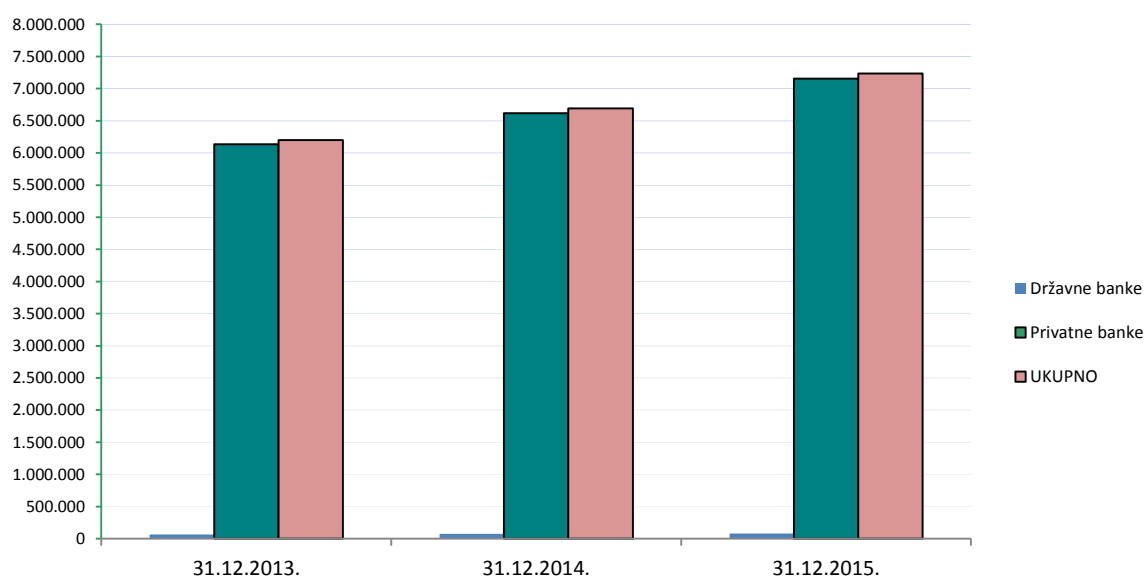
u 000 KM

R. br.	BANKA	Aktiva		Kredit		Depoziti		Financij ski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1	BOR Banka d.d. Sarajevo	241.956	1,41%	174.991	1,51%	132.420	1,01%	2.132
2	Bosna Bank International d.d. Sarajevo	708.759	4,12%	470.779	4,05%	478.980	3,66%	5.609
3	Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar	839.999	4,89%	569.581	4,91%	588.303	4,49%	-61.161
4	Intesa Sanpaolo banka d.d. Sarajevo	1.551.981	9,03%	1.218.236	10,49%	1.082.005	8,26%	26.106
5	Investiciono Komercijalna banka d.d. Zenica	212.421	1,24%	102.149	0,88%	154.128	1,18%	4
6	Komercijalno Investiciona banka d.d. Velika Kladuša	83.817	0,49%	46.221	0,40%	57.117	0,44%	1.001
7	Moja banka d.d. Sarajevo	213.061	1,24%	138.044	1,19%	180.115	1,38%	50
8	NLB banka d.d. Sarajevo	937.518	5,45%	662.659	5,71%	759.948	5,80%	7.691
9	Privredna Banka d.d. Sarajevo	154.842	0,90%	105.130	0,91%	131.907	1,01%	-4.604
10	ProCredit Bank d.d. Sarajevo	408.956	2,38%	326.920	2,82%	260.298	1,99%	-4.834
11	Raiffeisen Bank dd Bosna i Hercegovina	3.729.423	21,69%	2.250.548	19,38%	2.967.027	22,65%	67.009
12	Sberbank BH d.d. Sarajevo	1.101.537	6,41%	913.288	7,87%	841.780	6,43%	6.207
13	Sparkasse Bank d.d. Sarajevo	1.168.051	6,79%	878.893	7,57%	971.820	7,42%	14.468
14	Union banka d.d. Sarajevo	476.866	2,77%	140.177	1,21%	407.127	3,11%	415
15	UniCredit bank d.d. Mostar	4.391.530	25,54%	2.902.582	25,00%	3.421.089	26,12%	79.584
16	Vakufska banka d.d. Sarajevo	256.953	1,49%	190.071	1,64%	216.170	1,65%	262
17	Ziraatbank BH d.d. Sarajevo	715.631	4,16%	520.475	4,48%	448.749	3,43%	9.106
	UKUPNO	17.193.301	100%	11.610.744	100%	13.098.983	100%	149.045

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA U BANKAMA U F BiH

u 000 KM

	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.
Državne banke	65.179	73.072	78.771
Privatne banke	6.135.711	6.618.891	7.156.178
UKUPNO	6.200.890	6.691.963	7.234.949

PRILOG 6

**KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANCE I IZVANBILANČNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 31.12.2015.**

- KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE BILANCE -

u 000 KM

Red br.	STAVKE AKTIVE BILANCA	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	2.095.557	168.289	15.355	2.969	1.146	2.283.316
2.	Dugoročni krediti	7.205.581	537.218	248.096	88.678	8.367	8.087.940
3.	Ostali plasmani	136.038	1.459	15	186	1.759	139.457
4.	Obračunata kamata i naknada	36.263	4.268	1.902	4.647	24.600	71.680
5.	Dospjela potraživanja	32.399	16.780	31.351	319.445	761.878	1.161.853
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	0	0	0	687	23.961	24.648
7.	Ostala bilančna aktiva koja se klasificira	485.640	3.056	678	3.116	37.535	530.025
8.	UKUPNA BILANČNA AKTIVA KOJA SE KLASIFICIRA (zbroj pozicija od 1. do 7. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	9.991.478	731.070	297.397	419.728	859.246	12.298.919
9.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	196.136	61.580	74.729	248.989	859.240	1.440.674
10.	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI BILANČNE AKTIVE	120.311	46.904	112.195	214.916	716.714	1.211.040
11.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	109.685	39.308	14.477	74.969	146.388	384.827
12.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	85.349	29.421	21.367	80.555	62.671	279.363
13.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERVI IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI						192.774
14.	BILANČNA AKTIVA KOJA SE NE KLASIFICIRA (bruto knjigovod. vrijednost)						6.105.421
15.	UKUPNA BILANČNA AKTIVA (bruto knjigovodstvena vrijednost)						18.404.340

PREGLED AKTIVE BILANCE KOJA SE NE KLASIFICIRA I IZNOSA PLASMANA OSIGURANIH NOVČANIM DEPOZITOM

14.a	Gotovina u blagajni i riznici i novčana sredstva na računu kod Centralne banke BiH, zlato i drugi plemeniti metali	3.763.423
14.b	Sredstva po viđenju i oročena sredstva do mjesec dana na računima kod banaka s utvrđenim investicijskim rejtingom	997.204
14.c	Materijalna i nematerijalna imovina	500.972
14.d	Stečena finansijska i materijalna aktiva u procesu naplate potraživanja tijekom godinu dana od dana stjecanja	6.237
14.e	Vlastite (trezorske) dionice	0
14.f	Potraživanja za više uplaćene porezne obveze	14.478
14.g	Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	101.916
14.h	Potraživanja od Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS, vrijednosni papiri emitirani od strane Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS i potraživanja osigurana njihovim bezuvjetnim garancijama plativim na prvi poziv	721.191
	UKUPNO pozicija 14	6.105.421
8a.	Iznos plasmana osiguranih novčanim depozitima	184.643

PRILOG 6A

**KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANCE I IZVANBILANČNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 31.12.2015.**

- KLASIFIKACIJA IZVANBILANČNIH STAVKI -

u 000 KM

Red br.	IZVANBILANČNE STAVKE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Plative garancije	412.950	36.632	3.465	510	300	453.857
2.	Činidbene garancije	587.977	102.068	345	5.535	0	695.925
3.	Nepokriveni akreditivi	41.335	403	161	0	0	41.899
4.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	1.500.950	79.827	494	251	185	1.581.707
5.	Ostale potencijalne obveze banke	13.360	153	0	1	143	13.657
6.	UKUPNE VANBILANČNE STAVKE KOJE SE KLASIFICIRAJU (zbroj pozicija od 1. do 5. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke	2.556.572	219.083	4.465	6.297	628	2.787.045
7.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA	50.184	14.444	1.067	3.693	628	70.016
8.	REZERVIRANJA PO GUBICIMA ZA IZVANBILANČNE STAVKE	23.612	1.940	776	3.752	291	30.371
9.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA	30.863	13.395	766	848	447	46.319
10.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBIL. STAVKAMA	23.424	10.277	969	1.324	377	36.371
11.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBILAN. STAVKAMA						13.746
12.	IZVANBILANČNE STAVKE KOJE SE NE KLASIFICIRAJU						460.560
13.	UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE						3.247.605
6a.	Iznos potencijalnih obveza osiguranih novčanim depozitom						47.354
6b.	Iznos odobrenih a neiskorištenih kredita s klauzulom o bezuvjetnom otkazivanju						440.703

PRILOG 7

RAČUN DOBITI I GUBITKA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA			
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi			
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	2.461	3.459	1.574
2)	Plasmani drugim bankama	1.964	2.199	1.693
3)	Kreditni i poslovi leasinga	703.462	692.603	688.699
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	7.496	7.246	6.393
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	153	1.307	49
6)	Potraživanja po plaćenim izvanbilančnim obvezama	0	7	3
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	65.509	63.895	67.095
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	781.045	770.716	765.506
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi			
1)	Depoziti	205.187	192.455	172.146
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	436	0	0
3)	Uzete pozajmice - dospjele obveze	0	0	0
4)	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	21.253	18.880	14.823
5)	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	10.050	11.206	7.834
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	2.376	1.877	1.827
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	239.302	224.418	196.630
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	541.743	546.298	568.876
2.	OPERATIVNI PRIHODI			
a)	Prihodi iz poslovanja s devizama	42.695	45.760	49.261
b)	Naknade po kreditima	6.986	6.658	8.376
c)	Naknade po izvanbilančnim poslovima	24.902	25.160	24.334
d)	Naknade za izvršene usluge	195.262	208.544	223.395
e)	Prihod iz poslova trgovanja	3.210	219	290
f)	Ostali operativni prihodi	44.167	39.580	42.305
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	317.222	325.921	347.961
3.	NEKAMATNI RASHODI			
a)	Poslovni i izravni rashodi			
1)	Trošk.ispr.vrijed. riz.aktive, rezerviranja za potenc.obveze i ost.vrijed.usklađ	232.804	148.251	128.992
2)	Ostali poslovni i izravni troškovi	75.621	80.006	89.564
3)	UKUPNI POSLOVNI I IZRAVNI RASHODI 1) + 2)	308.425	228.257	218.556
b)	Operativni rashodi			
1)	Troškovi plaća i doprinosa	246.087	248.007	248.495
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija	168.794	152.243	159.460
3)	Ostali operativni troškovi	120.634	105.326	114.070
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	535.515	505.576	522.025
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	843.940	733.833	740.581
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	155.468	187.898	245.989
5.	GUBITAK	140.443	49.512	69.733
6.	POREZI	17.667	21.304	26.567
7.	DOBIT PO OSNOVI POVEĆANJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH POREZNIH OBVEZA	147	39	309
8.	GUBITAK PO OSNOVI SMANJENJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH POREZNIH OBVEZA	175	1.601	953
9.	NETO-DOBIT 4. - 6.	137.775	166.388	219.644
10.	NETO-GUBITAK 4. - 6.	140.445	50.868	70.599
11.	FINANCIJSKI REZULTAT 9.-10.	-2.670	115.520	149.045

IZVJEŠĆE O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA BANAKA U FBiH - AKTIVNA BILANCA

u 000 KM

R.br	O P I S	31.12.13.	31.12.14.	31.12.15.
	TEMELJNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dion. kap. iz osnovne nom. iznosa običnih i trajnih priorit. nekumul. dionica izdanih po osnovi novč. uplata u dionički kap.	1.188.094	1.217.909	1.151.971
1.2.	Dion. kap. iz osnovne nom. iznosa običnih i trajnih priorit. nekumul. dionica izdanih po osnovi ulož. stvari i prava u dion. kap.	12.550	12.550	12.431
1.3.	Iznos emisionih ažia ostvarenih pri uplati dionica	136.485	136.485	132.667
1.4.	Opće zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	206.809	106.051	163.794
1.5. ¹	Ostale rezerve formirane iz dobiti nakon oporezivanja na temelju odluke skupštine banke		409.634	408.058
1.6. ¹	Zadržana, neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina i dobit tekuće godine		108.756	141.713
1.5. ²	Ostale rezerve koje se ne odnose na procjenu kvalitete aktive	362.349		
1.6. ²	Zadržana - neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina	248.901		
1.a.	UKUPNO(od 1.1 do 1.6)	2.155.188	1.991.385	2.010.634
1.b.	Odbitne stavke od 1.a			
1.7.	Nepokriveni gubici preneseni iz prethodnih godina	112.610	122.705	28.371
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	140.445	50.868	70.599
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke	156	81	102
1.10. ¹	Iznos nematerijalne imovine u skladu s primjenjivim računovodstvenim okvirom	41.418	41.873	49.910
1.11. ¹	Iznos odloženih poreznih sredstava		2.780	1.641
1.12. ¹	Iznos negativnih revalorizacijskih rezervi po osnovi efekata promjene fer vrijednosti imovine		1.282	1.696
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10)	294.629	219.589	152.319
1.	IZNOS TEMELJNOG KAPITALA: (1.a. - 1.b.)	1.860.559	1.771.796	1.858.315
2	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dion. kap. iz osnovne nominalnog iznosa trajnih priorit. kumulativnih dionica izdanih po osnovi novčanih uplata u dionički kap.	3.091	3.091	3.090
2.2.	Dion. kap. iz osnovne nominalnog iznosa trajnih priorit. kumul. dionica izdanih po osnovi uloženi stvari i prava u dionički kap.	0	0	0
2.3.	Iznos općih rezervi za pokriće kreditnih gubitaka za aktivu banke procijenjenu kao kategorija A - Dobra aktiva	215.083	229.895	209.054
2.4. ¹	Iznos pozitivnih revalorizacijskih rezervi po osnovi efekata promjene fer vrijednosti imovine		23.703	9.735
2.4. ²	Iznos obračunate dobiti u tekućoj godini revidirane i potvrđene od strane vanjskog revizora	71.984		
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6. ³	Iznos subordiniranih dugova	165.473	154.814	107.918
2.7. ³	Iznos hibridnih odnosno konvertibilnih stavki - instrumenata kapitala	0	0	0
2.8. ³	Iznos ostalih instrumenata kapitala	1.416	1.419	1.422
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1 do 2.8)	457.047	412.922	331.219
3	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji po ocjeni FBA predstavlja primljenu, a precijenjenu vrijednost	0	0	0
3.2.	Ulozi (investicije) banke u kapital drugih pravnih osoba koji prelazi 5% visine Temeljnog kapitala banke	2.844	1.678	1.007
3.3.	Potraž. od dionič. koji posjed. znač. glas. pravo u banci odobr. od banke supr. odredb. Zakona, prop. FBA i posl. polit. banke	0	1.509	755
3.4.	Velika izlaganja banke kred. riziku prema dioničarima sa znač. glas. pravom u banci izvršena bez prethodne suglasnosti FBA	0	0	0
3.5.	Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu	156.866	199.890	205.855
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1 do 3.5.)	159.710	203.077	207.617
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE(1+2-3)	2.157.896	1.981.641	1.981.917
B.³	RIZIK AKTIVE BILANCE I IZVANBILANCE	10.998.977	11.394.469	11.945.423
C.	POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	981.318	982.250	976.734
D.	PTR (PONDERIRANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	0
E.³	UKUPAN RIZIK AKTIVE (B + C+D)	11.980.295	12.376.719	12.922.157
F.	STOPA NETO-KAPITALA (A/E) (% 1 dec.)	18,0%	16,0%	15,3%

¹ Opis pozicije je važeći od 30.9.2014.

² Opis pozicije je važeći do 30.6.2014.

³ Opisi pozicija važe od 30.9.2014., a stari opisi bili su:

1.10. Iznos nematerijalne imovine: patenti, licencije, koncesije, ulaganja u: istraživanje tržišta, trgovačko ime, trgovačke znak te goodwill i sl.

2. 6. Iznos subordiniranih dugova najviše 50% iznosa Temeljnog kapitala

2. 7. Iznos hibridnih odnosno konvertibilnih stavki - instrumenata kapitala najviše 50% iznosa Temeljnog kapitala

2. 8. Iznos stavki - obveza trajnog karaktera bez obveze za vraćanje

B. RIZIK PONDERIRANE AKTIVE I KREDITNIH EKVIVALENATA; E. UKUPNI PONDERIRANI RIZICI (B+C+D)

PODACI O ZAPOSLENIM U BANKAMA F BiH

R.br.	BANKA	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.
1	BOR Banka d.d. Sarajevo	64	64	66
2	Bosna Bank International d.d. Sarajevo	279	312	341
3	Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar	517	513	490
4	Intesa Sanpaolo banka d.d. Sarajevo	528	521	537
5	Investiciono Komercijalna banka d.d. Zenica	164	164	125
6	Komercijalno Investiciona banka d.d. Velika Kladuša	71	75	77
7	Moja banka d.d.Sarajevo	156	142	133
8	NLB banka d.d. Sarajevo	442	430	424
9	Privredna Banka d.d Sarajevo	177	164	142
10	ProCredit Bank d.d. Sarajevo	333	291	248
11	Raiffeisen Bank dd Bosna i Hercegovina	1.531	1.478	1.355
12	Sberbank BH d.d. Sarajevo	411	435	420
13	Sparkasse Bank d.d. Sarajevo	462	475	471
14	Union banka d.d. Sarajevo	200	202	181
15	UniCredit bank d.d. Mostar	1.262	1.216	1.208
16	Vakufska banka d.d. Sarajevo	225	231	200
17	Ziraatbank BH d.d. Sarajevo	229	247	265
	UKUPNO	7.051	6.960	6.683